

Ο ΚΑΝΥΝΝÂΜË ΚΑΙ ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΓΥΡΩ ΣΤΑ 1525

Τὸ 1972 ἐκδόθηκε ἀπὸ τὴν Βουλγαρικὴν Ἀκαδημίαν Γραμμάτων ἕνα «λεπτομερὲς τεφτέρι καταγραφῆς» (Defter-i Tahrir-i Mufassal)¹ τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης, ποὺ σύμφωνα μὲ τοὺς ἐκδότες του χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ πρῶτο τέταρτο τοῦ 16ου αἰ.² Τὸ τεφτέρι αὐτὸν βρίσκεται στὴ Σόφια, στὸ Τμῆμα Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλγαρίας, μὲ στοιχεῖα CN 16/35. Ἀποτελεῖται ἀπὸ εἴκοσι φύλλα διαστ. $0,43 \times 0,55$ τ.μ. καὶ λείπουν ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. Εἶναι γραμμένο μὲ γραφὴ siyakat³ ἀνακατωμένη μὲ diwanî⁴. Ἡ ἀνάγνωση καὶ μετάφραση τοῦ κειμένου δοφείλεται στὸν Nikola Popov.

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου (1a) περιέχει μέρος τοῦ κανυννâme, μὲ τὸν ὄποιο καθορίζονται διάφοροι φόροι ποὺ ἔπρεπε νὰ πληρώνουν οἱ κάτοικοι τῆς πόλης ἢ ὅσοι ἐμπορεύονταν σὲ αὐτὴν⁵. Στὶς ὑπόλοιπες καταγράφονται κατὰ συνοικίες οἱ κάτοικοι τῆς Θεσσαλονίκης, μουσουλμάνοι (2a-10b), χριστιανοὶ (10b-18a) καὶ Ἐβραῖοι (18a-20b), γιὰ φορολογικοὺς σκοπούς. Οἱ μουσουλμανικὲς συνοικίες ἦταν 38, οἱ χριστιανικὲς δέκα καὶ οἱ Ἐβραῖοι χωρίζονται σὲ δύο διμάδες (cema'at), τῆς Alaman καὶ τῆς Espanya.

1. Γιὰ τὰ τεφτέρια αὐτά, τὴ σύνταξή τους καὶ τὴ σπουδαιότητά τους βλ. Halil İnalci, Hieri 835 Tarihli Suret-i Defter-i Sancak-i Arvanid, Ankara 1954.

2. Fondes Turcici Historiae Bulgaricae, III, Edidit et comentarium fecit Bistra A. Čvetkova, Redactores B. Čvetkova-A. Razboynikov, Serdicae MCMLXII. In Aedibus Academiae Literarum Bulgaricæ, σ. 375-411. Τὸ χειρόγραφο πρέπει νὰ είναι ἔνα ἀπὸ αὐτὰ ποὺ πούλησαν σὰν παλιόχαρτα οἱ Τούρκοι στοὺς Βουλγάρους (βλ. Paul Witten, Les Archives de Turquie, «Byzantium» 13(1938) 692-693). Γιὰ τὰ φωτοαντίγραφα τοῦ χειρογράφου ποὺ μοῦ παραχώρησε ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη εὐχαριστῶ ἰδιαίτερα τὴν προϊσταμένη τοῦ Τμήματος Χειρογράφων κ. Victoria Tileva.

3. Γιὰ τὴ γραφὴ siyakat βλ. L. Fekete, Die Siyaqat-Schrift in der Türkischen Finanzverwaltung, Budapest 1955.

4. Γιὰ τὶς διάφορες ἀραβικὲς γραφὲς βλ. Mahmud Yazır, Eski Yazılıarı Okuma Anahtarı, Istanbul 1942. Ἐπίσης Annales Zajaczkowskii-Jan Reychman, Zaris Diplomatyci Osmansko-Tureckiej, Warszawa 1955.

5. Γιὰ τὴ σημασία τῶν κανυννâme βλ. Ö. L. Barkan, XV. ve XVI.-inci asırlarda Osmanlı imparatorluğunda ziraî ekonomisinin hukukî ve malî esasları, I, Kanunlar, Konstantinopolis 1943, σ. IX-LXXII. Ἐπίσης J. Kabrda, Ο τουρκικὸς κώδικας (kanunnâme) τῆς Λαμίας, «Ελληνικâ» 17(1960) 204, ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

Δὲν εἶναι γνωστὸ γιὰ ποιὸ λόγο καταγράφονται οἱ Ἐβραῖοι κατὰ cema'at καὶ ὅχι κατὰ συνοικία. Οἱ Ἐβραῖοι ποὺ προέρχονταν ἀπὸ τὴ Γερμανία, γνωστοὶ ὡς Aschkenazim, εἶχαν ἔρθει στὴ Θεσσαλονίκη τὸ 1470, ἐνῷ οἱ Ἐβραῖοι τῆς Ἰσπανίας, ποὺ δύνομάζονταν Sepharadim, ἐγκαταστάθηκαν στὴ Θεσσαλονίκη κατὰ τὰ χρόνια 1497-1500¹. Εἶχαν ἐπομένως ἀρκετὰ χρόνια περάσει ἀπὸ τότε ὥς τὴν ἐποχὴ ποὺ ἔγινε ἡ καταγραφὴ καὶ διποδήποτε εἶχαν δραγνοθεῖ σὲ συνοικίες μὲ κέντρα τὶς συναγωγές τους.

Φυσικὰ ἡ καταγραφὴ αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ πρώτη ποὺ ἔγινε στὴν πόλη κατὰ τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας, οὕτε γνωρίζουμε πόσες ἄλλες προηγήθηκαν ἢ ἀκολούθησαν. Ἡ πρώτη ἔγινε δύο ἢ τρία χρόνια μετὰ τὴν τελικὴ κατάκτηση κι ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Ἀναγνώστη².

Ὀπωδήποτε ὅμως ἡ σπουδαιότητα τῆς καταγραφῆς ποὺ ἔχουμε εἶναι ἀντιληπτὴ ἀπὸ κάθε ἐρευνητὴ τῆς νεοελληνικῆς ἴστορίας. Τὸ τεφτέρι προσφέρει πολύτιμα στοιχεῖα σχετικὰ μὲ τὴ Θεσσαλονίκη σὲ μιὰ ἐποχὴ, γιὰ τὴν ὁποίᾳ πολὺ λίγες πληροφορίες ἔχουμε. Τὸ τμῆμα τοῦ kanunnâme ποὺ βρίσκεται στὴν ἀρχὴ δίνει μιὰ εἰκόνα γιὰ τὸ ἐμπόριο στὴν πόλη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τοὺς φόρους καὶ τὰ κυριότερα προϊόντα της.

Μεγαλύτερη σημασία ἔχει φυσικὰ ἡ ἀναγραφὴ τῶν ὀνομάτων τῶν κατοίκων. Μὲ αὐτὴ γνωρίζουμε πρῶτα ἀπὸ ὅλα τὸν ἀκριβῆ ἀριθμὸ τῶν ἀρρένων κατοίκων ὅχι μόνον διόκληρης τῆς πόλης, ἀλλὰ καὶ κάθε συνοικίας. Βρίσκουμε ἐπίσης πόσοι ἀκριβῶς ἦταν οἱ χριστιανοὶ τῆς Θεσσαλονίκης· ἀπὸ τοὺς μουσουλμάνους ποὺ ἀναγράφονται λείπουν δοσοὶ δὲν φορολογοῦνταν, δῆπος ἦταν οἱ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ διάφοροι ὑπάλληλοι τοῦ κράτους (ehl-i ὄrf). Ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἐβραίων δὲν εἶναι πλήρης, γιατὶ δυστυχῶς ἔχει χαθεῖ ἔνας ἄγνωστος ἀριθμὸς σελίδων ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ τεφτεριοῦ μὲ ἔνα τμῆμα τῆς καταγραφῆς τους.

Στὸ τεφτέρι ἐπίσης βρίσκουμε ποιὲς συνοικίες ὑπῆρχαν στὴν πόλη ἐκατὸ περίπου χρόνια ἔπειτα ἀπὸ τὴν τελικὴ της κατάληψη ἀπὸ τοὺς Τούρκους, τόσο τὶς τουρκικὲς δοσοὶ καὶ τὶς ἐλληνικές. Σημαντικὴ εἶναι ἡ ἀναφορὰ βυζαντινῶν ὀνομασιῶν συνοικιῶν, δῆπος τοῦ Ὁμφαλοῦ καὶ τῆς Καταφυγῆς. Πληροφορούμαστε ἀκόμη ποιὲς ἐκκλησίες καὶ ποιὰ τζαμιὰ ὑπῆρχαν τότε καὶ μποροῦμε νὰ ἐπισημάνουμε πολλὰ ἀπὸ τὰ τζαμιὰ ποὺ ἦταν πρὶν ἐκκλησίες³.

1. A p. E. V a k a l o p o u l o s, A History of Thessaloniki, Θεσσαλονίκη 1963, σ. 78.

2. Γιάννη Τσάρα, Ἰωάννου Ἀναγνώστου Διήγησις περὶ τῆς τελευταίας ἀλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1958, σ. 60-61. Ἡ καταγραφὴ ποὺ ἀναφέρει ὁ Ἀναγνώστης δὲν περιοριζόταν βέβαια μόνο στὰ κτίρια, ἀλλὰ καὶ στοὺς κατοίκους.

3. "Ολα αὐτὰ τὰ στοιχεῖα τὰ χρησιμοποιῶ στὴ μελέτη μου ποὺ πρόκειται νὰ ἐκδοθεῖ σύντομα μὲ τίτλο «Τοπογραφία τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας (1430-1912)».

Παρακάτω θὰ ἀσχοληθοῦμε πρῶτα μὲ τὸν κανυπῆμε καὶ τὰ στοιχεῖα ποὺ μποροῦμε νὰ ἀντλήσουμε ἀπὸ αὐτὸν γιὰ τὴν ἴστορία τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ ἔπειτα θὰ ἔξετάσουμε τὴν καταγραφὴ τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς πόλης.

A'. Ο KANUNNÂME

”Αν καὶ ἀπὸ τὸν κανυπῆμε τῆς Θεσσαλονίκης τῆς ἐποχῆς αὐτῆς¹ σώζεται μικρὸ μόνο τμῆμα ἀπὸ τὸ τέλος του μὲ πέντε ὅλο κι ὅλο ἄρθρα, οἱ πληροφορίες ποὺ προσφέρονται εἶναι ἀρκετὰ σημαντικές. Τὰ ἄρθρα ποὺ περιλαμβάνονται ἀναφέρονται στοὺς φόρους γιὰ τὰ ἀμπέλια καὶ τὰ προϊόντα τους, τὰ ἰχθυοτροφεῖα, τὰ «διαπύλια» τέλη, τὰ τέλη λιμενισμοῦ καὶ τοὺς φόρους δημητριακῶν. Παρόλα αὐτὰ ὅμως μποροῦμε νὰ διακρίνουμε ἀρκετὲς λεπτομέρειες τῆς ζωῆς στὴ Θεσσαλονίκη τῶν ἀρχῶν τοῦ 16ου αἰ.

Τὰ ἔσοδα ἀπὸ τοὺς φόρους τῆς Θεσσαλονίκης, τουλάχιστο κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, προορίζονταν γιὰ τὸ προσωπικὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ σουλτάνου² στὴ σ. Ib, πρὶν ἀρχίσει ἡ καταγραφὴ τῶν κατοίκων, τίθεται ἡ ἐπιγραφὴ: «Βιλαέτι τῆς Θεσσαλονίκης. Χάσια τοῦ μεγαλειότατου Παντισάχ τοῦ Κόσμου. Εἴθε νὰ αὐξάνεται ἡ κυριαρχία του. Ἡ ἴδια ἡ Θεσσαλονίκη: Χάσι»².

Στὸ πρῶτο ἄρθρο τοῦ κανυπῆμε καθορίζεται ὁ τρόπος μὲ τὸν ὄποιο διατίθενται τὰ προϊόντα τῶν ἀμπελιῶν ποὺ ὑπῆρχαν στὴ Θεσσαλονίκη καὶ οἱ φόροι ποὺ καταβάλλονταν. Τὸ ἄρθρο ἀναφέρεται στὰ ἀμπέλια «τῆς ίδιας τῆς Θεσσαλονίκης» (nefs-i Selânik): αὐτὰ βρίσκονταν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη, στὰ περίχωρα. Ὑπῆρχαν ὅμως ἀμπέλια καὶ χωράφια καὶ μέσα στὴν πόλη, στὸ ἐπάνω τμῆμα της. Ἡταν πάντως γνωστὰ τὰ ἀμπέλια ποὺ ὑπῆρχαν στὰ νοτιοανατολικὰ τῆς πόλης, στὴν περιοχὴ τῆς βυζαντινῆς Καλαμαριᾶς, ὡς τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας.

Κανονικὰ ἀπὸ τὰ προϊόντα τῶν ἀμπελιῶν ἔπειτε οἱ ἀρμόδιοι ὑπάλληλοι

1. ”Ενας ἀκόμη κανυπῆμε τῆς Θεσσαλονίκης, κοινὸς ὅμως γιὰ τὴν πόλη αὐτὴ καὶ τὰ Σκόπια, σώζεται ἀπὸ τὸ 1568-1569 (976). Ἀναφέρεται ὅμως στοὺς δρους ποὺ χρησιμοποιοῦνταν γενικὰ στὴν ὁθωμανικὴ αὐτοκρατορία γιὰ τὴν κτήση τοῦ ἐδάφους, καὶ δὲν περιλαμβάνει κανένα εἰδικὸ γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη ἄρθρο (βλ. Βαρκαν, ὁ.π., σ. 297-300).

2. »Vilayet-i Selânik. Hashâ-i hazret-i Padişâh-i 'alem, halada mülkühü.Nefs-i Selânik. Hassa». Ἔκτὸς ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, στὸ ἐγιαλέτι τῆς Θεσσαλονίκης χάσια τοῦ σουλτάνου ἥταν ἐπίσης τὰ Σιδηροκαύσια (Sidrekapsi), τὸ Ἀβρέτ Χισάρ (Κιλκίς), οἱ Σέρρες, ἡ Καβάλα καὶ τὸ Σιδηρόκαστρο (Timur-Hisar). Ἐπίσης 150 χωριά, 14 γεωργικὲς περιοχὲς (mezra'a), 23 τσιφλίκια, τρία ἰχθυοτροφεῖα καὶ μιὰ λίμνη, μὲ συνολικὸ ἐτήσιο εἰσόδημα 8.059.108 ἄσπρα (M. T. Gökbileğin, Edirne ve Paşa Livası, İstanbul 1952, σ. 73).

”Ο δρός vilayet τὸ 16ο αἰ. ἥταν συνώνυμος μὲ τὸν δρό eyalet (Gökbelge, ὁ.π., σ. 7).

νὰ κρατοῦν τὴ δεκάτη τῆς παραγωγῆς σὲ εἶδος ('öşr-i hâsil)¹. 'Αντὶ γι' αὐτὸ δμως βλέπουμε δτι κρατοῦσαν «τὸ ἀντίτιμο τῆς δεκάτης» (bedel-i 'ösür), ἔναν χρηματικὸ φόρο ποὺ πλήρωναν συνήθως γιὰ τὰ χωράφια, ἐπάνω στὰ δποῖα χτίζονταν οἰκήματα, ἢ τὰ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ ἄλλους σκοποὺς ἐκτὸς ἀπὸ τὴν καλλιέργεια σιτηρῶν, δπως γιὰ ἀλώνισμα, γιὰ τὴν ἐγκατάσταση ἀγορᾶς (pazar), ἢ γιὰ δενδροφύτευση. Ἐπεκτείνοντας τὸ νόμο αὐτὸ ἔπαιρναν bedel-i 'ösür καὶ ἀπὸ τὰ χωράφια στὰ δποῖα φύτευαν ἀμπέλια, μὲ βάση τὴν καλλιεργούμενη ἔκταση καὶ ὅχι τὴν παραγωγὴ, μετατρέποντας ἔτσι τὸ φόρο ἀπὸ φόρο πάνω στὰ παραγόμενα εἰδὴ σὲ φόρο τοῦ ἑδάφους. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἡ φορολογία γινόταν χρηματικὴ.

'Αν καὶ ἡ συνήθεια αὐτὴ θεωροῦνταν καταπιεστικὴ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ κράτος, στὴ Θεσσαλονίκη ἐπικρατοῦσε ἀπὸ τὶς ἀρχὲς ἥδη τοῦ 16ου αἰ. Εἶναι ἐπομένως περίεργο γιατὶ ἀναφέρεται στὸν kanunnâme ταυτόχρονα μὲ μιὰ ἀλλη, βυζαντινὴ ἀσφαλδᾶς, «συνήθεια», τὸ «μονοπάλιο» (monopole). Σύμφωνα μὲ αὐτὴ, ἔπειτα ἀπὸ τὴ συγκέντρωση τῆς δεκάτης σὲ εἶδος, τὰ προϊόντα ποὺ ἔμεναν στὰ χέρια τοῦ παραγωγοῦ, κρασὶ καὶ μοῦστος κυρίως, σφραγίζονταν καὶ γιὰ δυὸ μῆνες ἐπιτρεπόταν ἡ πώληση μόνο τῶν ποσοτήτων ποὺ εἶχαν συγκεντρωθεῖ ὡς δεκάτη. Ἐπειτα ἀπὸ τὸ διάστημα αὐτὸ οἱ παραγωγοὶ ἦταν ἐλεύθεροι νὰ ἀποσφραγίσουν τὰ προϊόντα τους καὶ νὰ τὰ πουλήσουν ἢ νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν οἱ ἴδιοι. Ἐφόσον δμως οἱ ἀμπελοκαλλιεργητὲς τῆς Θεσσαλονίκης πλήρωναν τὸ φόρο σὲ χρῆμα καὶ ὅχι σὲ εἶδος, ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ «μονοπάλιου» δὲν εἶχε κανένα λόγο.

Εἶναι δμως δυνατὸν τὸ κρασὶ ποὺ πουλιόταν κατὰ τοὺς δύο αὐτοὺς μῆνες, νὰ προερχόταν ἀπὸ τὴν παραγωγὴ τῶν ἴδιων τῶν τιμαριούχων καὶ ὅχι τῶν φορολογουμένων καλλιεργητῶν. Ὁπωδήποτε ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ «μονοπάλιου» εἶχε σκοπὸ νὰ ξοδευτοῦν τὰ ἀποθέματα τοῦ κρασιοῦ ποὺ εἶχαν στὰ χέρια τους οἱ σπαχῆδες ἢ οἱ φοροεισπράκτορες, προτοῦ οἱ καλλιεργητὲς ἀρχίσουν νὰ χρησιμοποιοῦν ἢ νὰ διαθέτουν τὴ δική τους παραγωγή.

Στὸν kanunnâme καθορίζονται κατόπιν τὰ «διαιπύλια τέλη» ποὺ πληρώνονταν γιὰ τὰ προϊόντα ποὺ εἰσάγονταν στὴν πόλη. Ἐτσι γιὰ τὰ σταφύλια ποὺ μετέφερε ἔνα ἄλογο εἰσπράττονταν πέντε ἀσπρα καὶ γιὰ τὸ φορτίο ἐνὸς ὀμαξιοῦ εἴκοσι ἀσπρα. Αὐτὰ ἵσχουν μόνο γιὰ τοὺς μὴ μουσουλμάνους ραγιάδες. Οἱ μουσουλμάνοι δὲν φαίνεται νὰ πλήρωναν τίποτε, κι ἀκόμη μειωμένα κατὰ πολὺ ἵταν τὰ τέλη ποὺ πλήρωναν οἱ χριστιανοί, ἐφόσον πουλοῦσαν σταφύλια ποὺ προμηθεύονταν ἀπὸ ἀμπέλι μουσουλμάνου: μόνον ἐνάμισι ἀσπρο κατὰ φόρτωμα, χωρὶς νὰ διευκρινίζεται ἀν αὐτὸ εἶναι φόρτωμα ἀλόγου ἢ ἀμαξιοῦ.

1. Γιὰ τοὺς διάφορους δρῶς βλ. παρακάτω στὰ σχόλια ποὺ συνοδεύουν τὴ μετάφρεση τοῦ kanunnâme.

Στὸ τέλος τοῦ ἴδιου ἄρθρου ὑπάρχει μιὰ διάταξη γιὰ τὰ δημητριακὰ ποὺ καλλιεργοῦνται μέσα στὴν πόλη· ἀπὸ αὐτὰ εἰσπράττονταν ἡ δεκάτη, ὅχι ὅμως ἔνας πρόσθετος φόρος ἐπὶ τῶν δημητριακῶν, τὸ salariye, ποὺ ἀντιστοιχοῦσε συνήθως μὲ τὸ 1/40 τῆς παραγωγῆς.

Τὸ δεύτερο ἄρθρο εἶναι σχετικὸ μὲ τὰ ἰχθυοτροφεῖα τῆς Θεσσαλονίκης. Πιθανὸ νὰ ἀναφέρεται στὰ ἰχθυοτροφεῖα ποὺ ὑπῆρχαν στὴν περιοχὴ τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς, ἵσως ὅμως πρέπει νὰ συμπεριλάβουμε κι αὐτὰ ποὺ βρίσκονταν στὶς ὅχθες τοῦ Ἀξιοῦ καὶ τῶν ἄλλων ποταμῶν ποὺ χύνονται στὸν Θερμαϊκό.

Τὰ ἰχθυοτροφεῖα ἦταν *hassa*, ἀνῆκαν δηλαδὴ ἐξ ὀλοκλήρου στὸ σουλτάνο. Ἐνῶ στὰ ἰχθυοτροφεῖα τοῦ δημοσίου τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ ψάρια ποὺ πιάνονταν ἀνῆκαν στὸ δημόσιο καὶ τὰ μισὰ στοὺς ψαράδες¹, τὰ ἰχθυοτροφεῖα τῆς Θεσσαλονίκης παραχωροῦνταν γιὰ ἐκμετάλλευση μὲ πλειοδοσία γιὰ ἔνα ὁρισμένο χρονικὸ διάστημα, καὶ ὁ πλειοδότης, ὁ «*amil*», κρατοῦσε ὅλα τὰ ψάρια γιὰ λογαριασμό του, καταβάλλοντας στὸ τελωνεῖο τὴ δεκάτη.

Στὸν κανυπῆμε καθορίζεται καὶ ἔνας ἀκόμη φόρος, χρηματικὸς αὐτός, ποὺ ἀντιστοιχοῦσε μὲ τὸ ἔνα ἑκατοστὸ τῆς ἀξίας τῶν ψαριῶν ποὺ πουλιοῦνταν. Πρέπει νὰ ἦταν βυζαντινός· δονομαζόταν «*mayiriyē*» καὶ εἶναι πολὺ πιθανὸ νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴ λέξη «μαγειρία». Ὁπωσδήποτε δὲν ἀναφέρεται σὲ ἄλλον γνωστὸ κανυπῆμε· ἀπὸ αὐτὸ πρέπει νὰ συμπεράνουμε ὅτι ἀπαντᾶται μόνο στὴ Θεσσαλονίκη. Ὁ φόρος αὐτὸς ἐπιβαλλόταν σὲ ὅλα τὰ ψάρια καὶ τὰ θαλασσινὰ ποὺ ἀλιεύονταν στὴ Θεσσαλονίκη. Ἀποτελοῦσε «*τιμάριο*», δηλαδὴ ἦταν ἔσοδο τοῦ *subashi* τῆς πόλης, ποὺ εἶχε κυρίως ἀστυνομικὰ καθήκοντα.

Στὸ σχετικὸ μὲ τὰ διαπύλια τέλη ἄρθρο καθορίζονται τὰ ποσὰ ποὺ πληρώνουν δσοὶ εἰσάγονταν στὴν πόλη μαλλιά, κρασιά, πεπόνια καὶ καρπούζια, δημητριακά, καυσόξυλα καὶ χόρτο. Τὸ χρηματικὸ ποσὸ ποὺ καταβαλλόταν καθορίζεται ἀνάλογα μὲ τὴν ποσότητα τῶν εἰσαγομένων εἰδῶν, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μαλλιά, τὰ καυσόξυλα καὶ τὸ χόρτο, ἀπὸ τὰ ὅποια κατακρατοῦνταν μιὰ ὁρισμένη ποσότητα. Ἀπὸ τὸ φόρο ἔξαιροῦνταν τὸ σιτάρι καὶ τὸ κριθάρι, καθὼς καὶ τὸ ἀλεύρι, γιὰ τὰ ὅποια δὲν πληρωνόταν κανένας φόρος· ἵσως τὸ μέτρο αὐτὸ εἶχε σκοπὸ νὰ τονώσει τὴν εἰσαγωγὴ τῶν σιτηρῶν, τὰ ὅποια σπάνιζαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴ Θεσσαλονίκη. Καὶ οἱ φόροι δμως ποὺ πληρώνονταν γιὰ τὰ ἄλλα εἰσαγόμενα εἶδη δὲν ἦταν βαρεῖς.

Ἄρκετὸ ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τὸ ἄρθρο ποὺ καθορίζει τὰ τελωνειακὰ τέλη. Ἡ δονομασία ποὺ οἱ Τούρκοι ἔδιναν σὲ αὐτά, «*Selânik kapudanlığıın rusumi 'adeti*», δηλαδὴ «συνήθεια τῶν φόρων τοῦ καπετάνιου τῆς Θεσσαλο-

1. Barkan, δ.π., σ. 329.

νίκης», φανερώνει καὶ πάλι τὴ βυζαντινή του προέλευση¹. Ὁ δρος δὲν συναντᾶται πουθενά ἀλλού. Ἡ «συνήθεια» αὐτὴ ἦταν ἀντίστοιχη μὲ τὸ «φόρο λιμένος» (*resm-i liman*), ποὺ βρίσκουμε σὲ ἄλλα μέρη, ὅπως στὴ Ρόδο καὶ στὴν Κῶ².

Μὲ τὶς διατάξεις τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ καθορίζονται πρῶτα τὰ τέλη ἐλλιμενισμοῦ, ἀσχετα μὲ δσα πληρώνονταν γιὰ τὴ φόρτωση ἢ ἐκφόρτωση τῶν ἐμπορευμάτων ποὺ μεταφέρονταν³. Διάκριση γίνεται ἀνάμεσα στὰ «φράγκικα» πλοῖα, τὰ πλοῖα μὲ ὀθωμανικὴ σημαία καὶ τὰ πλοῖα νηολογίου Θεσσαλονίκης. Τὰ πλοῖα ἐπίσης χωρίζονται σὲ αὐτὰ ποὺ εἶχαν δλόκληρο θωράκιο ἢ μισὸ θωράκιο (*külek*). Ὁ χαρακτηρισμὸς «φράγκικο» ἀναφέρεται στὰ πλοῖα ὅλων τῶν κρατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, χωρὶς διάκριση.

Κατὰ τὸν ἐλλιμενισμὸ τους τὰ εὐρωπαϊκὰ μεγάλα πλοῖα ἔπειτε νὰ παραδώσουν στὸ τελωνεῖο «ἔνα κεφάλι ζάχαρη καὶ εἴκοσι κομμάτια σαπούνι». Τὸ δικαίωμα ἀποπλεύσεως ἦταν ἔνα χρυσὸ φλοιορί γιὰ τὰ μεγάλα σκάφη καὶ μισὸ γιὰ τὰ μικρά—ἀκόμη μιὰ ἀπόδειξη γιὰ τὴ βυζαντινὴ προέλευση τοῦ φόρου, καθὼς ἡ τουρκικὴ φορολογία βασιζόταν στὸ ἀσημένιο ἀσπρὸ καὶ ὅχι σὲ χρυσὰ νομίσματα. Ἰδιαίτερα πληρωνόταν ἡ προμήθεια παξιμαδιοῦ, τοῦ ὁποίου μεγάλη ἦταν ἡ παραγωγὴ στὴ Θεσσαλονίκη⁴. Γιὰ κάθε καντάρι ποὺ ἔπαιρναν τὰ πλοῖα ἀπὸ τὸ προϊὸν αὐτό, πλήρωναν ὡς τέλος ἔνα ἀσπρό. Τὰ πλοῖα μὲ ὀθωμανικὴ σημαία πλήρωναν δεκαοκτὼ ἀσπρὰ ὅταν ἀπέπλεαν καὶ δὲν ὑποβάλλονταν σὲ φόρο γιὰ τὴν προμήθεια παξιμαδιοῦ. Τὰ πλοῖα νηολογίου Θεσσαλονίκης πλήρωναν κατὰ τὸν ἀπόπλου τους εἴκοσι ἀσπρα.

Τὸ τελευταῖο ἄρθρο τοῦ kanunnâme συμπληρώνει τὶς διατάξεις γιὰ τὴν ἐμπορία τῶν σιτηρῶν, τῶν προϊόντων τῶν ἀμπελιῶν, τὸ λινάρι καὶ τὸ βαμβάκι. Γενικὰ τόσο οἱ μουσουλμάνοι ὅσο καὶ οἱ μὴ μουσουλμάνοι κατέβαλλαν ὡς δεκάτῃ (‘*öşür*) τὸ ἔνα δέκατο τῆς παραγωγῆς, ὡς *salarieye* ὅμως οἱ μουσουλμάνοι ἔδιναν 2,5% καὶ οἱ μὴ μουσουλμάνοι 3% τῆς παραγωγῆς τους. Μὲ

1. Τὸ ἀξίωμα τοῦ «καπετάνιου» τῆς Θεσσαλονίκης ἀναφέρεται σὲ βενετσιάνικο ἔγγραφο τοῦ 1425 (Κ. Μέρτζιον, *Μνημεῖα Μακεδονικῆς Ἰστορίας*, Θεσσαλονίκη 1947, σ. 66). ‘Ο λιμενάρχης τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸ 1751-1752 (1165) ὀνομαζόταν *Selânîkiskelesiisin liman re'isi*: ὁ *re'is* τοῦ λιμανιοῦ τῆς σκάλας τῆς Θεσσαλονίκης (‘Ιεροδικαστικὸ ‘Αρχεῖο Θεσσαλονίκης, ἀρ. κώδ. 81, σ. 66). Ἡ ἀραβικὴ λέξη *re'is* (κεφαλῆ) ἔχει πάρει στὰ τουρκικὰ τὴ σημασία «καπετάνιος». Ἡ μετάβαση ἀπὸ τὸν ἐλληνικὸ στὸν τουρκικὸ ἀντίστοιχο ὄρο δὲν εἶναι γνωστὸ πότε ἔγινε.

2. Βαρκάν, ὁ.π., σ. 339.

3. Βλ. καὶ Β. Κρεμμύδη, Τὸ ἐμπόριο τῆς Πελοποννήσου στὸ 18ο αἰώνα (1715-1792), Αθῆνα 1972, σ. 68.

4. Γιὰ τὴν προμήθεια παξιμαδιοῦ κατὰ τὸν 18ο αἰ. βλ. Μέρτζιον, ὁ.π., σ. 407, 440, 451. ‘Ο Μέρτζιος μεταφράζει ἀπὸ τὰ βενετσιάνικα ἔγγραφα «γαλέτω», δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι πρόκειται γιὰ τὰ «παξιμάδια» τῶν τουρκικῶν ἔγγραφων.

salariye δὲν ἐπιβαρύνονταν τὸ βαμβάκι, τὸ λινάρι, τὰ φροῦτα καὶ τὰ λαχανικά, τὰ προϊόντα δηλαδὴ ποὺ δὲν εἶχαν ἄχυρα.

Τὸ κείμενο τοῦ κανονnamē

^{/1} Κανυν-ι^{/2} b a ġ a t-i g e b r â n-i nefs-i Selânik Nefs-i Selânik kâfirleri bağlarından bedel-i 'öşr ve monopolye^{/3} kanun budur ki kendü bağlarını bozub üzümi şehrə taşırub, şehrde satarlar Hisar kapusina^{/4} gelüb her at yüküne beşer akçe resim alınur 'Araba yüküne yiğirmi akçe resim virürler Ama kâfir müsülmân bağından^{/5} üzüm satub olsa üzümi şehrə götürür yüküne bir buçuk akçe resim alınur ve şehr sînorunda ekilen gallâtun^{/6} 'öşri alınur Salariyesi alınmaz

^{/7}Κανυν-ι^{/8} d a l y a n h a Selânik dalyanlarının kanunu budur ki hassa dalyanlardur 'amile satılır 'Amil kendü^{/9} avladub balığ-ı 'âmm kabz eder ama satılan balığdan her nerede satılırsa 'öşrin gümüşe virür Ve yüz^{/10}akçede bir akçe «mayiriye» diyü Selânik subaşısına virür Ana timar yazılmışdur

^{/11}Κανυν-ι^{/12} e v b a b-ı k a l a-ı Selânik kalası kapularının rusûmi kanun budur ki koyun yapağısı^{/13} gelse at yükünden bir yapağı ve 'araba yükünden dört yapağı alınur Ve her yükü gelse dört yüke bir akçe^{/14} alınur 'Arabayla fuciyle gelse 'araba buçuk akçe alınur Ve kuru imiş şehrden çıkub taşra gitse dört yüküne bir akçe^{/15} alınur Ve yaşı imiş gelse dört yüküne bir akçe alınur Ve kavun ve karbuz gelse yaşı imiş gibidur Ve yükle^{/16} pirinç gelse dört yüke bir akçe alınur Ve un ve buğday ve arpa gelse nesne alınmaz buların gayrı hububatdan^{/17} dört yüke bir akçe alınur Yükle odun gelse yükden bir ağaç odun alınur Ve yükle ot gelse yükden^{/18} bir demed ot alınur

^{/19}Κανυν-ι^{/20} k a p u d a n-ı Selânik kapudanlığının rusûmi adeti budur ki Frenk kükesi gelse limonda^{/21} konse eğer bütün külekli olursa bir baş şeker ve yiğirmi kalib sabun getirür gidicek aranub^{/22} destur virirler ol vakti bir filori virür Yarım külekli olursa zikr olanın nisfi^{/23} virür Ve Frenk ağır barı gelse yiğirm kalib sabun getirür gidicek on sekiz akçe alınur

^{/24}Ve zikr olan gemiler peksimad satın alsa kantarda bir akçe alınur Ve padışahımız memleketde İstanboldan^{/25} ve gayrinden gemiler gelse gitmelü olicak on sekiz akçe alınur Bu memleketden olan gemiler^{/26} peksimad alsalar nesne alınmaz Ve Selânik gemilerinden sefere gitseler gidicek her gemiden yiğirmi akçe alınur^{/27} Ve mükerrer Selânik gemilerinden sefere gitseler gidicek her gemiden yiğirmi akçe alınur Ve Selânik denizinden^{/28} balık ve istridiya ve buların emsali olanı cuzvi mayiriye alınur Ve hariçten gelen gemilerden bazı ki direki veya sereni yenilenmelü olub yenisini alsa eskisini kapudan alur

^{/30}Kanun-ı^{/31} ta'sır-i hububat ve bağat ve gayrihadur Vilayet-i Selânik mü-

slümanlardan her yüz kilden on kile^{/32} ‘öşr ve iki büyük kile salariye alınur Ve kefereden her yüz demedden on demed ‘öşr ve üç^{/33} demed salariye alınur Ama penbeden ve ketandan ve eyu(?) meyveden ve sebzevatdan ‘öşr alınur^{/34} salariye alınmaz Ve bağlarının ‘öşr alınan yerlerde yıldan iki ay mesüline dutlar.

Mετάφραση

Νόμος¹ γιὰ τὰ ἀμπέλια τῶν ἀπίστων τῆς Ἰδιαῖς τοῦ Κιουτάχιας τῆς Θεσσαλονίκης. Ο νόμος γιὰ «τὸ ἀντίτιμο τῆς δεκάτης»² καὶ τὸ «μονοπώλιο»³ ἀπὸ τὰ ἀμπέλια τῶν ἀπίστων τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι ὁ ἔξης: ’Αποσφραγίζοντας⁴ τὰ ἴδια τους τὰ ἀμπέλια μεταφέρουν στὴν πόλη τὰ σταφύλια καὶ τὰ πουλᾶνε στὴν πόλη· ἀπὸ τὸ φόρτωμα⁵ κάθε ἀλόγου ποὺ ἔρ-

1. Kanun: Νόμος. Γιὰ τὸν ἑλληνικὸν αὐτὸν ὄρο καὶ τὴ χρήση του στὶς ισλαμικὲς χῶρες καὶ κυρίως στὴν ὁθωμανικὴν αὐτοκρατορία βλ. H. Inalcik, Kanun καὶ Kanunnâme, EI², τ. 4, 558-566, δοῦνος καὶ βιβλιογραφία.

2. Bedel-i ‘öşür: ἀντίτιμο τῆς δεκάτης. Σύμφωνα μὲ τὸν kanunnâme τῆς Κιουτάχιας τοῦ 1528(935) «ἀπὸ τὰ ἀμπέλια καὶ τοὺς κήπους εἶναι ὁθωμανικὸς νόμος νὰ λαμβάνεται νόμιμα “δεκάτη τῆς παραγωγῆς” (“ösr-i hasıl”). Μερικὲς φορὲς δημως μὲ καταπίεση τῶν ραγιάδων λαμβάνεται “ἀντίτιμο τῆς δεκάτης” (bedel-i öşür)» (Barka, ὅ.π., σ. 25). Ο φόρος αὐτὸς εἰσπράττονταν ἀπὸ τὶς γαίες τοῦ δημοσίου ἢ τὶς βακουφικές, στὶς δόποις ἐπάνω χτίζονταν σπίτια καὶ καταστήματα ἢ τὶς χρησιμοποιοῦσαν γιὰ ἄλλους σκοπούς, δημος γιὰ ἀλώνισμα, γιὰ τὴν ἐγκατάσταση ὑπαίθριας ἀγορᾶς (παζαριοῦ), γιὰ τὸ φύτεμα δάσους κ.λ., ἐπειδὴ αὐτὲς δὲν καλλιεργοῦνταν (Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü (Λεξικὸν ὁθωμανικῶν ἴστορικῶν ὄρων καὶ ἐκφράσεων), β' ἔκδοση, τ. 1, Istanbul 1971, σ. 186). Bedel-i ‘öşür πλήρωναν ἐπίστης δοῖοι ἐγκατέλειπαν τὴ γεωργία καὶ ἀπασχολοῦνταν μὲ κάποιο ἄλλο ἐπάγγελμα, δημος ἀμαξηλάτες, ψαράδες καὶ ἐργάτες (Barka, ὅ.π., σ. 271, 288). Bedel-i ‘öşür πλήρωναν καὶ στὴν Πελοπόννησο γιὰ τὰ ἀμπέλια ποὺ καλλιεργοῦσαν, 24 ἄσπρα γιὰ κάθε στρέμμα (Barka, ὅ.π., σ. 328). Τὸν ἴδιο φόρο εἰσέπρατταν καὶ γιὰ τὶς κυψέλες (Barka, ὅ.π., σ. 26, 329).

3. Monopolye: μονοπώλιο. Ο φόρος αὐτός, βυζαντινὸς ἀσφαλῶς, δημος δείχνει καὶ ἡ ὀνομασία του, ἐπιβαλλόταν στὸ κρασὶ καὶ στὸ μοῦστο· κατὰ τοὺς δύο πρώτους μῆνες ἀπὸ τὴν παραγωγὴ τους ἀπαγορευόταν στοὺς παραγωγὸν νὰ τὰ πουλήσουν. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸς πουλοῦσαν τὴν ποσότητα ποὺ κρατοῦσαν ἀπὸ τὰ προϊόντα αὐτὰ ὡς δεκάτη οἱ subasι καὶ οἱ σπαχῆδες, σὲ τιμὴ ποὺ οἱ ἴδιοι καθόριζαν. Τὸ κρασὶ ποὺ ἔμενε στὰ χέρια τῶν παραγωγῶν σφραγίζοταν ὥσπου νὰ περάσουν οἱ δύο αὐτοὶ μῆνες. Τότε μόνο ἀποσφραγίζοταν (mühür bozmak) καὶ πουλιόταν (Barka, ὅ.π., σ. 99, 290, 305, 393). Σὲ πολλές περιοχές τὸ διάστημα τοῦ monopolye ἦταν δυὸς μῆνες καὶ δέκα μέρες (Barka, ὅ.π., σ. 270, 291, 302, 307, 321) κι ἀλλοῦ 75 μέρες (ὅ.π., σ. 283). Στὴ Θεσσαλονίκη ἡ διάρκεια τοῦ monopolye ἦταν δυὸς μῆνες, δημος καθορίζεται στὸν τελευταῖο κανουν.

4. Bağları bozup: ἀποσφραγίζοντας τὰ ἀμπέλια. Ο ὄρος συναντᾶται καὶ σὲ kanunnâme τοῦ λιβᾶ Kopan Şamanturna (;) τῆς ἐποχῆς τοῦ Σελίμ Β' (1566-1574). Πρέπει νὰ δηλώνει τὴν ἀποσφράγιση τῶν προϊόντων τῶν ἀμπελιῶν.

5. Yük: φορτίο, φόρτωμα ἐνὸς μεταγωγικοῦ ζώου, ποὺ ποικίλλει σὲ βάρος ἀπὸ τόπο σὲ τόπο (Kabirda, ‘Ο τουρκικὸς κώδικας τῆς Λαμίας, σ. 213-214). Τὸ φορτίο ἐνὸς ἀμαξιοῦ ὑπολογίζοταν ἵσο μὲ τέσσερα φορτώματα ζώου.

χεται στήν πύλη τοῦ κάστρου¹ εἰσπράττεται φόρος² πέντε ἄσπρα³. γιὰ ἔνα φόρτωμα ἀμαξιοῦ εἰσπράττεται φόρος εἴκοσι ἄσπρα. "Αν ὅμως ἔνας ἀπιστος πάρει νὰ πουλήσει σταφύλια ἀπὸ ἀμπέλι μουσουλμάνου, ἐφόσον φέρνει τὰ σταφύλια στήν πόλη, εἰσπράττεται γιὰ κάθε φόρτωμά του φόρος ἐνάμισι ἄσπρο. Ἀπὸ τὰ δημητριακὰ ποὺ καλλιεργοῦνται μέσα στὰ ὅρια τῆς πόλης εἰσπράττεται δεκάτη⁴ ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἰσπράττεται.

Νόμος τῶν ιχθυοτροφείων τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι ὁ ἔξῆς: Εἶναι ἰχθυοτροφεῖα hassa⁵. Πουλιοῦνται στὸν ἀμιλ⁶. Ὁ ἀμιλ ψαρεύει (μὲ τοὺς ἀνθρώπους του) ὁ ἴδιος καὶ πιάνει ὅλα τὰ ψάρια. Ἀπὸ τὰ ψάρια ποὺ πουλᾶ, δπου κι ἂν τὰ πουλήσει, δίνει τὴ δεκάτη στὸ τελωνεῖο. "Ενα ἄσπρο στὰ ἑκατὸ δίνει ὡς mayiriyē⁷ στὸν subaşı⁸ τῆς Θεσσαλονίκης. "Εχει γραφεῖ γι' αὐτὸν ὡς τιμάριο.

Νόμος τῶν πυλῶν τοῦ κάστρου τῆς Θεσσαλονίκης εἶναι ὁ ἔξῆς: "Αν ἔλθει (δέμα) μαλλιοῦ προβάτου⁹, παίρνεται ἔνα (δέμα) μαλλιοῦ ἀπὸ τὸ

1. Hisar: φρούριο, κάστρο. Δηλώνει ἐπίσης τὴν τειχισμένην πόλη. Στὰ κτηματολογικὰ κατάστιχα τῆς Θεσσαλονίκης δηλώνει τὸ τείχος ποὺ τὴν περιέβαλλε.

2. Resim: Κάθε φόρος ποὺ δὲν καθορίζεται ἀπὸ τὸ Κοράνιο.

3. Γιὰ τὸ ἄσπρο (ακεῖ) βλ. Β. Δημητρίου, "Η Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ Μακεδονία κατὰ τὸν Ἐβλιγιάτ Τσελεμπή, Θεσσαλονίκη 1973, σ. 78-79, δπου καὶ βιβλιογραφία.

4. Salariye: φόρος γιὰ τὰ δημητριακά, ποὺ εἰσπράττονταν συνήθως μαζὶ μὲ τὴ δεκάτη ἀπὸ τὸ σπαχή (Βαρκαν, δ.π., σ. 10, 20, 49, 115). Εἰδικὰ ἄρθρα καθόριζαν ἀπὸ ποιὰ προϊόντα εἰσπράττονταν καὶ ἀπὸ ποιὰ δὲν εἰσπράττονταν δ φόρος αὐτὸς (Βαρκαν, σ. 51, 118, 276, 281). Ἀντιστοιχοῦσε στὸ 1/40 τῆς παραγωγῆς (Βαρκαν, σ. 65, 115, 117). Γιὰ τὰ ἀμπέλια ἀλλοῦ πληρωνόταν (Βαρκαν, σ. 293) κι ἀλλοῦ δὲν πληρωνόταν (Βαρκαν, σ. 65). Σὲ μερικὰ μέρη ἦταν τὸ 1/30 τῆς παραγωγῆς (Βαρκαν, σ. 312). Ὁ φόρος αὐτὸς δὲν καθοριζόταν ἀπὸ τὸν ἵερδονόμο (şarı'ya), δπως γινόταν μὲ τὴ δεκάτη (Βαρκαν, σ. 339).

5. Hassa: "Ο δρος δηλώνει κυρίως τὶς γαίες ποὺ δίνονταν στὸν τιμαριοῦχο γιὰ νὰ τὶς καλλιεργεῖ ὁ ἴδιος: αὐτές δὲν παραχωροῦνταν μὲ ταρπο σὲ χωρικούς, δπως οἱ ἄλλες γαίες ἐνὸς τιμαρίου, ἀλλὰ καλλιεργοῦνταν ἀπὸ «μισιακάρηδες» καὶ τὴν παραγωγὴ τὴ μοιράζονταν ἀπὸ μισὴ ὁ τιμαριοῦχος καὶ ὁ καλλιεργητὴς (Ιπαλίκ, δ.π., σ. XXX). Τί δηλώνει δμως ἀκριβῶς δ δρος ἔδδ δὲν εἶναι φανερό. "Ισως τὰ ἰχθυοτροφεῖα θεωροῦνταν ὡς προσωπικὰ κτήματα τοῦ σουλτάνου.

6. 'Amil: «πράκτορας». Δηλώνει συνήθως τὸν ἐκμισθωτὴ φόρων.

7. Mayiriyē: "Ο δρος ἀναφέρεται πιὸ κάτω πάλι σχετικὰ μὲ τὰ ψάρια καὶ τὰ στρείδια ποὺ ψαρεύονται στὸν κόλπο τῆς Θεσσαλονίκης. Στοὺς καπυνῆμε ποὺ δημοσίεψε ὁ Barkan δὲν ἀναφέρεται.

8. Subaşı: «ὁ ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ». Γιὰ τὸ ἀξιωμα αὐτὸ δλ. Δημητρίου, δ.π., σ. 374.

9. Yapağı: «Wool, especially the wool of a sheep shorn in the spring (Redhouse: Yeni Türkçe-Ingilzce Sözlük, İstanbul 1968, σ. 1241). Στὴ βουλγαρικὴ ἔκδοση μεταφράζεται ὡς «δέρμα προβάτου».

φόρτωμα ἀλόγου καὶ τέσσερα (δέματα) μαλλιοῦ ἀπὸ τὸ φόρτωμα ἀμαξιοῦ. γιὰ κάθε φόρτωμα ποὺ ἔρχεται, στὰ τέσσερα φορτώματα εἰσπράττεται ἕνα ἄσπρο. "Αν ἔρχονται μὲ ἀμάξι ἢ μὲ βαρέλι, γιὰ ἔνα ἀμάξι εἰσπράττεται μισὸ ἄσπρο· ἀν εἶναι ξηροὶ (καρποὶ) καὶ βγαίνουν ἀπὸ τὴν πόλη καὶ πηγαίνουν στὴν ἐπαρχία, εἰσπράττεται ἕνα ἄσπρο γιὰ τέσσερα φορτώματα. "Αν εἶναι χλωροὶ (καρποὶ) κι ἔρχονται (στὴν πόλη), γιὰ τέσσερα φορτώματα εἰσπράττεται ἔνα ἄσπρο. "Αν ἔρχονται (στὴν πόλη) πεπόνια ἢ καρπούζια, εἶναι σὰν νὰ ἔταν χλωροὶ (καρποὶ). "Αν ἔλθει ρύζι μὲ φόρτωμα, εἰσπράττεται ἕνα ἄσπρο γιὰ τέσσερα φορτώματα. "Αν ἔλθει ἀλεύρι, σιτάρι καὶ κριθάρι, δὲν εἰσπράττεται τίποτε. Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτά, ἀπὸ τὰ ἄλλα δημητριακὰ εἰσπράττεται ἕνα ἄσπρο γιὰ κάθε τέσσερα φορτώματα. "Αν ἔλθουν καυσόξυλα μὲ φόρτωμα, παίρνεται ἀπὸ κάθε φόρτωμα ἔνας κορμὸς ξύλα. "Αν ἔλθει χόρτο μὲ φόρτωμα, ἀπὸ κάθε φόρτωμα παίρνεται ἔνα δεμάτι χόρτο.

Νόμος τοῦ καπετανάτου τῆς Θεσσαλονίκης¹ εἶναι ή ἔξῆς: "Αν ἔλθει φράγκικο καράβι² κι ἀράξει στὸ λιμάνι, ἀν εἶναι μὲ δλόκληρο θωράκιο (külekli)³ φέρνει ἔνα κεφάλι ζάχαρη καὶ εἴκοσι κομμάτια σαπούνι. "Οταν ζητήσει νὰ φύγει, τοῦ δίνουν ἀδεια· τότε δίνει ἔνα φλούρι. "Αν εἶναι μὲ μισὸ θωράκιο δίνει τὸ μισὸ τοῦ ἀναφερθέντος. "Αν ἔλθει βαρὺ φορτίο⁴ φράγκικου πλοίου φέρνει εἴκοσι κομμάτια σαπούνι· ὅταν φύγει, εἰσπράττονται δεκαοκτὼ ἄσπρα. "Αν τὰ πλοῖα ποὺ ἀναφέρθηκαν ἀγοράσουν παξιμάδι⁵, εἰσπράττεται ἔνα ἄσπρο στὸ καντάρι⁶. "Αν ἔλθουν πλοῖα στὴ χώρα τοῦ σουλτάνου μας ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη, ὅταν πρόκειται νὰ φύγουν⁷, εἰσπράττονται δεκαοκτὼ ἄσπρα. "Αν τὰ πλοῖα ποὺ εἶναι ἀπὸ τὴ χώρα αὐτὴ πάρουν παξιμάδι, δὲν εἰσπράττεται τίποτε. "Αν πλοῖα τῆς Θεσσαλονίκης ξεκινήσουν γιὰ ταξίδι, ἀπὸ κάθε πλοῖο ποὺ πρόκειται νὰ φύγει εἰσπράττονται εἴκοσι ἄσπρα. Καὶ κάθε φορὰ ποὺ πλοῖα τῆς Θεσσαλονίκης θὰ ξεκινήσουν γιὰ ταξίδι, ἀπὸ κάθε πλοῖο ποὺ πρόκειται νὰ φύγει εἰσπράττονται εἴκοσι ἄ-

1. Kanun-i kapudan-i Selânik. "Άλλος ἔνας φόρος ἰδιαίτερος γιὰ τὴ Θεσσαλονίκη. Ο ἵδιος φόρος, ἔνα φλούρι ἀπὸ πλοῖα külekli, εἰσπράττονται στὴ Ρόδο καὶ στὴν Κῶ, σύμφωνα μὲ τὸν kanunnâme τοῦ 1650 (1061), μὲ τὴν ὀνομασία resm-i liman (φόρος λιμανιοῦ) (Βαρκαν, δ.π., σ. 339, ὅπου ἀντὶ filori διαβάζεται kluri).

2. Küke: an obsolete kind of ship, high in the free board (Redhouse, A Turkish and English Lexicon, Constantinople 1890, σ. 1599).

3. Külek: (formerly) a palisaded top to a ship's mast (Redhouse, δ.π., σ. 1600).

4. Στὴ βουλγαρικὴ μετάφραση ἀποδίδεται ὡς «φορτωμένο μὲ ὑφάσματα».

5. Στὴ βουλγαρικὴ μετάφραση ἀντὶ «παξιμάδι» μεταφράζεται «ζάχαρι».

6. Kantar: Μονάδα βάρους ἵση μὲ 44 δικάδες (56,41 χιλιόγραμμα).

7. Η φράση «ὅταν πρόκειται νὰ φύγουν» στὴ βουλγαρικὴ μετάφραση ἀποδίδεται: «γιὰ κρυμμένο ψάρεμα».

σπρα. 'Από τὰ ψάρια, τὰ στρείδια καὶ τὰ παρόμοια τῆς θάλασσας τῆς Θεσσαλονίκης εἰσπράττεται mayirije. "Οταν κάποιο ἀπὸ τὰ πλοῖα ποὺ ἔρχονται ἀπὸ ἔξω χρειάζεται νὰ ἀνανεώσει τὴν κεραία¹ ἢ τὸ κατάρτι του, ἀν πάρει νέο, τὸ παλιὸ τὸ παίρνει ὁ καπετάνιος.

Νόμος δεκατισμοῦ τῶν ἀμπελῶν, τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν ἀλωνίων.² 'Απὸ τοὺς μουσουλμάνους τοῦ βιλαετίου Θεσσαλονίκης, ἀπὸ κάθε ἑκατὸ κιλὰ³ λαμβάνονται δέκα κιλὰ ὡς δεκάτη καὶ δυόμισι κιλὰ ὡς salariye⁴. 'Απὸ τοὺς ἄπιστους ἀπὸ κάθε ἑκατὸ δεμάτια⁴ λαμβάνονται δέκα δεμάτια ὡς δεκάτη καὶ τρία δεμάτια ὡς salariye. 'Απὸ τὸ βαμβάκι δύμως, τὸ λινάρι καὶ τὰ διάφορα εἴδη φρούτα καὶ λαχανικά δεκάτη εἰσπράττεται· salariye δὲν εἰσπράττεται. Τὴ δεκάτη τῶν ἀμπελιῶν τὴν κρατοῦν ὑπεύθυνα ἄτομα δυὸ μῆνες τὸ χρόνο στὸν τόπο ποὺ λαμβάνεται⁵.

Γενικὰ μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι οἱ φόροι ποὺ πλήρωναν οἱ κάτοικοι τῆς Θεσσαλονίκης καὶ δοῖ έμπορεύονταν σὲ αὐτὴ στὶς ἀρχὲς τοῦ 16ου αἰ., δὲν διέφεραν ἀπὸ τοὺς φόρους ποὺ ἐπιβάλλονταν στὰ ἄλλα μέρη τῆς δθωμανικῆς αὐτοκρατορίας. 'Ο καθορισμὸς δύμως δρισμένων ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὴν ἐλληνική τους ἀκόμη δονομασία, δείχνει ὅτι ἡ παράδοση τῆς βυζαντινῆς Θεσσαλονίκης ἐπιζοῦσε ἀκόμη ἔντονη.

Τὴ διατήρηση αὐτὴ τῆς βυζαντινῆς παράδοσης θὰ τὴ δοῦμε καὶ παρακάτω, στὴν καταγραφὴ τῶν δονομάτων τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης.

1. Direk: Κεραία, ποὺ ἔξέχει ἀπὸ τὴν πρύμνη ἐνὸς πλοίου.

2. Kile: Κιλό. Τὸ κιλὸ ἥταν τὸ βασικὸ μέτρο βάρους γιὰ τὰ σιτηρά. Διέφερε ἀπὸ τόπο σὲ τόπο. Τὸ κιλὸ τῆς Κωνσταντινούπολης, ποὺ χρησιμοποιοῦνταν σὲ πολλὰ μέρη, ἀντιστοιχοῦσε μὲ 18,20 ἢ 22 δικάδες (F. Beaujou, Tableau du commerce de la Grèce, Paris 1800, τ. I, σ. 118, 193. N. Svoronos, Le commerce de Salonique au XVIIIe siècle, Paris 1956, σ. 272, 383, 399. B. Karayannidis, Οι διαπολιτικές σημαντικές πόλεις της Ελλάδας, σ. 126. R. Mancran, Istanbul dans la seconde moitié du XIIe siècle, Paris 1962, σ. 181). Τὸ κιλὸ τῆς Θεσσαλονίκης τὸ 1609 ἀντιστοιχοῦσε μὲ τρία κιλὰ τῆς Κωνσταντινούπολης (Μέρτζιον, σ. π., σ. 168) καὶ τὸ 1745 μὲ 3 3/4 κιλὰ (Μέρτζιον, σ. π., σ. 329). Τὸ κιλὸ ποὺ χρησιμοποιοῦνταν στὴ Σόφια καὶ στὸ Σαμάκοβο ἥταν 52 δικάδες, καὶ στὸ Şehirköy 54 δικάδες (Barkan, σ. π., σ. 251). 'Υπῆρχε ἐπίσης κιλὸ 60, καὶ 80-84 δικάδων (Svoronos, σ. π., σ. 86, 383). 'Ενα φόρτωμα (yük) στὴ Σεμέντρια ἀντιστοιχοῦσε μὲ πέντε κιλὰ τῆς Κωνσταντινούπολης (Barkan, σ. π., σ. 325), ἐνῶ στὴν Εϋβοϊα ἰσοδύναμοῦσε μὲ ὅκτὼ κιλὰ (Barkan, σ. π., σ. 341). 'Επίσης 2,5 κιλὰ τῆς Κωνσταντινούπολης ἀντιστοιχοῦσαν μὲ ἓνα mud (μόδι) στὴ Σιλίστρια (Barkan, σ. 276), στὸ Hüdavendigâr (Barkan, σ. 3) καὶ στὸ Aydin (Barkan, σ. 276), ἐνῶ στὸ 'Ερζερούμ ἓνα mud ἥταν ἓσο μὲ 20 κιλὰ τῆς Κωνσταντινούπολης (Barkan, σ. 69).

3. Salariye: Βλ. παραπάνω. Κι ἐδῶ τὸ salariye εἶναι τὸ 1/40 τῆς παραγωγῆς.

4. Demed: 'Άλλος ἔνας βυζαντινὸς όρος ποὺ χρησιμοποιεῖται καὶ στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας.

5. 'Η τελευταία φράση στὰ βουλγαρικὰ μεταφράζεται: «Στοὺς τόπους ὅπου συγκεντρώνεται ἡ δεκάτη νὰ διατηροῦνται τὰ κλήματα γιὰ βοσκὴ γιὰ δυὸ μῆνες».

Β'. Η ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ

Τὰ στοιχεῖα ποὺ ἀντλοῦμε ἀπὸ τὴν καταγραφὴν γιὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν χριστιανῶν κατοίκων κατὰ συνοικίες εἶναι τὰ ἔξῆς:

Συνοικία	«Σπίτια»	Ἄγαμοι	Χῆρες
1. Ἰπποδρομίου (Podrom)	235	28	97
2. Ἀγίου Μηνᾶ (Ayo Mna)	117	12	41
3. Ἀγίας Πελαγίας (Aya Playa)	251	17	100
4. Χρυσὴ (Hrisa)	127	13	54
5. Ὄμφαλοῦ (Ufalu)	51	3	15
6. Καταφυγῆς (Katafiyi)	80	5	34
7. Ἀχειροποιήτου (Ahiropit)	112	11	49
8. Ἀσωμάτων (Asomat)	165	3	57
9. Ἀγίου Δημητρίου (Ayo Dimitri)	25	1	7
10. Μαύρου Κάλη (Mavri Kali)	9		
11. Ὁμάδα διαφόρων (Cema'at-i müteferrika)	19		
12. Πρώην ἐργάτες ἀλυκῶν	21		
13. Χριστιανοὶ τοῦ κάστρου	3		
14. Ἐπιδιορθωτὲς καταστημάτων κλπ.	4		
15. Κατασκευαστὲς τόξων	15		
Σύνολο	1224	93	454

Όπως βλέπουμε, γύρω στὰ 1525 στὴ Θεσσαλονίκη ὑπῆρχαν δέκα χριστιανικὲς συνοικίες μὲ βυζαντινὲς ἀκόμη ὀνομασίες¹. Τὸ σύνολο τῶν χριστιανῶν, ποὺ ὁ καθένας ἀποτελοῦσε καὶ μιὰ φορολογικὴ μονάδα (hâne), ἦταν 1224, οἱ ἄγαμοι (mücerred) 93 καὶ οἱ χῆρες (bive) 454. Μποροῦμε ἐπομένως νὰ ὑπολογίσουμε ὅτι ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης τότε ἦταν περίπου 8.500.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς δέκα συνοικίες μὲ ἀμιγὴ χριστιανικὸ πληθυσμὸ ὑπῆρχε ὅπως βλέπουμε, καὶ μιὰ διμάδα ἀπὸ 19 ἀτομα ἢ οἰκογένειες, ποὺ κατοικοῦσαν σκορπισμένοι σὲ ἄλλα σημεῖα τῆς πόλης. Ἐπίσης τρεῖς οἰκογένειες ζοῦσαν μέσα στὴν Ἀκρόπολη, ἐνῶ στὰ κατοπινὰ χρόνια ὁ πληθυσμός της ἦταν κα-

1. Ἡ ταύτιση τῶν συνοικιῶν αὐτῶν μὲ τὶς συνοικίες ποὺ ὑπῆρχαν στὴ Θεσσαλονίκη κατὰ τὴ μεταγενέστερη τουρκοκρατία γίνεται στὴ μελέτη μου γιὰ τὴν τοπογραφία τῆς Θεσσαλονίκης, ποὺ ἀναφέρθηκε παραπάνω. Γιὰ τὸν ἀριθμὸ τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ ἑθνικότητα τὸ 1519 βλ. M. T. Gökbelgin, Kanuni Süleyman devri başlırında Rumeli eyaleti livaları, şehir ve kasabaları «Belleten Türk Tarih Kurumu» 20(1956) 266. Ἐπίσης Ἀ. π. Bakalos, 'Ιστορία τῆς Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 134.

θαρὰ τουρκικός. Χωριστὰ καταγράφονται ἐπίσης 21 ἄτομα, ποὺ ἐργάζονταν πρὶν στὶς ἀλυκές καὶ ἦταν ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ φόρους· δὲν γνωρίζουμε γιὰ ποιοὺς λόγους ἔπαψαν νὰ ἀνήκουν στὴν προνομιοῦχο αὐτὴ ὁμάδα καὶ ἔγιναν φορολογούμενοι, ὅπως οἱ ὑπόλοιποι κάτοικοι τῆς πόλης. Δὲν εἶναι ἐπίσης γνωστὸ ποὺ ἀκριβῶς βρισκόταν οἱ ἀλυκές στὶς ὁποῖες ἐργάζονταν αὐτοὶ. Ἀλυκές ὑπῆρχαν στὴν περιοχὴ ἀπὸ τὸ μύλο 'Αλατίνη ὡς τὸ Μικρὸ Καραμπουρνού, ποὺ ὀνομαζόταν «Τούζλα», δηλαδὴ 'Αλυκή, κοντὰ στὴ σημερινὴ Γεωργικὴ Σχολή, καθὼς καὶ στὶς ἐκβολές τοῦ 'Αξιοῦ, στὴ μικρὴ λίμνη Yağcilar κοντὰ στὸ χωρί Κουλακιά (σήμερα Πύργος)¹. Πρὶν ἀκόμη ἀπὸ τὴν τελικὴ κατάληψη τῆς Θεσσαλονίκης οἱ Τούρκοι ἐμπορεύονταν μὲ προνομιακοὺς ὅρους τὸ ἀλάτι ποὺ ἔβγαινε στὴν περιοχὴ τῆς².

Κατὰ τοὺς ἐπόμενους αἰώνες οἱ ἐργάτες τῶν ἀλυκῶν διατήρησαν τὰ ἴδιαίτερά τους προνόμια, ὅχι ὅμως τὴν πλήρη ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς ἔκτακτους φόρους. Σὲ μιὰ καταγραφὴ τῶν διαφόρων ὁμάδων τῶν κατοίκων τοῦ καζᾶ Θεσσαλονίκης ποὺ πλήρωναν τὸ 1751-1752 (1164) γιὰ τὰ ἔξοδα ποὺ ἔκαναν διάφοροι πασάδες, οἱ ἐργάτες αὐτοὶ (tuzciyan) σημειώνονται χωριστά, ώς κάτοικοι ὅμως χωριῶν γειτονικῶν καὶ ὅχι ως κάτοικοι τῆς πόλης. Πληρώνουν ἔνα «κατ' ἀποκοπὴ» (maktu') ποσό, ποὺ ἦταν τὸ μικρότερο ἀπὸ ὅσα πλήρωναν οἱ ἄλλες ὁμάδες: μόνο 520,50 γρόσια ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν 31.854 γροσίων ποὺ πλήρωσε δλόκληρος ὁ καζᾶς τῆς Θεσσαλονίκης· οἱ κάτοικοι τῆς πόλης, "Ἐλληνες καὶ Ἐβραῖοι μόνο, πλήρωσαν τότε 8.250 γρόσια³.

'Απαλλαγμένα ἀπὸ δλοὺς τοὺς φόρους ἦταν τότε καὶ τέσσερα ἄτομα ποὺ εἶχαν ώς καθῆκον τὴν ἐπιδιόρθωση τῶν αὐτοκρατορικῶν κτιρίων καθὼς καὶ τῶν ἄλλων δημοσίας χρήσεως ἰδρυμάτων, ὅπως ἦταν τὰ λουτρά καὶ τὰ καραβᾶν-σεράγια. Στὴ διάκριση αὐτὴ μποροῦμε νὰ διακρίνουμε τὴν ἔλλειψη εἰδικευμένων στὴ συντήρηση παρομοίων κτιρίων χτιστῶν ἀνάμεσα στὸ σύνολο τοῦ τουρκικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θεσσαλονίκης, ἐκατὸ χρόνια μετὰ τὴν ἐγκατάσταση σὲ αὐτὴ Τούρκων. 'Ασφαλῶς οἱ τέσσερεις ποὺ ἔξαιροῦνται ἦταν οἱ πρωτομάστορες. 'Η πληροφορία αὐτὴ εἶναι σημαντικὴ γιὰ τὴ μελέτη σχετικὰ μὲ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἀρχιτεκτονικῆς στὴν ὁθωμανικὴ αὐτοκρατορία.

'Αρκετὰ μεγάλη ἦταν ἡ ὁμάδα τῶν χριστιανῶν ποὺ κατασκεύαζαν ἡ ἐπιδιόρθωσην τοξα, καὶ πιθανὸν καὶ ἄλλα ὅπλα (zembererekçi). Αὐτοὶ ἦταν δεκάπεντε συνολικά καὶ ἔξαιροῦνταν ἀπὸ τὸν κεφαλικὸ φόρο καὶ τὴ σπέντζα,

1. 'Α. Λέτσα, 'Ιστορία τῆς Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1961, σ. 11.

2. Μέρτζιον, δ.π., σ. 66.

3. 'Αρχείο Ιεροδικείου Θεσσαλονίκης, κώδ. ἀρ. 81, σ. 37-38. Τὰ χωριὰ τῶν tuzciyan ἦταν τὰ Βασιλικά, ἡ Πισώνα, τὸ Μεστμέρι, ὅπου κατοικοῦσαν καὶ Τούρκοι, τὰ Τρία Σπίτια (Uç En, σήμερα Νεοχώρι) τὸ Uzun 'Ali (σήμερα Πλαγιάρι), τὸ Γκιρέν (σήμερα Μεσόκωμο), ὁ Γαλαρηνός καὶ ἡ Πορταριά Χαλκιδικῆς καὶ τὸ Yeniköy (Νεοχώρι) (δ.π., σ. 39).

δχι ὅμως καὶ ἀπὸ τοὺς ἔκτακτους φόρους. Καὶ αὐτοὶ εἶχαν μπεράτια (hükümlü hümâyûn), μὲ τὰ ὄποια ἀπαλάσσονταν ἀπὸ τοὺς φόρους, ἐφόσον ἐκτελοῦσαν τὰ καθήκοντά τους. Δὲν εἶναι γνωστὸ δὲς πότε κράτησε ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτῇ.

‘Οπλοποιεῖο στὴ Θεσσαλονίκη ὑπῆρχε καὶ κατὰ τὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ καὶ δυνομαζόταν «ζαβαρεῖον»¹. Ἡ λειτουργία του, ὅπως βλέπουμε, ἐξακολούθησε καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας. Εἶναι πολὺ πιθανὸ ἀργότερα αὐτὸν νὰ ἔδωσε τὴ θέση του στὸ γνωστὸ πυριτιδοποιεῖο ποὺ λειτουργοῦσε στὴ Θεσσαλονίκη τουλάχιστο δὲς τὸ 1787². Οἱ τεχνίτες του δὲν ἔπαψαν νὰ εἶναι “Ἐλληνες³. Τὸ πυριτιδοποιεῖο βρισκόταν ἔξι μίλια περίπου ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη⁴, στὸ χωριό Γραδεμπόριο.

Δύο ἀκόμη ἄτομα ἔξαιροῦνταν ἀπὸ τὴ φορολογία: ὁ Νικόλας Παλαιολόγος, κάτοικος τῆς συνοικίας Ἀγίας Πελαγίας, καὶ ὁ Γιάννης Ἀργυρόπουλος, κάτοικος τῆς συνοικίας τῆς Ἀχειροποιήτου. Καὶ αὐτοὶ εἶχαν διάταγμα γιὰ τὴν ἀπαλλαγὴ τους ἀπὸ δόλους τοὺς φόρους.

Γιὰ ποιὸν ἀκριβῶς λόγο ἔξαιροῦνταν ἀπὸ τὴ φορολογία ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος δὲν ἀναγράφεται. Πρέπει νὰ ὑποθέσουμε ὅτι δπωσδήποτε κάποιες ὑπηρεσίες πρέπει νὰ εἶχε προσφέρει στοὺς Τούρκους εἴτε δ ἵδιος εἴτε οἱ πρόγονοὶ του. Ἀσφαλῶς ἀνήκε στὴ γνωστὴ φαναριώτικη οἰκογένεια τῶν Ἀργυρόπουλων, τῆς δόπιας ἔνας κλάδος κατοικοῦσε στὴ Θεσσαλονίκη πρὶν ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης⁵.

Προκύπτει τὸ πρόβλημα ποιὰ σχέση μπορεῖ νὰ εἶχε δ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος ποὺ ἀναφέρεται στὴν καταγραφὴ τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης γύρω στὸ 1525, μὲ τοὺς ἄλλους Ἀργυρόπουλους ποὺ γνωρίζουμε ἀπὸ ἄλλες πηγές. Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι δ γνωστὸς λόγιος καὶ μεταφραστὴς πολλῶν κλασσικῶν Ἑλληνικῶν κειμένων στὰ λατινικά, ποὺ πέθανε καὶ τάφηκε στὴ

1. Μ. Χ α τ ζ ἥ ’Ι ω ἄ ν ν ο υ, Ἀστυγραφία Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1880, σ.52.

2. Μ ἐ ρ τ ζ ι ο υ, δ.π., σ. 440.

3. Μ ἐ ρ τ ζ ι ο υ, δ.π., σ. 417.

4. Μ ἐ ρ τ ζ ι ο υ, δ.π., σ. 417.

5. Γιὰ τὴ μεγάλη φαναριώτικη οἰκογένεια τῶν Ἀργυρόπουλων βλ.. Σ π. Λ ἀ μ π ρ ο υ, Ἀργυροπούλεια, Ἀθῆναι 1910. Π. Ν. Π α γ ε ω ρ γ ί ο υ, ‘Ἐκ τῆς ἴστορίας τῶν βυζαντινῶν οἰκων τῆς Θεσσαλονίκης, «Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον» 5(1912) 75-79.

Σὲ βενετσιάνικο ἔγγραφο τοῦ 1525 ἀναφέρονται οἱ εὐγενεῖς τῆς Θεσσαλονίκης ποὺ ἔπαιρναν δὲς τότε «περιθαλψη» ἀπὸ τὴ Βενετία ἔρδομῆντα ἄσπρα τὸ μήνα καὶ τὸ ποσδὸ αὐτὸν αὐξάνεται σὲ ἔκατό· ἀνάμεσά τους ἀναγράφεται ἔνας Γιάννης Μελαχροινός, γιὸς τοῦ Γεωργίου Ἀργυροπούλου καὶ ἔνας Κωνσταντίνος Ἀργυρόπουλος (Μ ἐ ρ τ ζ ι ο υ, δ.π., σ. 50-51). Ἐνὸς ἄλλου εὐγενοῦς, τοῦ Δημητρίου Ἀργυροπούλου, αὐξάνεται, δπως καὶ μερικῶν ἄλλων, ἡ μισθοδοσία κατὰ εἰκοστὰ ἄσπρα τὸ μήνα (Μ ἐ ρ τ ζ ι ο υ, δ.π., σ. 52). Ἡ οἰκογένεια τῶν Ἀργυρόπουλων ἐπομένως βρισκόταν στὴ Θεσσαλονίκη ἀπὸ τὶς ἀρχές τουλάχιστο τοῦ 15ου αἰ. καὶ δὲν κατέφυγε σὲ αὐτὴ ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινούπολης, δπως ὑποστήριξε δ Σ π. Λ ἀ μ π ρ ο υ (‘Ἀργυροπούλεια, Εἰσαγωγή, σ. 4γ').

Ρώμη τὸ 1490-1491¹. "Ένας ἀπὸ τοὺς γιούς του ἀναφέρεται ὅτι δονομαζόταν ἐπίσης Ἰωάννης, αὐτὸς ἀμφισβητεῖται ὅμως ἀπὸ τὸν Σπ. Λάμπρο². "Έναν ἄλλον Ἰωάννη Ἀργυρόπουλο τὸν βρίσκουμε τὸ 1491 νὰ κινεῖται ἐπαναστατικὰ κατὰ τῆς βενετσιάνικης ἔξουσίας στὴν Κρήτη³. Μιὰ μαρμάρινη ταφόπετρα ἐπίσης, ποὺ βρῆκε στὶς ἀρχὲς τοῦ αἰώνα μας ὁ Π. Παπαγεωργίου στὸ δάπεδο τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας στὴ Θεσσαλονίκη, φέρει τὴν ἐπιγραφὴ «Τάφος Ἰωάννου Ἀργυροπούλου», μὲ γράμματα τοῦ τέλους τοῦ 15ου αἰ. Ὁ Παπαγεωργίου συμπεραίνει ὅτι ὁ τάφος βρισκόταν στὸ νάρθηκα τοῦ ἴδιου ναοῦ καὶ οἱ Τοῦρκοι χρησιμοποίησαν τὴν ταφόπετρα σὲ μιὰ ἐπισκευὴ τοῦ ναοῦ γιὰ νὰ καλύψουν τὸ δάπεδο τοῦ ἱεροῦ, κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ αὐτὸς ἦταν τζαμί⁴. Τέλος ὁ Παπαγεωργίου σὲ ἄλλο του ἄρθρο θέτει τὸ ἐρώτημα μήπως ὁ Ἰωάσαφ Ἀργυρόπουλος, μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κατὰ τὸ 1565-1578, δονομαζόταν Ἰωάννης προτοῦ γίνει μοναχός⁵.

"Αν καὶ δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἄλλη μαρτυρία ποὺ νὰ τὴν ἐπιβεβαιώνει, μποροῦμε νὰ δεχτοῦμε τὴν ὑπόθεση τοῦ Σπ. Λάμπρου ὅτι ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος ποὺ βρισκόταν στὴν Κρήτη τὸ 1461, κατέφυγε στὴ Θεσσαλονίκη ἀργότερα. Γιὰ τὴ στάση του ἀπέναντι στοὺς Βενετούς, οἱ Τοῦρκοι πρέπει νὰ τοῦ παραχώρησαν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς φόρους, ποὺ συνήθως ἦταν κληρονομική. Δὲν μποροῦμε νὰ ξέρουμε ποιὰ σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸν Ἀργυρόπουλο αὐτὸν καὶ σὲ ἐκεῖνον ποὺ τάφηκε στὴν Ἀγία Σοφία· πιθανὸν νὰ εἶναι ὁ ἴδιος. Τότε αὐτὸς ποὺ ἀναφέρεται στὴν καταγραφὴ τῶν κατοίκων τῆς πόλης κατὰ τὸ 1525, πιθανὸν νὰ εἶναι γιός του, ἥ, ἀκόμη πιθανότερο, ἐγγονός του. "Αν ἡ ὑπόθεση αὐτὴ εἶναι σωστή, τότε μπορεῖ ὁ τελευταῖος νὰ εἶναι ὁ Ἰωάσαφ, προτοῦ ἀκόμη πάρει τὸ ἱερατικὸ σχῆμα. Σ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα μᾶς βοηθᾶ νὰ καταλήξουμε καὶ ἡ παρατήρηση ὅτι κατὰ τὴν καταγραφὴ ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στοὺς ἄγαμους.

"Αν ὁ τάφος ἀνῆκε στὸν Ἰωάννη Ἀργυρόπουλο τῆς καταγραφῆς, τότε αὐτὸς πρέπει νὰ χρονολογηθεῖ ὁπωσδήποτε πρὶν ἀπὸ τὸν Ὁκτώβριο τοῦ 1524, χρονολογία μετατροπῆς τῆς Ἀγίας Σοφίας σὲ τζαμὶ ἀπὸ τὸν μεγάλο

1. Λάμπρος, ὁ.π., Εἰσαγωγή, σ. ξβ'-ξγ'. 'Ἐπίσης Ἀπ. Βακαλόπουλος, Ἰστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, Θεσσαλονίκη 1961, τ. Α', σ. 326 κ.έ.

2. Λάμπρος, ὁ.π., Εἰσαγωγή, σ. ο'.

3. Λάμπρος, ὁ.π., Εἰσαγωγή, σ. 4'.

4. Παπαγεωργίου, ὁ.π., σ. 76. Τοῦ ἴδιου, Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ τὰ εἰς Ἰωάσαφ τὸν Ἀργυρόπουλον Θεσσαλονίκης μητροπολίτην ἡρωελεγεῖα, BZ 18 (1909) 152-153. Λάμπρος, ὁ.π., σ. 4' - 4a'.

5. Παπαγεωργίου, Γεωργίου τοῦ Αἰτωλοῦ... ἡρωελεγεῖα, σ. 153. Γιὰ τὸν Ἰωάσαφ Ἀργυρόπουλο βλ. Π. Γ. Ζερλέντος, Θεσσαλονικέων μητροπολίται ἀπὸ Θεωνᾶ τοῦ ἀπὸ ἡγουμένων μέχρι Ἰωάσαφ Ἀργυροπούλου (1520-1578), BZ 12(1903) 139-152. L. Périti, Les Évêques de Thessalonique, «Échos d'Orient» 5(1902) 151.

βεζίρη και μπεηλέρμπεη τῆς Ρούμελης Makbul Ibrahim Paşa¹. Ἡ καταγραφὴ ἐπομένως στὴν περίπτωση αὐτὴ πρέπει νὰ ἔγινε ἀνάμεσα στὰ χρόνια 1520, ἔπειτα δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀνάρρηση στὸν δθωμανικὸ θρόνο τοῦ σουλτάνου Σουλεϊμάν, και 1524.

Ἡ ταύτιση ὅμως αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιβεβαιωθεῖ και ἀπὸ ἄλλες πηγές, γι' αὐτὸ και μόνον ὡς ὑπόθεση μπορεῖ νὰ προβληθεῖ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἰωάννη Ἀργυρόπουλο, ποὺ ἔμεινε στὴ συνοικία τῆς Ἀχειροποιήτου, στὸ τεφτέρι ἀναφέρονται κι ἄλλοι μὲ τὸ ἕδιο ἐπώνυμο: στὴ συνοικία τῆς Ἀγίας Πελαγίας κατοικοῦσαν ἔνας Δημήτρης, ἔνας Μανώλης Ἀργυρόπουλος και μιὰ Μάρα, χήρα Ἀργυρόπουλου, ποὺ καταγράφεται μάλιστα πρώτη ἀπὸ δλες τὶς χῆρες τῆς συνοικίας. Ἐπίσης στὴν ὁμάδα τῶν «διαφόρων» ὑπῆρχαν ἔνας Σάνης κι ἔνας Δῆμος Ἀργυρόπουλος. Γι' αὐτοὺς δὲν βρέθηκαν περισσότερες πληροφορίες.

Ο δεύτερος κάτοικος τῆς πόλης ποὺ ἔξαιρεται ἀπὸ τὴ φορολογία εἶναι ὁ Νικόλαος Παλαιολόγος, κάτοικος τῆς συνοικίας Ἀγίας Πελαγίας κι αὐτός. Ὁπως εἶναι γνωστό, οἱ Παλαιολόγοι ἦταν σκορπισμένοι σὲ πολλὰ μέρη τόσο τῆς Ἑλλάδος ὅσο και τῆς Δύσης². Ἐνας Νικόλαος Παλαιολόγος ἀναφέρεται ὅι τὸ 1496 ἦταν ἀρχηγὸς ἵππεων στὴ Δαλματία³. Ἐνας ἄλλος μὲ τὸ ἕδιο ὄνομα ἐκτελέστηκε μαζὶ μὲ τρεῖς ἀκόμη Παλαιολόγους, τὸν Ἀνδρόνικο, τὸν Θεόδωρο και τὸν Δημήτριο, τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1537 στὸ Ἀργος ἀπὸ τὸν Kasim Paşa, sancak-beyi τοῦ Μαριᾶ, κατὰ τὴν προσπάθεια τῶν Ὀθωμανῶν νὰ καταλάβουν τὸ Ναύπλιο και τὴν Κέρκυρα ἀπὸ τοὺς Βενετούς⁴. Δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ γνωρίζουμε ἀν ὁ Νικόλαος Παλαιολόγος τοῦ τεφτεριοῦ ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τοὺς παραπάνω.

Ἄλλοι Παλαιολόγοι ποὺ ζοῦσαν στὴ Θεσσαλονίκη τὴν ἐποχὴ τῆς καταγραφῆς εἶναι ὁ Μανώλης Παλαιολόγος, κάτοικος τῆς συνοικίας Ἰπποδρομίου, και οἱ Ἀλέξης και Χαμαμύτης(;) Παλαιολόγοι, κάτοικοι τῆς συνοικίας Ἀχειροποιήτου. Ὅπαρχει ἀκόμη ἔνας Παλαιολόγος Ἀλαυρᾶ, ποὺ κατοικοῦσε κι αὐτὸς στὸ Ἰπποδρόμιο. Γι' αὐτοὺς δὲν εἶναι γνωστὸ τίποτε περισσότερο. Τὸ ἕδιο δὲν ὑπάρχουν πληροφορίες και γιὰ τοὺς ἄλλους κα-

1. Ἡ ἀκριβῆς χρονολόγηση τῆς μετατροπῆς σὲ τζαμί τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐρευνᾶται στὴ μελέτη μου γιὰ τὴν τοπογραφία τῆς Θεσσαλονίκης ποὺ ἀναφέρθηκε πιὸ πάνω.

2. Γιὰ τοὺς Παλαιολόγους βλ. Γ. Ε. Τυπάλδος, Οἱ ἀπόγονοι τῶν Παλαιολόγων μετὰ τὴν ἄλωσιν, ΔΙΕΕ 8 (1922) 129-157. Ἐπίσης Α. Μούστος ὁ δούλος, Ἰωάννης Παλαιολόγος και ἄλλοι τοῦ αὐτοῦ ἐπωνύμου, «Ἐλληνομήμων» 1(1843) 295-302.

3. Γ. Ε. Τυπάλδος, δ.π., σ. 149.

4. Δωρόθεος Μούστος, Βιβλίον ἱστορικὸν περιέχον ἐν συνόψει διαφόρους και ἐξόχους ἴστορίας, Ἐνετήσιν 1681, σ. υλζ' (βλ. Κ. Ν. Σάθα, Τουρκοκρατουμένη Ἑλλάς, Ἀθῆναι 1869, σ. 120-121). Γιὰ τὸν Kasim Paşa βλ. Ι. Η. Δανιστήν, Izahli Osmanlı Tarihi Kronolojisi, İstanbul 1948, τ. 2, σ. 196-197.

τοίκους τῆς Θεσσαλονίκης μὲ γνωστὰ βυζαντινὰ ἐπώνυμα, ὅπως Μιχάλης Λάσκαρης, Θεοδώρα Λάσκαρη, Μαρία Μελισσινοῦ, Θεοδώρα Κομνηνοῦ, Θωμαὴ Μελαχροινοῦ καὶ πολλὰ ἄλλα.

Στὴν καταγραφὴ τῶν ὀνομάτων τῶν κατοίκων βλέπουμε πώς συνήθως κάθε οἰκογενειάρχης ἢ ἄγαμος καταγράφεται μὲ τὸ κύριο ὄνομά του καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του. Ἀρκετοὶ εἶναι αὐτοὶ ποὺ χαρακτηρίζονται μὲ τὸ ἐπάγγελμά τους, ὅπως τσαγκάρης, ράφτης, παπούτσης, καλαφάτης, μαχαιράς, γαϊδουριάρης, μακελάρης, μαρμαράς, μυλωνάς, μπογιατζῆς κλπ. Ὅπάρχουν ἐπίσης, ὅπως ἡδη ἔχουμε δεῖ, ἀρκετοὶ μὲ ἐπώνυμο ἀντὶ γιὰ πατρώνυμο, ὅπως Γαυράς, Γκλαβάς, Καμπανάρης, Ἀργυρόπουλος, Παλαιολόγος, Κροντηράς, Μονομάχος, Μαυρανίτης, Μελισσινός, Μαλάκης, Κρητικόπουλος, Παπαδόπουλος. Μερικοὶ χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν τόπο καταγωγῆς τους, ὅπως Ἀρναούτης, Σερεσλής, Ἐλμπασάν, Κορφιάτης, ὑπάρχει μάλιστα κι ἔνας Καμαριώτης. Ἀλλοὶ φέρουν τὴν ἔνδειξη «γαμπρός», ἢ «ὑπηρέτης» κάποιου ἄλλου. Ἀρκετοὶ ἔχουν τὸ χαρακτηρισμὸς «καλόγερος» καὶ ἔνας ἀναφέρεται ως «μονόφθαλμος». Οἱ ἄγαμοι, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς σημειώνεται στὸ τέλος τῆς καταγραφῆς τῶν κατοίκων κάθε συνοικίας μαζὶ μὲ τοὺς οἰκογενειάρχες ποὺ χαρακτηρίζονται ως *hâne* (σπίτια), κατὰ τὴν καταγραφὴ τῶν ὀνομάτων δὲν φέρουν τὴ συνηθισμένη ἔνδειξη «*mücerred*». Πρέπει δύμως νὰ συμπεράνουμε δτὶ καταγράφονται ἔπειτα ἀπὸ τοὺς οἰκογενειάρχες καὶ πρὶν ἀπὸ τὶς χῆρες, ὅπως συμβαίνει σὲ παρόμοιες καταγραφὲς ἄλλων περιοχῶν.

Ἐντύπωση κάνει ὁ μεγάλος ἀριθμὸς ἀπὸ χῆρες ποὺ ὑπῆρχε στὴν πόλη. Ἀπὸ τὶς 1678 χριστιανικὲς οἰκογένειες ποὺ ὑπῆρχαν κατὰ τὴν καταγραφὴ στὴ Θεσσαλονίκη, ἀφήνοντας ἔξω ἀπὸ τὴν ἀριθμηση τοὺς 93 ἄγαμους, οἱ 454, δηλαδὴ τὸ 27%, ἥταν οἰκογένειες χωρὶς πατέρα. Ἀνάμεσα στὶς χῆρες ὑπάρχουν 28, στὶς δόποις δὲν ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ συζύγου. Ἰσως αὐτὲς νὰ ἥταν μοναχές, ποὺ καταγράφηκαν ως χῆρες. Ὅπάρχουν ἐπίσης δύο χῆρες, τῶν ὁποίων οἱ ἄντρες ἥταν Τούρκοι ἢ εἶχαν ἔξισλαμιστεῖ.

Ἀξιοπρόσεκτη εἶναι ἡ ὑπαρξὴ μέσα στὴν πόλη ἐνὸς μικροῦ ἀριθμοῦ ἀπὸ *baština*. Στὴ συνοικία τῆς Καταψυγῆς ὑπῆρχαν τέσσερεις, τῆς Ἀχειροποιήτου δύο καὶ τῶν Ἀσωμάτων τρεῖς· συνολικὰ δηλαδὴ ὑπῆρχαν ἐννιά. Οἱ *baština* ἀριθμοῦνται στὸ τέλος κάθε συνοικίας μαζὶ μὲ τοὺς ἄγαμους.

Ἡ *baština*, σλαβικῆς προελεύσεως λέξη πιθανᾶς, δηλώνει μιὰ ἀγροτικὴ ἔκταση, ἡ δόποια ἀντίθετα ἀπὸ τὰ ἄλλα καλλιεργούμενα ἐδάφη ποὺ ἀνήκαν στὸ κράτος, ἀποτελοῦσε ἴδιοκτησία χριστιανοῦ ὑπηκόου. Γι' αὐτὸ μποροῦσαν νὰ τὴν κληρονομήσουν τὰ παιδιά του¹. Ἐπομένως δὲν ἀνήκει στὶς γαῖες

1. Barkan, δ.π., σ. 96.

ποὺ δίνονταν ώς τιμάριο στοὺς σπαχήδες¹. Γι’ αὐτὸ καὶ ἐνῷ πλήρωναν οἱ κάτοχοι της τὴ δεκάτη στὸ κρατικὸ ταμεῖο, δὲν πλήρωναν τὴ σπέντζα ποὺ εἰσέπραττε ὁ σπαχής². Κάθε βαστίνα πλήρωνε τοὺς φόρους σὲ μικρότερη ἀναλογία ἀπὸ τοὺς ἄλλους φορολογούμενους³. Ἡ διαδοχὴ τῆς κυριότητας στοὺς κληρονόμους καὶ οἱ ὑποχρεώσεις τους καθορίζονταν μὲ ίδιαιτερες διατάξεις⁴.

Ἡ ύπαρξη κτημάτων βαστίνα μέσα στὸ χῶρο τῆς Θεσσαλονίκης ἀποδεικνύει ὅτι στὴν πόλη ύπηρχαν ἀκόμη κατὰ τὶς ἀρχὲς τοῦ 16ου αἰ. ἀκατοίκητες περιοχές, ποὺ χρησιμοποιοῦνταν γιὰ καλλιέργεια.

Ἡ μεγαλύτερη, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἀξία τοῦ τεφτεριοῦ τῆς Θεσσαλονίκης ποὺ ἔξετάζουμε, βρίσκεται στὰ ἴδια τὰ ὀνόματα τῶν κατοίκων τῆς πόλης καὶ εἰδικὰ τῶν χριστιανῶν. Ἡ καταγραφὴ τόσων ὀνομάτων εἶναι ίδιαιτερα πολύτιμη, γιατὶ μᾶς δίνει τὴ σύνθεση τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλης ἔναν ὀλόκληρο αἰώνα ἔπειτα ἀπὸ τὴν κατάκτησὴ της.

Ἐντυπωσιακὴ εἶναι ἡ ἀναγραφὴ ἐνὸς πλήθους βυζαντινῶν ὀνομάτων καὶ ἐπιθέτων. Τὰ περισσότερα βέβαια ὀνόματα εἶναι συνηθισμένα καὶ σήμερα ἑλληνικά. “Ἐνας ἀριθμὸς σλαβικῶν ὀνομάτων δείχνουν νοτιοσλαβικὴ μᾶλλον προέλευση παρὰ βουλγαρική” εἶναι γνωστὸ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Γεωργίου Μπράνκοβιτς, ἥγεμόνα τῆς Βόρειας Σερβίας, γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση πολλῶν αἰχμαλώτων συμπατριωτῶν του ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς πόλης μετὰ τὴν ἄλωσή της⁵. Τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἀργότερα δὲν συναντῶνται, πράγμα ποὺ δείχνει ὅτι σιγὰ σιγὰ αὐτοὶ ἀφομοιώθηκαν ἀπὸ τὸν πολὺ πιὸ ἰσχυρὸ ἑλληνικὸ πληθυσμὸ τῆς πόλης. “Υπάρχουν ἀκόμη ἀρκετὰ ὀνόματα ἀλβανικῆς καταγωγῆς. Τέλος πολλὰ ὀνόματα ποὺ ἀναφέρονται στὴν καταγραφὴ σώζονται καὶ σήμερα στὴν πόλη. ”Ετσι τὸ τεφτέρι ἀποτελεῖ ἔναν κρίκο στὴν ἀλυσίδα ποὺ ἔνώνει τὴ σημερινὴ πόλη μὲ τὴ Θεσσαλονίκη τῆς ύστερης βυζαντινῆς ἐποχῆς κι ἀποδεικνύει γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη τὴ συνέχεια τῆς παρουσίας τοῦ ἴδιου λαοῦ στὴν πόλη γιὰ περισσότερα ἀπὸ πεντακόσια χρόνια.

Ἡ βουλγαρικὴ ὅμως μετάφραση τῶν ὀνομάτων τῶν κατοίκων τῆς πόλης

1. Στὴν περίπτωση ποὺ πέθαινε ἔνας χωρικός ποὺ καλλιεργοῦσε ἀγροὺς τιμαρίου, οἱ γιοὶ του ἢ οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς του εἶχαν ἀπλῶς τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν τιμαριοῦχο σπαχὴ νὰ συνεχίσουν τὴν καλλιέργεια τῶν γαιῶν, ἀφοῦ πλήρωναν πρῶτα τὸ φόρο resm-i taru (φόρο ύποταγῆς). Τὸ φόρο αὐτό, καθὼς καὶ μερικοὺς ἄλλους, δὲν πλήρωναν οἱ κάτοχοι βαστίνα.

2. Β a r k a n, ὅ.π., σ. 59.

3. Β a r k a n, ὅ.π., σ. 292.

4. Β a r k a n, ὅ.π., σ. 293-294.

5. A p. E. V a k a l o p o u l o s, A History of Thessaloniki, σ. 74. Γιὰ τὴν ἐγκατάσταση μικροῦ ἀριθμοῦ Σέρβων ἐποίκων στὴ Μακεδονία ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 14ου αἰ. καὶ ἔπειτα βλ. ’Α π. E. B a r k a n ὅ. π. ο υ λ ο ν, Ἰστορία τῆς Μακεδονίας 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 13 κ.ἔ., ὅπου καὶ βιβλιογραφία.

έλαχιστα άποκαλύπτει τὴν πραγματικότητα αὐτή. Τὰ δύναμα ποὺ καταγράφονται στὸ τεφτέρι, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πιὸ συνηθισμένα, ὅπως Γιάννης, Γιώργος, Δῆμος, Θόδωρος, Κώστας, Μιχάλης, Μανώλης, Νικόλας καὶ τὰ γυναικεῖα Εἰρήνη, Θοδώρα, Καλή, Μαρία, καὶ μερικά ἀκόμη, στὴ βουλγαρικὴ ἀπόδοση ἔχουν παραμορφωθεῖ σὲ βαθμὸ ποὺ νὰ εἶναι ἀγνώριστα.

Ἡ παραποίηση αὐτὴ δὲν νομίζω πῶς ἔγινε σκόπιμα, οὔτε πῶς δφείλεται σὲ ἀνικανότητα τοῦ μεταφραστῆ. Ὁ Nikola Popov, ποὺ ἔχει πεθάνει πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια, ἦταν ὁ σεβαστὸς δάσκαλος ὃλων σχεδὸν τῶν σημερινῶν Βουλγάρων ἐρευνητῶν τῶν τουρκικῶν ἀρχείων καὶ ἡ γνώση του τῆς τουρκικῆς γλώσσας καὶ γραφῆς ἦταν βαθειά. Τὰ σφάλματα, κι αὐτὰ δὲν εἶναι λίγα, δφείλονται ἀπὸ τὴν μιὰ στὴν ἰδιομορφία τῆς γραφῆς siyakat καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη στὴν ἄγνοια τῶν ἑλληνικῶν καὶ ἰδιαίτερα τῶν βυζαντινῶν ὀνομάτων.

Τὴ γραφὴ siyakat χρησιμοποιοῦσαν οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Defter-i Hakanī (Ἀντοκρατορικοῦ Θησαυροφυλακείου) γιὰ τὰ ἔγγραφα ποὺ εἶχαν σχέση μὲ οἰκονομικὰ θέματα. Διαφέρει ἀπὸ τὶς ἄλλες ἀραβικὲς γραφὲς στὴν κλίση τῶν γραμμάτων, ποὺ εἶναι μᾶλλον ὅρθια παρὰ γυρτή, στὴ μορφὴ μερικῶν γραμμάτων, στὴν ἔνωση γραμμάτων ποὺ κανονικὰ δὲν ἔνωνται μὲ τὰ ἐπόμενα, καὶ κυρίως στὴ σχεδὸν παντελὴ ἔλλειψη τῶν τελειῶν (nokta). τὸ τελευταῖο χαρακτηριστικὸ εἶναι ποὺ δημιουργεῖ τὶς περισσότερες δυσκολίες στὴν ἀνάγνωσή της. Ἐτσι τὸ ἔδιο «γράμμα» μπορεῖ νὰ διαβαστεῖ μπ, π, γι, ν, τ, θ, ἀνάλογα μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν τελειῶν ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν προστεθεῖ πάνω ἢ κάτω ἀπὸ τὸ γράμμα. Ἀνάλογες δυσκολίες παρουσιάζει ἡ ἀναγνώριση τῶν κ, φ, μ καὶ τῶν ντ, β (ἢ ο, ου), ζ, δ, τζ, καὶ χ. Ἀν προσθέσουμε σὲ αὐτὰ ὅτι τὶς περισσότερες φορὲς τὰ φωνήντα δὲν σημειώνονται (τὸ ε μόνο στὸ τέλος τῆς λέξης καὶ δχι πάντοτε), ἐκτὸς ἀπὸ τὸ α (ποὺ διαβάζεται κάποτε κάποτε καὶ ε), τὸ ο (ποὺ διαβάζεται καὶ ου ἢ β) καὶ τὸ τελικὸ ι, θὰ καταλάβουμε πόσες δυσκολίες ἀντιμετωπίζει ἔνας ποὺ θέλει νὰ διαβάσει τὴ γραφὴ αὐτῆς. Ἡ ἴδια λέξη μπορεῖ νὰ διαβαστεῖ μὲ πολλοὺς τρόπους. Οἱ δυσκολίες πολλαπλασιάζονται ὅταν πρόκειται γιὰ δύναμα ἀσυνήθιστα καὶ κάποτε γίνονται ἀνυπέρβλητες.

Ἐτσι καταλαβαίνουμε γιατί ἔνας Βούλγαρος ἐρευνητὴς ποὺ δὲν γνωρίζει τὰ ἑλληνικὰ δύναμα τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς ἐποχῆς εἶναι φυσικὸ νὰ μὴ μπορεῖ νὰ τὰ διαβάσει σωστά. Ἀποτέλεσμα εἶναι μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἀνύπαρκτες λέξεις, ποὺ οὕτε ἑλληνικὲς εἶναι, οὕτε ἀνήκουν σὲ καμιὰ ἄλλη γλώσσα.

Θὰ ἦταν ματαιοπονία νὰ προσπαθήσει κανεὶς νὰ διορθώσει τὶς λανθασμένες ἀναγνώσεις τῆς βουλγαρικῆς ἔκδοσης. Εἶναι ἀρκετὸ νὰ συγκρίνουμε μερικὲς μόνο σειρὲς ἀπὸ ὅποιαδήποτε σελίδα, γιὰ νὰ φανεῖ πόσα λάθη ὑπάρχουν. Παίρνουμε γιὰ παράδειγμα ἔνα μικρὸ τμῆμα ἀπὸ τὴ σελίδα 13a τοῦ χειρογράφου:

	Βουλγαρική ἔκδοση	Σωστὴ ἀνάγνωση
σ. 13a		
1	Andronik Poliron Paraskef Ovara Kiriazi Kalafatci Andon Paris Mihal Kosan Yani Gura Mihal Vrana	Ανδρόνικος Πολυγυριώτης Παρασκευάς Λιβαδάς Κυριαζής, καλαφατζής Αντώνης Παρτέρης; Μιχάλης Ντουσάν; Γιάννης Γαυράς Μιχάλης Βρανάς
2	Stadino Apostol Ivan Stasi Yorgi damad-i Milona Dimo Karkoni Maleško Bozidar Manko Ivan Yorgi Papa-Manol	Συναδινός Ἀροστόδουλου Πολίτης Στάνσε Γιώργης, γαμπρὸς τοῦ Μυλωνᾶ Δῆμος Καρακώτση; Μέλκος; Λορεντάρη; Μάγκος Πολίτη Γιώργης Παπα-Μανώλη
3	Yan Mamekul Yorgi Penor Todor Yani Yani Todor Mestro Kirko Yani Rakni Lambrino Çengâr	Γιάννης Μακρούλη Γιώργης ; Θόδωρος Γιάννη Γιάννης Θόδωρου Μαστρο-Κύρκος Γιάννης, ράφτης Λαμπρινός, τσαγκιάρης
4	Dimo Kaloneso Mihal Lasari Angelo Çergani Papas Mavrio Yan-i diyer Kariti Papas Mihal Nikola Yorgi	Δῆμος Καλοθινός; Μιχάλης Λάσκαρης Ἄγγελος Χαρκιανῆ Παπα-Μακιός ἄλλος Γιάννης Καρτάλης Παπα-Μιχάλης Νικόλας Γιώργη
5	Andrie Dimitri Nikola Mili Manol Stera Duka Stera Manol Tasin Yani Ak sin o Todes Yani	Ἀντρέας Δημήτρη Νικόλας Μήλη; Μανώλης Ἀστέρη Δούκας Ἀστέρη Μανώλης Πασπάτη Γιάννης, ξένος Θοδόσης Γιάννη
6	Yan Todes Nikola Rakin	Γιάννης Θοδόση Νικόλας, ράφτης

Yan Vasil	Γιάννης Βασίλη
E v r e n o Nikola	Ούρανδος Νικόλα
Yan E v r e n o	Γιάννης Ούρανος
Nikola	Νικόλας, τιμουρτζής
Yan Kalamos	Γιάννης Κάλαμος ή Καλαμούσης
7 Stilianu Yemici	Στυλιανός, γκεμουτζής
Y a k o Çengiar	Νάκος, τσαγκιάρης
Todor Basar i o	Θόδωρος Παστρινός;
Mihal Kali	Μιχάλης Κάλη
Stavreno Makromad si	Σταυρινός Μακρυμάχης
Simo Sirmakeç	Σίμος, συρμακέσης
Paraskef Nikola	Παρασκευάς Νικόλα

Στις παραπάνω έφτά σειρές τοῦ τεφτεριοῦ καταγράφονται 49 κάτοικοι, δηλαδὴ 98 όνόματα. Ἀπὸ αὐτὰ 35 διαβάζονται διαφορετικὰ στὴ βουλγαρικὴ ἔκδοση. Μιὰ ἀναλογία 35 % εἶναι ἀρκετὰ σημαντική· ἡ διαφορὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερη ἢν άφαιρέσουμε τὰ όνόματα ποὺ ἀναγνωρίζονται εὐκολα, δπως Γιάννης, Γιώργης, Δῆμος, κλπ., ποὺ ἀναφέρθηκαν ἡδη.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ χτυπητὰ λάθη τῆς βουλγαρικῆς ἔκδοσης εἶναι τὰ παρακάτω:

Agia Slaya	ἀντὶ	Άγια Πελαγία	Kosta	ἀντὶ	Φωκάς
Agelar		μακελάρης	Buka		Λουκᾶ
Barer		μπαρμπέρης	Koto		Φώτου
Stasen		Στάθης	Brato		Τρανὸς
Perikâl		Τριφύλλης	Frika		Μαρίκα
Tsiarino ἢ Stadino		Συναδινός	Manafida		Μεταξᾶ
Stanislav		Στανόπουλος	Aramango		Γραμματικός
Monon		Μοθωνάς	Kuin		Φώτης
Kenu		Γκίνης	Mirk		Μῆτρος
Gaura ἢ Gura		Γαυράς	Mlakan		καλαφάτης
Kanioz		Καμπούρης	Balaluga		Παλαιολόγος
Tzabato		Δαμιανοῦ	Noles ἢ Ivan		Πολίτης
Esmina		Άσημίνα	Tsuvalar		Καβαλάρης
Pronari		Προβατάρης	Kemrios		Καμαριώτης
Bodre		Θοδώρα	Polin		Πολίτης
Menoments		Μονομάχος	Efrik		’Ακριβοῦ
Selahrano		Μελαχροινός	Bahra		Μαχαιρᾶ
Yanis		Μάνεση	Frikoilo		Κρητικόπουλος

Τὰ παραδείγματα θὰ μποροῦσαν νὰ συνεχιστοῦν, ἔχει δῆμος, νομίζω, φανεῖ καθαρὰ πόσο μπορεῖ νὰ στηριχτεῖ κανεὶς στὴν ἀνάγνωση ἐλληνικῶν ὀνομάτων ἀπὸ Βούλγαρο ἐρευνητῇ.

Ἐνα ἀπὸ τὰ πιὸ συνηθισμένα λάθη, ποὺ παρατηρεῖται καὶ σὲ ἄλλες βουλγαρικὲς ἐκδόσεις τουρκικῶν τεφτεριῶν μὲ ἐλληνικὰ ὀνόματα¹, εἶναι ἡ λέξη «ξένος» (*iksenos*). Αὐτὴ ἐπαναλαμβάνεται ἀρκετὰ συχνὰ στὰ τουρκικὰ κείμενα τοῦ εἰδούς αὐτοῦ καὶ δηλώνει ἀσφαλῶς κάποιον ποὺ δὲν κατάγεται ἀπὸ τὸν τόπο, στὸν ὅποιο καταγράφεται· γι’ αὐτὸν τὸ λόγο δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του, μιὰ καὶ αὐτὸς ἥταν ἀγνωστος ἐκεῖ, καὶ στὴ θέση του σημειώνεται ἡ ἔνδειξη «ξένος». Ἀπόδειξη εἶναι ὅτι ἡ λέξη αὐτὴ δὲν συναντᾶται ποτὲ ὡς κύριο ὄνομα καταγραφόμενου χριστιανοῦ. Οἱ Βούλγαροι ἐρευνητὲς συνήθωσαν τὴν ἀποδίδουν μὲ τὸ ἀνύπαρκτο ὄνομα «eksino».

Ο δρος «ξένος», ὅπως μαρτυρεῖ καὶ ἡ λέξη, πρέπει νὰ εἶναι βυζαντινὸς καὶ νὰ τὸν χρησιμοποίησαν ἀργότερα καὶ οἱ Τούρκοι. Πραγματικά, σὲ ἔγγραφο τῆς Μονῆς Ξενοφῶντος τοῦ Ἀγίου Ὁρούς ποὺ χρονολογεῖται ἀπὸ τὸ 1309, ἀναφέρεται ὅτι ἔνας Μιχάλης Καπιτωναῖτης καὶ ἡ γυναίκα του πουλοῦν τὸ σπίτι ποὺ εἶχαν στὴ συνοικία τῶν Ἀσωμάτων σὲ κάποιον Κρηνίτη Ξένο².

Διαπιστώνοντας τὴν σωρεία τῶν λαθῶν τῆς βουλγαρικῆς ἐκδοσης θεώρησα σκόπιμο ὅτι πρέπει νὰ «ἀποκρυπτογραφηθεῖ» καὶ πάλι τὸ τμῆμα τοῦ χειρογράφου ποὺ περιλαμβάνει τὰ ὀνόματα τῶν χριστιανῶν κατοίκων, ἐλπίζοντας ὅτι ἡ νέα αὐτὴ ἀνάγνωση θὰ εἶναι χρήσιμη γιὰ τὴ μελέτη τῶν ὀνομάτων τῶν κατοίκων τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴ ἐποχή. Τὸ τμῆμα αὐτό, μαζὶ μὲ τὴν πρώτη σελίδα ποὺ περιέχει τὸ σωζόμενο μέρος τοῦ *kanunnâme*, δημοσιεύεται στὸ τέλος τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ.

Κάθε σελίδα τοῦ χειρογράφου ποὺ περιλαμβάνει μόνον ὀνόματα ἔχει 21 σειρές· σὲ κάθε σειρά ἀναγράφονται τὰ κύρια ὀνόματα ἐπτὰ κατοίκων, μὲ μιὰ ἀκόμη ἔνδειξη: τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα τους ἢ τὸ ἐπίθετό τους ἢ τὸ ἐπάγγελμά τους κλπ.

Ἡ ἀνάγνωση τῶν ὀνομάτων αὐτῶν δὲν εἶναι, ὅπως ἀναφέρθηκε ἡδη, εὐκολὴ τὶς περισσότερες φορές. Ὁ συνδυασμὸς ὅλων τῶν πιθανῶν ἀναγνώσεων σὲ πολλὲς περιπτώσεις δὲν ἔδινε κανένα γνωστὸ ἢ πιθανὸ ὄνομα. Στὶς περιπτώσεις αὐτές, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ ἢ δυὸ δυνατὲς ἀναγνώσεις, σημειώνονται μόνον δύο γράμματα διαβάζονται μὲ βεβαιότητα· ὅταν ἡ ἀνάγνωση εἶναι ἀμφίβολη, τίθεται μιὰ τελεία(.) γιὰ τὸ γράμμα ποὺ μπορεῖ νὰ διαβαστεῖ ὡς π, μπ, γι, ν,

1. Вл. V. D e m e t r i a d e s, Turski izvori za balgarskata istorija, Serija XV-XVI (Review), «Balkan Studies» 11 (1967) 212.

2. Actes du Monastir de Xénophon, ed. L. Pétit, «Vijantijskij Vremennik» 10(1903), ἀρ. 5,9.

τ, καὶ θ· δύο τελεῖες (:) γιὰ τὸ γράμμα ποὺ μπορεῖ νὰ διαβαστεῖ ώς ντ, β (ἢ ο ἢ οὐ), ζ, δ, τζ καὶ χ, καὶ ἐρωτηματικὸ (;) δταν μπορεῖ νὰ εἶναι κ, φ, ἢ μ. Ἐρωτηματικὸ ἐπίσης ἀκολουθεῖ μιὰ λέξη ποὺ ἡ ἀνάγνωσή της δὲν εἶναι βέβαιη.

Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ ξεχνοῦμε ὅτι τὰ φωνήεντα δὲν δηλώνονται πάντοτε· ἀκόμη, ὅτι δταν μιὰ λέξη ἀρχίζει ἀπὸ δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα, οἱ Τοῦρκοι δὲν μποροῦν νὰ τὴν προφέρουν καὶ γ' αὐτὸ προσθέτουν ἔνα ι στὴν ἀρχὴ τῆς λέξης συνήθως, ποὺ γράφεται μὲ τὸ γράμμα elif· αὐτὸ σμως διαβάζεται καὶ ώς α, καὶ δὲν εἶναι πάντοτε εύκολο νὰ διακρίνουμε ἄν τὸ ἀρχικὸ elif μιᾶς λέξης εἶναι α ἢ πρόσθετο ι.

Πρέπει ἐπίσης νὰ ἔχουμε ὑπόψη μας ὅτι τὶς περισσότερες φορὲς τὸ τελικὸ «ς» τῆς δνομαστικῆς δὲν δηλώνεται. Τὸ ἴδιο παρατηρεῖται στὶς καταγραφὲς δνομάτων ώς τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς τουρκοκρατίας. Δὲν γνωρίζω ἀν ἡ παράλειψη αὐτὴ εἶναι γλωσσικὸ φαινόμενο ποὺ δφείλεται στὴν κώφωση τοῦ τελικοῦ «ς» στὴν τουρκικὴ γλώσσα, ἢ συνέβαινε νὰ ρωτᾶ ὁ Τοῦρκος ὑπάλληλος τὸν ραγιὰ πῶς τὸν λένε καὶ κατέγραφε τὸ δνομασπῶς τὸ ἄκουγε, χωρὶς τὸ τελικὸ «ς». Ἡ ἔξήγηση αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπίθανη, γιατὶ πολλὲς φορὲς βρίσκουμε τὰ δνόματα μὲ τὸ τελικὸ «ς», ποὺ δείχνει ὅτι τότε τὸ εἶχε διαταγραφέας ἀκούσει.

10b,12

Α πιστοι

13 Συνοικία Ιπποδρομίου (Ροδρομ)

14	Μανώλης Κώστα Δράμα; Τορνίκα; Γιώργη Στόικος, γαμπρὸς τοῦ Τορνίκα; Γιάννης, ράφτης Θόδωρος Γιάννη Μανώλης Βάκας Στασινὸς Βάκας	17	⟨Γ>ευράσιος, καλόγερος Δῆμος, παπούτσης Πέτκος Θόδωρου Νικόλας Μάλτου Γιώργης Νικόλα Δῆμος Νικόλα Γιώργης Μακρῆ 'Αντρεῖος Γιώργη
15	Γιώργης Βάκας 'Αγαπητὸς Γεράσιμου Θόδωρος Μιχάλη Γιώργης Βάκας Θόδωρος Ντουκιάνη Πέτρος Ντουκιάνη Δῆμος Πέγιου	18	Κυριαζῆς Σκολάρη Ράικος Γιάννη Σταμάτης Ράικου 'Αναστάσης Ντόνου Δῆμος Ντούμη 'Αντρέας Γιώργη
16	Γιώργης Πάντσου Γιάννης, σαντικάς Δῆμος Ραντισλᾶβ Θόδωρος Δραγάνα	19	Στάγκος Μαρία (ἢ Μάρτε) Μιχάλης, γαμπρὸς τοῦ Μαγνάδη 'Αντώνης Ντολεντζῆ; Σταμάτης, 'Αρναούτης

	Γιάννης, (Π)ένος Μπόνο; Γιάννη Κασσανδρινὸς Φώτη Μανώλης Γραμματικοῦ ¹ Παναγιώτης Μανώλη Δῆμος Φώτη	Μιχάλης Σταυρινοῦ Θόδωρος Μαλάκης ³ Μιχάλης Γαυράς ⁴ Ραδοσλάβ, ράφτης Στασινὸς Ραδοσλάβ Κυριαζής Ρούσου
20	Χριστόδουλος Νικόλα Δῆμος Μακρῆ Μῆτρος, ράφτης Κυριάκος Μήτρου Σταμάτης, ράφτης Δῆμος Γεράσιμου Δόικος Ράλη ²	4 Δῆμος Κεραμάρη Γιώργης Δήμου Δῆμος Κώστα Νικόλας, καλαφάτης Νικόλας (Ι) Βλάχου; Δῆμος Νικόλα Κυριάκος Σάκη
11a, I	Γιώργης Ἀβάσταχτος Δῆμος Μονομάχος Δῆμος Καρατζάς Πέγιος Ράλη Μανώλης Μαστρο-Γιάννου Δῆμος Κατερινάρη; Γιώργης Δήμου	5 Δῆμος Μπόσκου Λαμπτρινὸς Δήμου Γιώργης Δήμου Κόλος Βαμμένου; Γιάννης Δέκια Πέγιος Πετρῆ Δούκας Ἀλαυρᾶ
2	Σταυρινὸς Δήμου Θόδωρος Μπενλής; (..λὴ) Μανώλης Θόδωρου Λδ.άλ; Μάνουκα Θόδωρος Μάνουκα Ἀντρέας Ἀβάσταχτος Ραδοσλάβ, ράφτης	Παλαιολόγος Ἀλαυρᾶ Γιάννης Ἀλαυρᾶ Νικόλας Χαρκιᾶ Μανώλης Νίκου (ἢ Πέτκου) Γιάννης Πέγιου Γιάννης Πετρῆ Γιάννης (Ι) Στάϊκου ἢ Στάγκου
3	Χρυσόσκολος Σταυρινοῦ	7 Δῆμος Γιάννη

1. Ἔνας Γιάννης Γραμματικὸς συναντᾶται ἀνάμεσα στοὺς κατοίκους τῆς Θεσσαλονίκης τὸ 1425 (Μ ἐ ρ τ ζ ι ο υ, δ.π., σ. 51). Πιὸ κάτω, στὴν καταγραφὴ τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας Ὄμφαλοῦ, Ἀγίου Μηνᾶ, Ἀγίας Πελαγίας καὶ Ἀχειροποιήτου, ἀναφέρονται καὶ ἄλλοι μὲ τὸ ἴδιο ἐπώνυμο.

2. Τὸ ὄνομα Ράλης εἶναι νορμανδικῆς καταγωγῆς. Ἀπὸ Ραούλ ἔγινε Ράλ καὶ μετὰ Ράλης. Συναντᾶται ἥδη ἀπὸ τὸ 1391 (βλ. D. I. Polemis, *The Doukai, A Contribution to Byzantine Prosopography*, University of London, The Athlone Press 1968, σ. 172). Ἐπίσης Ἀντ. Χ. Α τ ζ ἦ, Οἱ Ραούλ, Ράλ, Ράλαι (1080-1800), Ἀθῆναι 1909. B. A. Μ υ σ τ α-κ ί δ ο υ, Οἱ Ράλαι, EEBΣ 5(1928) 257-282.

3. Μαλάκης: Ἀρκετὰ συνηθισμένο ὄνομα κατὰ τὴν ὕστερη βυζαντινὴ ἐποχὴ (Polemis, δ.π., σ. 141).

4. Τὸ ὄνομα Γαυράς ἦταν συνηθισμένο ἀπὸ τὸν 11ο αἰ. καὶ ἔπειτα. Οἱ πρῶτοι ποὺ τὸ ἔφεραν κατάγονταν ἀπὸ τὴν Χαλδία (Polemis, δ.π., σ. 120).

	Δῆμος Χαρκιᾶ Νέστωρ Ιερεμία Σίμος Δικόπουλος Δῆμος Σίμου Στέφανος, ξένος Γιάννης Ἀλέξη 8 Μανώλης Πολίτη Νικόλας, ξένος Δῆμος Νικόλα Μιχάλης Ἀδραμυτινὸς Ἀλέξιος Μιχάλη Δῆμος Νίκου Ράλης Μαλευάρα; 9 Δῆμος Πιάλη; (..αλ) Γιώργης Καβαλάρης Παρασκευάς, παπουτσής Ἀντρέας Γιώργη Ἄργυρος Γιώργη Δούκας Παπα-Κώστα Γιώργης Καμαριώτης 10 Θόδωρος, γαμπρὸς τοῦ Μανώλη Θόδωρος Γούναρης Δῆμος Κονταρίτης(;) Σίμος Θόδωρου Μπόικος Στάγκου Γιάννης Μαυρ<ρ>ανίτης Νικόλας Χαμουσλᾶ; (Χαμάσηλα;)	Κυριάκος Νικόλα Νικόλας Νικήτα Γιάννης Δήμου Θόδωρος Δήμου Γιώργης Ἀρχάγγελου 13 Γιάννης Ἀρχάγγελου Δῆμος Ἀρχάγγελου Λάζαρος, ξένος Δῆμος Λάζαρου Νικόλας Γιώργη Γιώργης Δήμου Δῆμος Κοκολιοῦ 14 Δούκας Παπᾶ Κυριάκος Γιώργη Μαρίνος, καμπανάρης Κυριάκος, σχοινοβάτης (canbaz) Νικόλας Μοσκούλα Γιώργης Δήμου Γιάννης Δήμου 15 Κώστας Δήμου Μανώλης Σιδερικοῦ Γιάννης Σιδερικοῦ Γιώργης <Πα>ρασκευᾶ Συναδινὸς ¹ Πολίτη Ἀνδρόνικος Ὁργορόπουλος (Ἄργυρόπουλος;) Μανώλης Ἀνδρόνικ<ου> 16 Γιάννης Ἀνδρόνικ<ου> Ἀντρέας Ἀκριβοῦ Ἀσάν, ξένος Κυριάκος Χριστόφορ<ου> Ἄργυρος Κυριάκου Μανώλης Παλοπίδη(Πελοπίδα;) Γιάννης Ἀσημῆ 17 Δῆμος Τζούρας Δόικος Κοκ.ο.α. (Κομποτᾶ;)
11	Θόδωρος Λιόλιου Γιώργης, γαμπρὸς τοῦ Λιόλιου Κυριάκος Σαρόσιμου; (Ι)Ξάς; Θόδωρον Γιώργης Μαυρανίτης Νικόλας, παπουτσής Δῆμος (Γ)Καλαμάρη	
12	Νικόλας, Ἀρμένης Δῆμος Μακέλα	

1. Συναδινός: Αὐτὸς ποὺ κατάγεται ἀπὸ τὰ Σύναδα, φρυγικὴ πόλη. Τὸ δνομα βρίσκεται ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ 11ου αἰ. (Ρολεμισ., δ.π., σ. 178).

’Αντρέας, ξένος
Δῆμος Ἀργυροῦ
Δῆμος Δουκιάνου
Γιάννης Πέτρου
Ρουσούνο; Ραβαλινοῦ;
18 Γιάννης Μαχαιρᾶ;
Γιώργης Νίκα
Δούκας Ραβαλινοῦ;
Ἀνδρόνικος Σημένου;
Μανώλης Σημένου;
Παπάς Μηλίνης
Ἀθανάσης, καλόγερος
19 Γιάγκος, καλόγερος
Νικόδημος, καλόγερος
Κυριάκος Σταμάτη
Στέφανος Παπα-Σταμάτη
Σοφοργκόντ; (Σωφρόνιος;),
καλόγερος
Δῆμος Νικόλα
Παρασκευὰς Ζάνου
20 Σάνος; Μερτικόπουλος
Λουκάς, ξένος
Νέστω<ρ>, τσαγκιάρης
Νικόλας, τσαγκιάρης
Νικόλας, ξένος
Γιάννης Μπαλτᾶ; (Μπαλίνα;) ;
Δῆμος Γιαννιώτης;
21 Περπερής, παπάς
Παπάς-Γιώργης
Γιώργης Περπερῆ
Θόδωρος Μαυρίδη
Δῆμος Δούκα
11b,1 Γιώργης Δούκα
Μιχάλης Πολίτη
Κώστας (Ν)Τρανοῦ
Μανώλης Μαυρομάτη
Σίμος Μπάμπαλης;
Δῆμος Ρούβου; | Κώστας Λουκᾶ
2 Μανώλης Τσιπνές;
Δῆμος Μήλη;
Κυριάκος Παρασκευᾶ
Μιχάλης Ραγάνη
Γιώργης Ἰσωμα
Θοδωρής, τσαγκιάρης
Κόλο, ἀμαξὰς (‘arabaci)
3 Δῆμος, παπουτσῆς
Δῆμος Δοϊτσίνη
Νόβακ; Νικόλα
Νικόλας, παπουτσῆς
Νικόλας Σταμάτη
Θωμάς, ὑφαντουργός (büküleci)
Βασίλης, ὑφαντουργός(büküleci)
4 Δῆμος Σταμάτη
Νικόλας Φωκᾶ
Χριστόδουλος Νικόλα
Κώστας Πασπασᾶ; (.ασ.ασα)
Νικόλας Γιάννη
Δῆμος Κουλόγερος;
Νικόλας Ντομπροσλάβ
5 Θόδωρος Κροντηράς
Μιχάλης Γερομίχου
Πετρής, γαϊδουριάρης (eşekçi)
Κώστας (Ι)Διάκος
Γιάννης Κώστα
Μανώλης Παλαιολόγος
Ράικος, γαμπρὸς τοῦ Θοδωρῆ
6 Γιάννης, τσαγκιάρης
Γιώργης, σουσαντζής (πωλητής
σουσαμιοῦ)
Δῆμος Μπαγαντινός;
Νικόλας Στανισλάβ
Μανώλης Τσικούρη
Γιώργης (Ι)Ξάσα;
Μιχάλης Κορές ¹
7 Γιώργης Γκουρουμάντης; |
|---|---|

1. Τὸ δόνομα Κορέστης συναντᾶται συχνὰ στοὺς Βυζαντινοὺς ἀπὸ τὸν 12ο αἰ. (Polemis, δ.π., σ. 137).

- ”Αγγελος Κορομύτης
 Γεράτος Μπράλα;
 Νικόλας Γαλάρης
 Βασίλης Ράικου
 Θόδωρος Καρλίτς;
 Παρασκευάς Ρ..άνη;
- 8 Σ.οκ; Παναγιώτη
 (Ι)Πρωτο; Γιδρκο;
 Δῆμος Γιάννη
 Μανώλης Γιάννη
 Γιάννης ”Αγγελου
 Γιάννης Γιώργη
 Θόδωρος Κυριάκου
- 9 Πέιος (ἢ Μπένος) ’Αρ.αρκόπου-
 λος
 Δημήτρης, ξένος
 Σταμάτης Γιάννη
 Μάλκος, ξένος
 Παρασκευάς Μανώλη
 Κυριάκος Φωκᾶ
 Δῆμος, ψαράς
- 10 Ράικος Μάρκου
 ’Αργυρός Φράγκος
 Στέφανος, ξένος
 Γιάννης Φώτη
 Ειρήνη χήρα Ντουκιάνη
 Γιοβάνα χήρα Ραδισλάβ
 Σέχω χήρα ’Αντρέα
- 11 Ειρήνη χήρα Δούλου
 Μαρία χήρα Γιώργη
 Φιλίππα χήρα Μαγάντου
 Μαρία χήρα Κολημένου
 Κιούρω χήρα Γιώργη
 Βασιλική χήρα Μαλάκη
 Μάρα χήρα Μαλάκη
- 12 Κιούρω χήρα Μαλάκη
 Σταμάτα χήρα Ρούσου
 Παρασκευή χήρα Ράλη
 Ράδα χήρα (Ι)Βλάτου
 Θωμαή χήρα .ρ...α
- Θοδώρα χήρα Γιάννη
 Έλένη χήρα Ράλησα;
 13 Θοδώρα χήρα Κομνηνοῦ
 Βίδω χήρα Πέτκου
 Μάνου χήρα Μπαλάνου;
 (Ι)Φροσύ<νη>; χήρα Γιώργη
 Τριανταφυλλιά χήρα Θοδωρῆ
 Χριστοδούλη χήρα Γιάννη
 Κιούρω χήρα Κώστα
- 14 Μαρία χήρα Μελισσινοῦ
 Ειρήνη χήρα Παπᾶ
 Μαργαρίτα χήρα Γιώργη
 χήρα Μαρία, ἀπελεύθερη (’atik)
 τοῦ ;
 Τρανή χήρα Μανώλη
 Κιούρω χήρα Λιόλιου
 Καλή χήρα Θόδωρου
- 15 Θοδώρα χήρα Θόδωρου
 Έλένη χήρα Κυριάκου
 χήρα Κρικούλα (ἢ Μαρικούλα)
 Μαρία χήρα Μόσχου
 Μοσχομηλίνα χήρα Μανιάκη
 Μαρία χήρα Γιάννη
 Κιούρω χήρα Δήμου
- 16 Μαρία χήρα Κοκολόγου
 Μαρία χήρα Μανώλη
 Καλή χήρα Γιώργη
 Θωμαή χήρα Σέχου
 ’Ασημίνα χήρα Γιώργη
 Θωμαή χήρα Δήμου
 Μπόζινα; χήρα Σεντονᾶ
- 17 Μαρίνα χήρα ’Αγάπιου (ἢ ’Α-
 γαπητοῦ)
 Καλή χήρα Γιώργη
 Τριανταφυλλή χήρα Πετράλου
 Κιούρω χήρα Πολίτη
 Εύφρονη χήρα Μανώλη
 Κιούρω χήρα Ραγκούλη (Ραούλη)
 Καλή χήρα Μανώλη
- 18 Θοδώρα χήρα Δάφνου

<p>Μαρία χήρα Μιχάλη
 Εἰρήνη χήρα Κο.λ.α
 Πάρω; χήρα Κατάκαλον
 Κιούρω χήρα Ζαβαλινοῦ;
 Θωμαὴ χήρα Γκανῆ;
 Θοδώρα χήρα Χριστοδούλου</p> <p>19 Καλὴ χήρα Παυλῆ
 Καλὴ χήρα Σουχαλίνα (ἀπὸ τὸν
 Σωχὸν)
 Θοδώρα χήρα Γιάννη
 Καλὴ χήρα Περπερίδη
 Μαρία χήρα (Ι)Ξάντε;
 Κιούρω χήρα Ἀχτσαλον;
 Γεράνη χήρα Φανούρα</p> <p>20 Γεράνη χήρα Τσουκάνου;
 Μαρίνα χήρα Σταυρινοῦ
 Εἰρήνη χήρα Σερεμέτη
 Γεωργία χήρα Μαυρογιάννη
 Κιούρω χήρα Πασκάλη;
 Καλὴ χήρα Παρασκευᾶ
 Εἰρήνη χήρα Χρίστου Πολίτη</p> <p>21 Κυράνα χήρα (Ι)Στάικου ἢ
 Στάγκου
 Καλὴ χήρα Μπουλουκτσῆ
 (bölükçi)
 Θωμαὴ χήρα Βασίλη
 Εἰρήνη χήρα .ασ.ασ.α;
 Θοδώρα χήρα Γιώργη
 Κιούρω χήρα Μαυρίδου
 Θοδώρα χήρα Ἀρχάγγελη</p> <p>12,αΙ Μαρία χήρα (Ι)Στρατῆ
 Κιούρω χήρα Ἀρχούλη
 Κιούρω χήρα Τσικούρη
 Καλὴ χήρα Μουρίκη
 Καλὴ χήρα Μαλατειανοῦ
 Καλὴ χήρα Γιώργη
 Θοδώρα χήρα Κουμάνενα</p> <p>2 Μαρία χήρα Μαδαμίνα;
 Μαρία χήρα Γιώργη
 Μαρία χήρα Ἀλέξη</p> | <p>χήρα Τριανταφυλλιά
 Καλὴ χήρα (Ι)Σταμένου
 χήρα Βροτολίνα;
 Μαρία χήρα Νικόλα</p> <p>3 Θωμαὴ χήρα Σταμάτη
 χήρα Βλάντενα
 Παρασκευὴ χήρα Γιάννη</p> <p>4 σπίτια (hane) 235
 ἄγαμοι 28
 χῆρες 97</p> <p>5 Συνοικία Ἄγιον Μηνᾶ (ΑγοΜνα)</p> <p>6 Γιώργης Βάκας
 Δῆμος Γιώργη
 Δῆμος Βάκας
 Πέγιος (Α)..;δης (Ι-Σταφίδης;) Μιχάλης, ράφτης
 Δῆμος Μαρινιώτης;
 Ντόμπρη, τσαγκιάρης</p> <p>7 Δῆμος Κελκίτση
 Κυριάκος Μιχάλη
 Ἀλέξης Ἅ..;δης (Ι-Σταφίδης;) Στέφανος, κεταντζῆς (πωλητής λινῶν ψφασμάτων)
 Στάικος Μαρίνα
 Δῆμος Νέδου
 Μανώλης Νέδου</p> <p>8 Δῆμος Στάθη (ἢ Στάσε ἢ Στάνσε)
 Γιάννης Δήμου
 Θόδωρος Στάγκου (ἢ Στάικου)
 Ἀθανάσης, νταλιατζῆς (ἐργάτης ἵχθυοτροφείου)
 Παρασκευὰς Δημήτρη
 Κυριάκος Δημήτρη
 Μανώλης Παρασκευᾶ</p> <p>9 Πετρῆς Μο.α..τς
 Παπᾶς Κώστας
 Μανώλης (Ι)Ξανάπουλος (Ξε-</p> |
|---|---|

	νόπουλος;)	Κυριάκος, καλόγερος
	Σωτήρχος, τσαγκιάρης	Κώστας Κυριάκου
	Φωκάς, τσαγκιάρης	Νικόλας Νόβακ
	Λαμπρινός Μιχάλη	Δῆμος (Ι)Στάνη
	Στέφανος, καλαφάτης	Γιάννης, γαμπρός του Νικόλα
10	Γιώργης Εύρου (ἢ Οὔρου)	Μιχάλης Νόβακ
	Δούκας Χρυσικοῦ	Άποστόλης Πετρούνη
	Κώστας (Ι)Στρομονίτη;	Δῆμος Μ..ο..οῦ;
	Κυριάκος Στρομονίτη;	Σαραντινός Μα.αρα.ου;
	Γιώργος Στρομονίτη;	Φώτιος Μιχάλη
	Κομ〈ν〉ηνός Σπάση (ἢ Στάθη)	Γιάννης Φώτιου
	Νέστωρ Νάτση (ἢ Μπάτση ἢ Γιάτση)	Γιάννης (Ι)Γρυπάρη
11	Άντρεας Γιακουμῆ	Δημήτρης Μερτικόπουλος (ἢ Κρητικόπουλος)
	Γιάννης Άντρεα	16 Μιχάλης Δημήτρη
	Δημήτρης Βελολῆ;	Νικηφόρος Δημήτρη
	Σταμάτης Στρομόνη	Κυριάκος .ολομού
	Παρασκευάς Βεργῆ	Κώστας Στέφανου
	Δῆμος Παρασκευᾶ	Γιάννης (Ι)Σκιαμιώτης
	Μανώλης Νάτση (ἢ Μπάτση ἢ Γιάτση)	Σαβάντης Γιάννη
12	Γιώργης, γαμπρός του Χωραφᾶ	Μανώλης Αμάραντος ¹
	Μανώλης Γραμματικὸς	17 Γιώργης Μανώλη
	Γιώργης Ἀρχάγγελου	Θωμάς Μανώλη
	Μιχάλης Μέρτζιου	Δημήτρης Κα.ράρης
	Χριστοδούλης Μιχάλη	΄Αλέσο; Δημήτρη
	Γιώργης, Ἀρναούτης	Δῆμος Στέφανου
	Γιάννης Μονονούρη;	Φωκᾶς Στέφανου
13	Νικόλας, γαμπρός του Γιάννη	Γιάννης Φωκᾶ
	Γιώργης Ράντου	18 Γεράτος (ἢ Τρανός) Στέφανου
	Δημήτρης Βελεχάνη (ἢ Βαλχάνη)	Δημήτρης Καμάνη
	΄Ελευθέρης (΄Ελεβτέρη), γαμ- πρός του Δημήτρη	Γιώργος Κυριάκου
	Γιάννης Κελίπολη;	Μανώλης Απόστολου
	΄Αβράμ, καλόγερος	Δημήτρης Παλαμήδη;
	Πέγιος Βακαΐνη;	Θόδωρος Ράλη
14	Γιάννης Πέγιου	Δημήτρης Κονταρῆ
		19 Λαμπρινός, συρμακέσης (τεχνί- της χρυσοκέντητων ύφασμά-

1. Τὸ ἐπίθετο Ἀμάραντος συναντᾶται ἀνάμεσα στοὺς κατοίκους τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τὸ 1425 (Μέρτζιο, δ.π., σ. 50-51).

- των)
 Πάντο; Λαμπρινοῦ
 Χριστόδουλος Βκρμοδατ;
 Γιάννης Δημήτρη
 Πέγιος Κιούρτσου
 Γιάννης Δημήτρη
 Γιάννης Μιχάλη
 Γιώργης (Ι)Σπάλα
 Χαβλίδης; Σακαρινός;
 Νικόλας, κιομουρτζής (καρβουνάρης)
 Τζανής; Ντουμπρόβνικ
 Ντομένικος Μάγκου
 Μιχάλης, κιομουρτζής
 'Απόστολος, τσαγκιάρης
 12b, 1 Πέγιος, νταλιαντζής
 Μιχάλης, ξένος
 (Ι)Σταμπούλης, ξένος
 Γιώργης Ντίνε
 Μπαχαντινόρ; ντεμουρτζής
 (σιδεράς)
 Μιχάλης Μαγνάλης;
 Δημήτρης Γόδης
 2 Γιάννης Μπόχα;
 Παπάς Φίλιππας
 Γιώργης Πανόρη (ἢ Γιαννούρη)
 Νάτσος, ἀραμπατζής
 Γιώργης Μερκούκα;
 Νικόλας Βέλιου (ἢ Δέλιου)
 Δῆμος Νικόλα
 3 'Αναστάσης Δημήτρη
 Μηνάς Δημήτρη
 'Αργυρός Στέφανου
 Κώστας (Ι)Σταφίδης;
 Γιώργης, σανταλτζής (βαρκάρης)
 Γιάννης Παρτέρη;
 Κωνσταντῖνος Σαφρέλου;
 4 Γερο-Θωμάς Σαρῆ
 Μιχάλης Σεβρένη;
 Δότιμος Δήμου
 Καλὴ χήρα Νέδου
 Τριανταφυλλὴ χήρα Δημήτρη
 Θοδώρα χήρα Σπάσε (ἢ Στάσε)
 Θωμαὴ χήρα Μανώλη
 5 Καλὴ χήρα Κώστα
 Θωμαὴ χήρα Μανουήλου
 Εἰρήνη χήρα Ἀμάραντου
 Κιούρω χήρα Μανώλη
 Καλὴ χήρα Μιχάλη
 Κιούρω χήρα Στέφανου
 Χρυσοδωρία χήρα Μαχάνη;
 6 Καλὴ χήρα Ράλη
 Τρανὴ χήρα Κώστα
 Εἰρήνη χήρα (Ι)Διάκου
 Κεράνα χήρα Καλογιάννη
 Εἰρήνη χήρα Φίλιππα
 Κιούρω χήρα Καβαλάρη
 Χρυσοδώρα χήρα Τσουκάλου
 7 Εἰρήνη χήρα Κυριάκου
 Κομψὴ χήρα Ἀρμένη
 Μαρία χήρα Θοδωρῆ
 χήρα Χρούσω
 Μαρία χήρα Ράλη
 Μαρία χήρα Φώτου
 Καλὴ χήρα Νικόλα
 8 Μαρία χήρα Μονογιάννη
 Μαρία χήρα Κυριάκου
 Εἰρήνη χήρα Χρύσα(ν)θου
 Εὐτέρπη χήρα Μιχάλη
 Μαρία χήρα .ρά..ου;
 Κιούρω χήρα Μακρινοῦ
 Εὐδοκία χήρα Ἀντώνη
 9 Κυρία χήρα (Ι)Στράντου
 Ντόμπρα χήρα Τσελνίκ;
 Γεράνη χήρα Δελοκούρα;
 χήρα Ἀννα Πλητος;
 Μαρία χήρα Νίκου (ἢ Πέτκου)
 Θοδώρα χήρα Μιχάλη

- Σιμώνη χήρα Γραμματικοῦ
 Κατράδη; χήρα Παπᾶ
 Εὐανθὴ χήρα Βλάδη
 σπίτια 117
 ἄγαμοι 12
 χῆρες 41
- Κώστας Στάθη
 Δῆμος Κώστα
 Γιώργης Ντορμῆ;
 Σίμος Γιώργη
 Μιχάλης Βεροιώτης
 Δημήτρης Χρυσολιανὸς
- 12 Συνοικία Ἀγίας Πελαγίας (Αγαρά) 18 Νικήτας; Δημήτρη
 Μανώλης Δημήτρη
 Μιχάλης Χρυσοκέφαλος;
 Γιάννος Νίκου
- 13 Κώστας Γαυράς
 Μιχάλης Κοσμᾶ
 Γιώργης Μιχάλη
 Στέφανος Κάλυκα
 Νικηφόρος Ἀλέξη
 Γιάννης Κοσμᾶ
 Δῆμος, μακελάρης 19 Σταμάτης Μενέλαιος
 Μανώλης Λεκάσου;
 Μανώλης, τσαγκιάρης
 Μιχάλης Πετρῆ
 Μιχάλης Ράλη
 Κώστας Μιχάλη
 Μιχάλης Δημήτρη
- 14 Γκίνης Στάγκου
 Μπογντάν Γκίνη
 Νικόλας, κεταντζῆς (πωλητής
 λινῶν ὑφασμάτων)
 Θόδωρος, γαμπρὸς τοῦ Δημήτρη
 Δημήτρης Κύρκου
 Νικόλας, τσαγκιάρης
 Γιαννάκης Γκίνη 20 Πάντης Μηνᾶ;
 Ἀροστόδουλος; Μιχάλη
 Στυλιανὸς Γιάννη
 Δόικος Νικοσλάβ
 Νικόλας Γιάννη
 Κωνσταντῖνος Γιάννη
 Γιάννης Μερτικοῦ (ἢ Κρητικοῦ)
- 15 Γιάννης Κοντύλη
 Ἀντρέας, κεταντζῆς
 Ἀντρέας, καμπανάρης
 Μιχάλης Καμανδούκα
 Δῆμος Βαγιωνᾶ
 Δῆμος, παπουτσῆς
 Γιώργης Γούναρης 13,α1' Ανδρόνικος Πολυγυριώτης
 Παρασκευὰς Λιβαδᾶ
 Κυριαζῆς, καλαφατζῆς
 Ἀντώνης Παρτέρης;
 Μιχάλης Ντουσάν;
 Γιάννης Γαυράς
 Μιχάλης Βρανὰς
- 16 Φωτεινὸς Γομάρης
 Θόδωρος, παπουτσῆς
 Ράλης Πετρῆ
 Γιάννης, ὑφαντῆς (cūllâh)
 Ὁμηρος; Νταμάρης
 Μιχάλης Σταμάτη
 Γιάννης Μιχάλη 2 Συναδινὸς Ἀροστόδουλον
 Πολίτης Στάνσε
 Γιώργης, γαμπρὸς τοῦ Μυλωνᾶ
 Δῆμος Καρακώτση;
 Μέλκος; Λορεντάρη;
 Μάγκος Πολίτη
- 17 Μανώλης Σαραντινοῦ

Γιώργης Παπα-Μανώλη	(Ι)Σταυρινὸς Μακρυμάχης
3 Γιάννης Μακρούλη	Σίμος, συρμακέσης
Γιώργης ..ο.;	Παρασκευὰς Νικόλα
Θόδωρος Γιάννη	8 Μιχάλης Νικόλα
Γιάννης Θόδωρου	Γιάννης Θεολόγου
Μαστρο-Κύρκος	Θόδωρος Πάντη
Γιάννης, ράφτης	Δῆμος Θοδωρῆ
Λαμπτρινός, τσαγκιάρης	Στόικος Δενάτση;
4 Δῆμος Καλοθινός;	Στέφανος Μπαλάνου;
Μιχάλης Λάσκαρης	Γιάννης Σκολάρη
Ἄγγελος Χαρκιανῆ	9 Δημήτρης Χαρτινὸς (Χαδρηνός)
Παπᾶς Μακιδός	Δημήτρης Σώνυμου; (Σο..μο)
ἄλλος Γιάννης Καρτάλης	Μανώλης Δαμιανοῦ
Παπα-Μιχάλης	Παρασκευὰς Ρ.ρ..ον;
Νικόλας Γιώργη	Πέγιος, τσαγκιάρης
5 Ἀντρέας Δημήτρη	Νάσος (ἢ Τάσος), τσαγκιάρης
Νικόλας Μήλη;	10 Θόδωρος Μερλονο;
Μανώλης Ἀστέρη	Γιάννης Θόδωρου
Δούκας Ἀστέρη	Νικόλας Πρόγιου (ἢ Πρώτου)
Μανώλης Πασπάτη	Μάνθος Νικόλα
Γιάννης, ξένος	Μανώλης Παρασκευᾶ
Θοδόσης Γιάννη	Γιάννης Παρασκευᾶ
6 Γιάννης Θοδόση	Χριστόδουλος Σταμάτη
Νικόλας, ράφτης	11 Δῆμος Χριστόδουλου
Γιάννης Βασίλη	Ράικος, ξένος
Οὐρανὸς Νικόλα	Γιάννης Ράικου
Γιάννης Οὐρανοῦ	Θόδωρος Κλαδάρας
Νικόλας, τιμουρτζῆς (σιδεράς)	Γιώργης Μαγκλαβίκης
Γιάννης Κάλαμος (ἢ Καλαμού-	Θόδωρος Γιώργη
σης)	Στέφανος Ραδινιώτης ¹
7 (Ι)Στυλιανὸς, γκεμουτζῆς (ναυ-	12 Ἀληθινός; Γομάρη
τικὸς)	Γιώργης Καβράκου;
Νάκος, τσαγκιάρης	Σίμος Βελοκούρη;
Θόδωρος Παστρινός;	Μανώλης Δεληγιάννου;
Μιχάλης Κάλη	Μάρκος, τσαγκιάρης

1. Τὸ ὄνομα Ραδηνὸς συναντᾶται συχνὰ ἀπὸ τὸν 10ο αἰ. καὶ μετά. Προέρχεται ἀπὸ τὸ χωρὶὸ Ράδη, στὸ Ἀνατολικὸ Θέμα (Ροΐεις, δ.π., σ. 171). Ἔνας Γιάννης Ραδηνὸς βρίσκεται ἀνάμεσα στοὺς κατοίκους τῆς Θεσσαλονίκης τὸ 1525 (Μέριζιον, δ.π., σ. 50, 86). Ὁ Ραδινιώτης ποὺ ἀναγράφεται ἐδῶ πρέπει νὰ ἔχει τὴν ἴδια καταγωγή.

- Πέγιος Γιώργη
Παπάς Αναστάσης
13 Δῆμος Σερεσλής (ἀπό τις Σέρρες)
Κάλλιστος; γκεμουτζής
Δημήτρης Παγάνας
'Αναστάσης Δημήτρη
Νέστωρ Δημήτρη
Νικόλας Ξενομάτης
Θόδωρος .ορ.ντάρ
14 Ντογάν, γκεμουτζής
Μαστρή-Μπαρμπέρης
Νικόλας Δημήτρη
Νικόλας Δημήτρη
Στέφανος Μέλκου (ἢ Μέλφου)
Νικόλας Πρόκουρα;
Δημήτρης Ράβη
15 Γιάννης Μαλάκης
Παπάς Θόδωρος
Σταμάτης Παπα-Θόδωρου
Δῆμος Μίμου (ἢ Μήτσου)
Δημήτρης, τσαγκιάρης
Παρασκευάς Δημήτρη
Χριστόδουλος Δημήτρη
16 Δῆμος Κολαμάχη
Κύρκος Πρώιου (ἢ Πρώτου)
Κυριάκος Παυλή
Γιάννης Κυριαζή
Δημήτρης Κυριώτη
'Αντρέας, ξένος
'Ανδρόνικος Μανώλη
17 "Αγγελος Στάγκου
Γιάννης Πέγιου
Γιώργης Δημήτρη
Γιάννης Δημήτρη
Νικόλας, γαμπρὸς τοῦ Μακορνῆ;
Στάθης, γαμπρὸς τοῦ Γρόλιου
(I)Σφραντζής Τζανή
18 Χριστόδουλος Κάλη
Κώστας Τριφύλλη
Νικόλας Στάγκου
Μανώλης Πολίτη
(I)Στάγκος (ἢ Στάικος) ..ολίτη;
Μιχάλης Ντομπρολίτη;
Δημήτρης Συναδινού
19 Παπα-Θόδωρος
Κώστας Παπα-Θόδωρου
Ράλης Καβαλίτη;
Γιώργης Σταθόπουλος
Γιάννης Μονωτᾶ (ἢ Μοθωνᾶ)
Γκίνης Δήμου, τσαγκιάρης
Γιώργης Μαυραμπίτης
20 Φάνης Κρητικὸς
Γιώργης (Ρ..;α)
Μιχάλης Παπαδόπουλος
'Αργυρὸς Θόδωρου
Θόδωρος, μπογιατζής
Δημήτρης, μαρμαράς
Μανώλης Δημήτρη
21 'Αντώνης, καμπούρης
Θόδωρος, μυλωνάς
'Αντώνης Νικόλα
Θόδωρος Γιάννη
Μιχάλης Καλιώτης (ἢ Καλού-
πης)
'Αγγελής Κώστα
Λονταρινὸς Κώστα
13b,1 Δημήτρης Γιώργη
Γιώργης Δημήτρη
Γιώργης, κασάπης
Γιάννης Γιώργη
Γιώργης Μάνεση (ἢ Μαλέσα)
Γιάννης Βατάτζης
'Αντρέας Γιάννη
2 Δῆμος Γαϊτάνης
Φραντζέσκος Παρτέρη;
Μανώλης Κενόρια;
Μαυρής Φωτάλη; (Κουτάλη;)
Στάγκος Ντραγάντη
Δῆμος Φώτη
Γιώργης Δήμου

3	Νικόλας .ρ...α; 'Αντώνης (Ι)Σκολάρη Δημήτρης (Ι) Σκολάρη Μανώλης 'Αντώνη Πετρής, ἀπελεύθερος Χατζη- Νούσου Στάνος (ἢ Στάγιος) Δημήτρη Χριστόδουλος Στάγκου	Δημήτρης 'Αργυρόπουλος Παπάς Κώστας Δημήτρης Παπᾶ 'Απόστολος Παυλῆ Γιάννης Δαμιανοῦ Μαυρίδης Γιάννη 'Αγάπιος (ἢ 'Αγαπητὸς) Συνα- δινοῦ
4	Δῆμος Πανάγιου Φίλιππος Σταμάτη Παρασκευάς Βάκα Νικόλας Βάκα Δημήτρης Γιάγκου Νικόλας Στάσε Δῆμος Γιώργη	Νίκος (ἢ Πέτκος) Νικόλα Στάγκος Δήμου Μανώλης 'Αργυρόπουλος Γιάννης Μιχάλη Θόδωρος, τσαγκιάρης Δημήτρης Γαυράς Παπα-Μανώλης Δημήτρη Νικόλας Πολίτη
5	Πέγιος Δόικου Δῆμος ; Ράλης Βάκα Μιχάλης Ράλη Πέγιος, χαμάλης (Ι)Στουγιάν Φώτου (ἢ Κόλου) (Ι)Σταμάτης Βάκα	10 Νικόλας Παλαιολόγος ¹ Θόδωρος Δημήτρη Μάρα χήρα 'Αργυρόπουλου Κιούρω χήρα Γαυρᾶ Σιμώνη χήρα Κάλυκα Μαρία χήρα Κοσμᾶ Μαρία χήρα Ράικου
6	Δῆμος Πέγιου Γιώργης Δήμου Δημήτρης Νικόλα Θωμάς Γιώργη Δῆμος Θωμᾶ Νικόλας Κομπόλα; Γιάννης Γιώργη	11 Θοδώρα χήρα Μάρκου Κυράνα χήρα Στάγκου Κυριάκω χήρα Νίκου (ἢ Πέτ- κου) Θοδώρα χήρα Σωτήρκου Σταμάτα χήρα Στάγκου
7	Στάγκος Σπάσε (ἢ Στάσε) Γιάννης 'Αρνάς Γιώργης Δημήτρη Μο.σα, ξένος Ράλη Δόμου Δόμος Ράλη	Θοδώρα χήρα Σταυρινοῦ 'Ασημίνα χήρα Στέφανου 12 χήρα Καλή Μαρία χήρα Πετρῆ Μαρία χήρα Γιάννη Κιούρω χήρα Μίρκου

1. Στὸ περιθώριο τοῦ χφ., γραμμένη ἀνάποδα, ὑπάρχει ἡ σημείωση: «Στὰ χέρια του ὑπάρχει αὐτοκρατορικὴ ἀπόφαση ποὺ λέγει νὰ είναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὸν κεφαλικὸ φόρο, τὴ σπέντζα καὶ τοὺς ἄλλους ἔκτακτους φόρους» (haraçtan ve ispençden ve sa'ir 'avariz-i di-vaniyeden mu'af ve müsellel ola diyü elinde hükm-i hümâyûn var).

	Μαρία χήρα Γερο-Ράλη;	Λαμπρινή χήρα Σαντίκ;
	Κιούρω χήρα Ζούρη;	Θοδώρα χήρα Νικόλα
	Είρηνη χήρα Μανώλη	Κιούρω χήρα Σαρβάνη;
13	Θοδώρα χήρα Δημήτρη	χήρα Μαρία, ἀπελεύθερη Σαμου-
	Μαρία χήρα Ξάνθου	ήλ.
	Μαρία χήρα Ράλη	Κυράνα χήρα Μουσταφᾶ
	Κιούρω χήρα Γιάννη	Μαρία χήρα Καρλίκη;
	Πολυ:οκα χήρα Μιχάλη	Ἐλένα χήρα Νικόλα
	Θοδώρα χήρα Νικοσλάβ	Μαρία χήρα Σίμου
	Κομ<νη>νή χήρα Ραδισλάβ	Νικόλαινα χήρα Α..λ.;ου
14	Μαρία χήρα Λιβαρᾶ	Θωμαṇ χήρα Μελαχροινού ²
	Θοδώρα χήρα Ἀντάρ; (ἢ Ἀν-	Ἐλένη χήρα Δημήτρη
	μπάρ;)	Κυριακή χήρα Δήμου
	Είρηνη χήρα Καμηλάδη;	Θοδώρα χήρα Χατρινοῦ;
	Μαρίκα χήρα Καλούδη	Μαρία χήρα Παρασκευᾶ
	Μαρίνα χήρα Καδένα (ἢ Καού-	Μαρία χήρα Προβατάρη
	να)	Καλὴ χήρα ξένου
	Δραχώρα; χήρα Γιάννη	Είρηνη χήρα Κλάβα;
	Είρηνη χήρα Γραμματικοῦ	Ἐλένη χήρα Μανώλη
15	Θοδώρα χήρα Καραμούτζη	χήρα Ζηνοβία;
	Μαρίνα χήρα Παλατιανή	Καλὴ χήρα Σταμάτη
	Μετοκή (ἢ Μετοχή) χήρα Βα-	Είρηνη χήρα Λορεντάρη;
	σίλη	Συναδινώ χήρα Πανωμύτη;
	Θοδώρα χήρα Κύρκου	Θοδώρα χήρα Γιώργη
	Είρηνη χήρα Ρούσου	Ἐλένα χήρα Γιώργη
	Θοδώρα χήρα ξένου	20 Θοδώρα χήρα Καλανάχη; (λα-
	Καλὴ χήρα Βασίλη	.άχ)
16	Θοδώρα χήρα Λάσκαρη ¹	Μαρία χήρα Κομρίλου;
	Μαρία χήρα Μαυρανίτη	Μαρία χήρα Δημήτρη
	Καλὴ χήρα Γαρ.άτζου;	Καλὴ χήρα Δημήτρη
	Κυράνα χήρα Ἀσέν	Θοδώρα χήρα Μάνη

1. Τὸ ὄνομα Λάσκαρης θεωρεῖται ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν Καππαδοκία, ἀπὸ τὴ λέξῃ δάσκαρης (δάσκαλος) (Ροΐεμις, ὁ.π., σ. 139). Ἐνας Πασχάλης καὶ ἔνας Δημήτριος Λάσκαρης ὑπῆρχαν στὴ Θεσσαλονίκη τὸ 1425 (Μέρτζιον, ὁ.π., σ. 50). Ἐπίσης ἔνας Γεώργιος Λάσκαρης-Δεφάλα (ὁ.π.). Γύρω στὰ 1489-1492 πέρασε ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη ὁ Ἱάνος Λάσκαρης, γνωστὸς λόγιος ποὺ συνετέλεσε στὴ διάδοση τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων στὴ Δύση, καὶ βρῆκε ἄλλους μὲ τὸ ἔδιο ἐπώνυμο, Ἰσως συγγενεῖς του (βλ. Βακαλώπους, Ἰστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, Α', σ. 330 κ.έ.).

2. Τὸ 1425 ὑπῆρχαν στὴ Θεσσαλονίκη οἱ Δημήτρης, Γιάννης, Δούκας καὶ Ἀλέξης Μελαχροινοί (Μέρτζιον, ὁ.π., σ. 50-51).

- Καλὴ χήρα Θόδωρου
Κιούρω χήρα Τριφύλλη;
21 Μαρίνα χήρα Καλούδη
Ρούσκη χήρα Πολίτη
Εἰρήνη χήρα Συναδινοῦ
Μαρία χήρα Μοθωνᾶ (ἢ Μονω-
τᾶ)
'Αγγελίνα χήρα Μαρίνη (ἢ
Μαρτίνη)
Φωτεινὴ χήρα Μερντάνη; (ἢ
Μερκάτη)
Μαρία χήρα Καμπούρη
14a, l Σιμώνη χήρα Στέφανου
Εὐδοκία χήρα Σταμνᾶ
Ἐρμίνα χήρα Δημήτρη
Ράδα χήρα Στάσε
Μαρία χήρα Στάγκου
Καλὴ χήρα Ρουσώνα;
χήρα Παρασκευή, ἀπελεύθερη
Γιωσήφ
- 2 Μαρία χήρα Μοδινοῦ;
χήρα Εἰρήνη, ἀπελεύθερη Κα-
ταρμᾶ;
Στάνα χήρα Δημήτρη
χήρα Θεοκία;
Γεωργία χήρα Παπᾶ
'Ανάστω χήρα Πολυμένη (ἢ
Πουλημένου)
Θοδώρα χήρα Τρανοῦ
- 3 Κυριάκω χήρα Θοδωρῆ
Συναδινὼ χήρα Δαμιανοῦ
Μαρία χήρα Στανισλάβ
Μαρία χήρα Στάγκου
- 4 σπίτια 251
ἄγαμοι 17
χῆρες 100
- 5 Συνοικία Χρύσα
- 6 'Αλέξης Σεβαστοῦ Γιάννη
- Παρασκευὰς Κατράδη;
Γιάννης Παρασκευᾶ
Δῆμος Σομόρη;
Γιάννης Σωτήρη;
Νικόλας Σωτήρη;
Μιχάλης Νταμετζῆ (ἢ Κάμτση)
7 Δῆμος, σαμαράς
'Αναστάσης Δήμου
Δῆμος ...ντελα.α;
Γιάννης, σαμαράς
Θόδωρος Παύλου
Γιάννης ..ρ.βα;
Α<ϋ>γουστος Φωκᾶ (ἢ Δούκα)
8 Γιώργης Κανάρης (ἢ Κανάδης)
Δῆμος Κανάρης (ἢ Κανάδης)
Νικόλας Κανάρης (ἢ Κανάδης)
Κυριάκος Κανάρης (ἢ Κανάδης)
Μανώλης Κώστα
Κωνσταντής Ντόσκου
Συναδινὸς Σταμάτη
9 Μιλώσης, σαμαράς
'Αλέξης, γουρουνάρης
Δῆμος Μπογντάν
Δῆμος (I)Ξασόπουλος
Νικόλας Πετρῆ
Γιάννης Μοσκαλινοῦ;
Βάκ.ο; Δομένικου
10 Θόδωρος Βαλχάτς
Γιάννης Βαλχάτς
'Αθανάσης Νικηφόρου
Μανώλης Λασπούρα;
Θόδωρος 'Αηδονᾶ
Δῆμος 'Αηδονᾶ
Μαρίνης Κώστα
11 Κυριάκος Δημήτρη
Θόδωρος, παπουτσής
Κώστας Λαυρέντη
Δῆμος Παπα-Θωμᾶ
Νικόλας Μητριάλα;
Στρατής 'Ανδρωνᾶ

	Χριστόδουλος Λιόλιου	Γιάννης Μάνεση
12	Θωμάς (Ι)Ξολοφόρο; Παρασκευάς, τσουκαλάς Γιώργης Λιόλιου (ἢ Πούλιου) Γιάννης Λιόλιου (ἢ Πούλιου)	Δῆμος, μακελάρης Φωκάς (ἢ Δούκας) Στέφανου Γιάννης Παλιούρα Μανώλης Παλιούρα
	Θόδωρος Κώστα Γιάννης, Βούλγαρος Δῆμος Ἀνδρώνη	18 Κώστας Παλιούρα Δῆμος Τσεκούρη Μιχάλης Τσεκούρη
13	Πετρής Ἀθανάση Μιχάλης Σωτήρη Χριστόδουλος Μιχάλη Δῆμος Μαντουκᾶ (ἢ Μαντουφᾶ)	Μανώλης Μιχάλη Δῆμος Μάτη (ἢ Μάνη ἢ Μάλι) Ἀντρέας Δημήτρη Δῆμος Παπᾶ
	Δῆμος Ἀλέξη Μιχάλης Νικόλα Γιώργης Γομάρη	19 Τρανός Δήμου Μιχάλης Στρατῆ Γιώργης, σπανὸς
14	Κώστας Βλαμάδα; Θόδωρος Κώστα Δῆμος Ἀλέξη	Μανώλης Χαλακρεμωνίτη; Μανώλης Κρητικόπουλος (ἢ Μερτικόπουλος)
	Μιχάλης, γαμπρὸς τοῦ Ἀλέξη Γιάννης Νικήτα Σταμάτης Βαρτάνης;	Δῆμος Μανώλη Ἀντρέας Γιάννη
15	Νικόλας Δήμου Δῆμος Ἐλμπασάν; Δῆμος Μαυρομάνης (ἢ Μαυρομάτης)	20 Γιάννης Σταθᾶ Δῆμος Γκόβαλα (ἢ Γκαβαλᾶ) Νικολατζινός Μανώλη
	Σταμάτης Μαυρομάνης (ἢ Μαυρομάτης) Γιώργης Κώστα	Κώστας Μαυρογιάννη Κυριάκος Κώστα Γιάννης Μαδιάνη; Θωμάς Κωνσταντίνου
16	Στέφανος Κώστα Γιάννης Παραγωνίτης; Μανώλης Παραγωνίτης;	21 Κυριάκος Νέστορα Χριστόδουλος Νέστορα Γιώργης Λουκᾶ (ἢ Νούκα) Δῆμος Κιουτσούκ (μικρὸς)
	Μιχάλης Σουλάντου; Κώστας Μιχάλη Πετρής Μονομάχος	Γιώργης Γιάννη Γιάννης, ξένος Παναγιώτης Λιόλιου
17	Θόδωρος Νικήτα Μιχάλης, σαμαράς Γιώργης Κώστα Γιώργης Μάνη (ἢ Μαμῆ)	14b,1 Μανώλης Μητρούση; (ἢ Μέρος;) Μανώλης Σεντ. ἀν; Μιχάλης Δούκα (ἢ Φωκᾶ) Δῆμος Δάκα (ἢ Βάκα ἢ Δάφα) Δῆμος Μόστρα
	Μελαχροινός Γιώργη Μιχάλης Νίκου (ἢ Πέτκου)	

	Δῆμος Κούκου	Μαρίκα χήρα Μεταξᾶ
	Γιάννης Βούρτσου	Θωμαὴ χήρα Ἀλέξη
2	Χριστόδουλος Γιάννη	Καλὴ χήρα Δημήτρη
	Μιχάλης Βάτουνα (ἢ Βαγιώνα)	Σιμώνη χήρα Βαρτιάνη;(Βαρτὰν)
	Ἀντριανὸς Σαλαγοῦ;	Παρασκευὰ χήρα Μαυρανίτη
	Δῆμος Μαυρογιάννη	(ἢ Μαυραμπίτη)
	Μανώλης Σαράντη	8 Μαρία χήρα Μαυρογιάννη
	Κυριάκος Μανώλη	Κιούρω χήρα Τρανοῦ
	Κώστας Μανώλη	Θοδώρα χήρα Παραγωνίτη
3	Γιώργης Νόβακ	Καλὴ χήρα Ἀρὼν
	Γιάννης Νόβακ	Σταματία χήρα Κώστα
	Δῆμος Νόβακ	Μαρία χήρα Μιχάλη
	Πετρής Κοντογιάννη	χήρα Χρυσοπολιανὴ
	Νικόλας Μπογντάν	9 Θωμαὴ χήρα Γιώργη
	Μιχάλης Νικόλα	Θοδώρα χήρα Ἀνδρόνικου
	Τρανὸς Δερκομάνου;	Καλὴ χήρα Κρητικόπουλου
4	Κώστας Παπᾶ	(ἢ Μερτικόπουλου)
	Κυριάκος Κώστα	Μαρία χήρα Δήμου
	Μανώλης Γιώργη	Μαρία χήρα Ράντιτς;
	Φίλιππας Δημήτρη	Ἄγγελίνα χήρα Στέφανου
	Κώστας Δημήτρη	Σταματίνα χήρα Στάγιου (ἢ Στά-
	Χριστόδουλος Κώστα	vou)
	Παυλής Γιάννη	10 Θοδώρα χήρα Μεχμὲτ
5	Κιούρω χήρα Δημήτρη	χήρα Μαρία, καλόγρια
	Καλὴ χήρα Πανάγιου	Ἐνφροσύνη χήρα Δημήτρη
	Παρασκευὰ χήρα Ζήσιμου;	Μαρία χήρα Κορομύδη
	Μαρία χήρα Κάμτση;	Καλὴ χήρα Μανώλη
	Κιούρω χήρα ξένου	Κωσταντινὼ χήρα Ράικου
	Εἰρήνη χήρα Μουχλιᾶ	Καλὴ χήρα Κυριάκου
	Δουκιάνη χήρα Δημήτρη	11 Φωτεινὼ χήρα Κωσταντίνου
6	Μαρία χήρα Φωτάκα	χήρα Μαρία
	(Ι)Ξάσω χήρα Πολίτη	Ἐλένη χήρα Γιώργη
	Κιούρω χήρα Ἀντώνη	Εἰρήνη χήρα Νικόλα
	χήρα Ἀναστασία	Εἰρήνη χήρα :ο.;ντμ;
	(Α)σμάνα χήρα Λιόλιου (ἢ Πού-	Μαρία χήρα Μαρίνου
	λιου)	Τρανὴ χήρα Τετραμάτη
	Εἰρήνη χήρα Κώστα	12 Μάρα χήρα Δούκα (ἢ Φωκᾶ)
	Γιοβάνα(;) χήρα Μπαλαμπάν;	χήρα Χριστιάνα
7	Εἰρήνη χήρα ξένου	Ράντα χήρα ξένου
	Συναδινὴ χήρα Θοδωρῆ	Σταμάτα χήρα Πετρούνη

	Εἰρήνη χήρα Λιόλιου	Θόδωρος, γαμπρός τοῦ Δήμου
13	σπίτια 127	Δῆμος Θοδόση
	ἄγαμοι 13	Μιχαήλ Κώστα
	χήρες 54	20 Νικόλας Μιχαήλ Μονομάχος Ἀτρα;
14	Συνοικία Ὁμηροῦ (Οφαίη)	Νικόλας Φιλομάτη (ἢ Φιλομάρα) Γιώργης, σαμαράς
15	Δημήτρης Ἀκρίτης Μανώλης Ἀκρίτης Κυριάκος Πρώγιου (ἢ Πρώτου) Γιώργης Λασπούρη Γιάννης Λασπούρη Πετρής Δημήτρη Γιώργης Ἀλακάση	Δῆμος, ύπηρέτης τοῦ Μονομάχου Γιώργης Μόραλης Πέγιος Πολίτης
16	Νικόλας (Ι) Γρυπάρη Δῆμος Δουρκάν; Κώστας Δουρκάν; Μανώλης Χαρίτη Γιώργης Μανώλη Ἀλέξης Καδράμη Δῆμος Μήλιου	15a, 1 Nέστωρ Κιούρου Θόδωρος, σαμαράς Κόλος, ράφτης Μανώλης Σαβάντης Μακραμάς Φωκᾶ (ἢ Δούκα) Ἀβρόσκος (Ἀμβρόσιος), καλόγερος Ματθαῖος, καλόγερος
17	Γιώργης Μέλου Γιώργης Κρικέλα; Θόδωρος Κρικέλα Μιχάλης, ξένος Δημήτρης, διάκος Γιάννης Ἀντρώνα Πολίτης Μπερμπερίτση;	2 Γιάννης Γραμματικός Γιώργης, Ἀρναούτης Δῆμος, τσομπάνος Δῆμος Ἀστάλ; Δῆμος Κλοντηρᾶ; Μάρια χήρα Μιχάλη Κιούρω χήρα Δημήτρη
18	Νάσος Μπερμπερίτση; Μιχάλης, σαμαράς Δημήτρης, σαμαράς Γούντας, καβαλάρης Μιχάλης, γαμπρός τοῦ Κρικέλα; Δημήτρης Ἀγαπητοῦ (ἢ Ἀγάπιου)	3 Σταμάτα χήρα Σταμάτη Θωμαή χήρα Χρυσάφη Μαρία χήρα Πολίτη Καλὴ χήρα Ἀντώνη Δημήτρη χήρα Μπάκαρου; Εἰρήνη χήρα Σίμου Δουκιάνη χήρα Στέφανου
19	Δῆμος Καράκαλου (ἢ Καραφλοῦ) Κώστας Δήμου Γιώργης Κρικέλα Δῆμος Στέφανου Δῆμος Στέφανου	4 Καλὴ χήρα Λιόλιου Κυριάκω χήρα Θοδωρῆ Θοδώρα χήρα Μανώλη Κιούρω χήρα Κιώρκου (Γιώργου) Μαρίνα χήρα Σαμαρᾶ Στοῖνα; χήρα Δούκα (ἢ Φωκᾶ)

5	σπίτια 51 ἄγαμοι 3 χῆρες 15	Φίλιππας Μονομάχου Γιάννης Ρασκάδο; 12 Νικόλας Μέρτζου (ἢ Μέρντου)
6	Συνοικία Καταφυγή	Δῆμος Κάλυκας
7	Αναστάσης, ταστσής (λιθοξόος) Βασιλικός Δημήτρη Κομνηνός Καταγώνη; (ἢ Καναγούτς)	Κωνσταντίνος Ἀντλου; Κώστας Κεραμάρης Θόδωρος Παρασκευᾶ Δῆμος Τράντης Θόδωρος Δήμου
8	Δημήτρης Παπαδόπουλος Μανώλης Παπαδόπουλος (Ι)Στρέντσο; Ντουσλή; Δῆμος (Ι)Στρέντσου;	13 Δημήτρης Ὁγλομάχος; Ἀντώνης Διπλορκιάχ; Βασιλικός Γαλανός Μανώλης Λάσκαρης
9	Γιώργης Χουχουλομύτης Βασιλικός Συναδινοῦ Γιάννης Πετράλη Συναδινός Γιάννη Σταμάτης Δήμου Γιάννης, καλόγερος Γιάννης Δουκιάνη	Βασιλονίτης Γαλατούλα Ἀνδρόνικος Ρουσώνα Πετρής Μαυρανίτης 14 Μανώλης Κολοκυθᾶς Ἄγγελος Μανώλη Δῆμος Πελινάκης; Θόδωρος Ρασοπαπᾶ
10	Φωκάς (ἢ Δούκας) Λαγονίτη Μαϊστρο-Λαγονίτη Κατάκαλος, χῆρος Γιωργάκης Παυλῆ Νικόλας Ραντοσλάβ Γιάννης Νικόλα Ραντοσλάβ Γιάννη	Μανώλης Κυδώνης Γιώργης, ξένος 15 Γιάννης Μαγκλάρας Μανώλης Δουκιάνου Γιάννης Δουκιάνου Μιχάλης Στάγκου Μπόγδανος Μελισσινός
11	΄Αντριανός Γαλανοῦ(ἢ Γαλάτου) Δῆμος Καραρκάση; Μανώλης Κλιβανᾶ; Δέλκος Παπα-Μιχάλη Νόβακ Δημήτρη Μανώλης Νόβακ Κυριάκος Γιάννη	Λάζαρης Ἀντρέα Δῆμος Λάζαρη 16 (Ι)Στάλης; Ράλη Γιάννης Δήμου Γιάννης Θόδωρου Δῆμος Θόδωρου Μανώλης Θόδωρου
12	Θόδωρος Εύλαλόπουλος Δημήτρης Καστρῆ Κώστας Καστρῆ Γιάννης Καλονᾶ Μονομάχος Γαλανούλα (ἢ Γαλατούλα)	Πολίτης Δοξαρᾶ Σταμάτης Ντουμλάρης; 17 Πέγιος, τσαγκιάρης Θόδωρος Πετρῆ Μουζάκης Δήμου Πολίτης, μαραγκός

	Γιάννης Θόδωρου Γιάννης, ἀλευράς Γιώργης Ἀρχάγγελου	χήρα Κυράνα χήρα Ἐλένη χήρα Μαρία
18	Δῆμος Ρουσώνα Κάμενετς; ξένος Γιώργης Δημήτρη baştina Κώστα και τοῦ γιοῦ του Παπα-Ραντοσλάβ baştina Εἰρήνης και τοῦ γιοῦ της Μονομάχου baştina Κυριάκου, τοῦ πατέρα του Δήμου, και τοῦ γιοῦ του baştina Ισ.α.;λαρ και τοῦ γιοῦ του Θόδωρου	3 χήρα Κομινώ (ἢ Κομνηνοῦ) Μαρία χήρα .ρά.νταση;, χήρα Θωμαή χήρα Κυράνα χήρα Ντίνα χήρα Εἰρήνη χήρα Δημήτρῳ 4 σπίτια 80 ἄγαμοι 5 χῆρες 34
19	Δημήτρης Κιούρου Θοδώρα χήρα Στέφανου Τριανταφυλλὴ χήρα Καναγούτς; Εἰρήνη χήρα Φλωμάρη; χήρα Σούτσα Εἰρήνη χήρα Ματρίνου; Εἰρήνη χήρα Κρητικοῦ (ἢ Φράγκου)	5 Συνοικία Ἄχειροποιήτοι 6 Θωμάς Ἀντρέα Νικόλας Ντόσκου Ἄγγελος Ντόσκου Δήμος Ντόσκου Κομνήνος, ξένος Μανώλης Περδίκη Γιάννης Γεράκη
20	Εἰρήνη χήρα Δουκιάνη χήρα Νεστορίνα; Ἀργυρὴ χήρα Καλούδη ἄλλη Εἰρήνη χήρα Μαρίνου Σταμάτα χήρα Πέγιου Μαρίνα χήρα Ἰσόφωνου; Συμιωνὴ χήρα Πάρη	7 Θόδωρος, μαρμαράς Δούκας Ἀργύρη Γιάννης Μιχάλη Κώστας Μιχάλη Χριστόδουλος, μακελάρης Κυριάκος Καλούδη Γιώργης Γιάννη
15β,1	Μαρία χήρα Φώτη χήρα (Ἄ)Σμάρα χήρα Ντόμπρα χήρα Εύδοκία Μάρα χήρα Γκάσου; χήρα Θοδώρα χήρα Κατερίνα	8 Δούκας Γιάννη Κυριάκος Γιάννη Ἀγαπητὸς Σάνη; Θόδωρος Νικόλα Γιώργης Γομνατάρης; Γιάννης Γιώργη Γιώργης Δημήτρῃ
2	χήρα Μαρίνα χήρα Μηλίτσα (ἢ Φιλίτσα) χήρα Κιούρω χήρα Δουκιάνα	9 Δημήτρης Γιώργη Γιώργης Μανώλη Θόδωρος Κώστα

	Νίκος (ἢ Πέτκος) Πέντρου	Παρασκευάς Τρόμου;
	Νικόλας Δημήτρη	Μιχάλης Δινάνη; (Δ..α.η)
	Στέφανος Ραδουνῆ	Γιάννης Δημήτρη
	Θόδωρος Μαρκαγιάννης;	Πέγιος Δημήτρη
10	Παρασκευάς Δημήτρη	Μιχάλης Δημήτρη
	Πέγιος Δημήτρη	Θόδωρος Μιχάλη
	Δημήτρης Πέγιοι	16 Κώστας, γαμπρὸς Στρομονίτη;
	Μανώλης Πέγιοι	Κώστας Ραδηνοῦ
	Ράλης Πέγιοι	Κυριάκος Γιώργη
	Γιάννης Μιχάλη	Ντόμπρη Ἀνδρωνᾶ; (Α..ρο.α)
	Κώστας Μιχάλη	Θόδωρος Βλάχος (Ulaho)
11	‘Αντρόνης Μιχάλη	Μανώλης Μοδινοῦ
	Μιχάλης Πουρνάρα	Σίμος Μανώλη
	Μανώλης Μιχάλη	17 Βλαδισλάβ Δημήτρη
	Γιώργης Ράικου	Δημήτρης Παπαδόπουλος
	‘Αθανάσης Γιώργη	Γιώργης Δημήτρη
	Πολίτης Ράλη	Τρανὸς Στυλιανοῦ
	Δῆμος Νικόλα	Παπᾶς Θόδωρος
12	Κώστας Μερκούρη	Δημήτρης Παπα-Θόδωρου
	‘Αλέξης Παλαιολόγος	Σταμάτης Δημήτρη
	Χαμαμύτης; Παλαιολόγος	18 Γιάννης Ντάρα
	Παυλής Γκιόν	Δῆμος Γιάννη
	Πετρής Γιώργη	‘Αντώνης Γιάννη
	Γιάννης, μπαρμπέρης	‘Αντώνης Κυριάκου
	‘Απόστολος Γιάννη	Γιάννης Μερτικόπουλος (ἢ Κρη-
13	Γιάννης Μότσαρ;	τικόπουλος)
	Γιάννης Κώστα	Φίλιππας Γιάννη
	Συναδινὸς Χριστόδουλου	Φιλόξενος Βάραγγος
	Ράικος, ντερζῆς (ράφτης)	19 Δῆμος, κουγιουμτζῆς (κοσμημα-
	‘Αλέξης Πέτρου	τοπώλης)
	Μάρκος Δήμου	Νικόλας Μερκι.ο;
	Γιάννης ‘Αλέξη	Γιώργης Χαιρόπουλος;
14	Δούκας ‘Αλέξη	Μίχος Κάλη
	Παυλής ‘Αλέξη	Νικόλας Μίχου
	Πέγιος Νίκου (ἢ Πέτκου)	Θόδωρος Κώστα
	Πέγιος Μπογντάν	Στόικος Μίχου
	Παπᾶς Πετρής	20 Παρασκευάς Ράδιτς
	Παπᾶς Θόδωρος	Δημήτρης Κατράδης
	Δημήτρης Δεσ..αλου;	Μανώλης Δημήτρη
15	Πέγιος Στάγκου	Κώστας, χαλβαδάς

	Κώστας Γκίνη	Καλή χήρα Μοδινού
	Λιόλιος Ντόμου	Σταμάτα χήρα Πετρῆ
	Νικόλας Δήμου	Μαρίνα χήρα Ράλη
16a,	1 Δήμος Παρασκευᾶ	Ντόμπρα χήρα Νικόλα
	Φίλιππος Γιάννη	Πρώτη; χήρα Παλαιολόγου
	Γιάννης 'Αλέξη	Πολυχώρω; (Π.λ.;ορο) χήρα Δη-
	'Ανδρόνικος, μαρμαράς	μήτρη
	Δημήτρης Γραμματικός	χήρα Μαργαρίτα
	Γιάννης Μουσογιάννης	Μαρία χήρα Γιώργη
	Δήμος Μανώλη	Μαρία χήρα Δώδου
2	Δημήτρης (Ι)Στρομοπολίτη;	Μαρία χήρα Κώστα
	Κυριάκος Δημήτρη	Κατερίνα χήρα 'Ανδρώνη
	Γιώργης Στρομοπολίτη;	Ούλανα; χήρα Θόδωρου
	Χριστόδουλος Γιάννη	Σταμάτα χήρα Δημήτρη
	Κυριάκος Θωμᾶ	7 Καλή χήρα Ισωμάτη
	Χριστόδουλος Μοσκογιάννη	Μαρίνα χήρα Στέφανου
	Δημήτρης Μελαχροινὸς	Καλή χήρα Δημήτρη
3	Γιάννης 'Αργυρόπουλος ¹	Ειρήνη χήρα Δημήτρη
	Μανώλης (Ι)Σ.μα.μ.ρ;	Ζώγια χήρα Γιάννη
	baştina Νικόλα καὶ τοῦ γιοῦ του	Μαρίνα χήρα Στρομολίτη;
	Μανώλη	Καλή χήρα Γιώργη
	baştina τοῦ πατέρα, τῆς μητέρας	8 χήρα Μαρία
	καὶ τοῦ γιοῦ τοῦ 'Αντρέα Μο-	Καλή χήρα Στυλιανού
	δινοῦ	Συναδινὴ χήρα Νίκου (ἢ Πέτκου)
	χήρα Σιμωνᾶ	Θοδώρα χήρα Κούκου
	Μαρία χήρα Γιάννη	Πάνω (ἢ Γιάννω) χήρα Ντουρ-
	Μαρία χήρα Πολίτη	γούτη
4	Κιούρω χήρα Σταμάτη	χήρα Φιλίππα (ἢ Μελίνα)
	Σταμάτα χήρα Τορνίκη;	χήρα Καλλίστω
	Θοδώρα χήρα Χριστόδουλου	9 Καλή χήρα Ράδιτς
	Σταμάτα χήρα Οὐρανοῦ	Μαρία χήρα Σπάση
	Σταμάτα χήρα Δημήτρη	Θοδώρα χήρα Πετρῆ
	Θοδώρα χήρα Μιχάλη	Θωμαὴ χήρα Ράρα (ἢ Ζάρα)
	Μαρία χήρα Τρικαλλινιώτη;	Θοδώρα χήρα Ζερβού
5	Κιούρω χήρα Θόδωρου	Θοδώρα χήρα Χορτιάτη

1. Στὸ περιθώριο, ἀνάποδα γραμμένη, ὑπάρχει ἡ ἔξῆς σημείωση: «Στὰ χέρια του ὑπάρχει αὐτοκρατορικὴ ἀπόφαση ποὺ λέγει νὰ είναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὴ σπέντζα καὶ δλους τοὺς ἔκτακτους φόρους» (Ispenç ve cemi'i 'avariz-i divaniyeden mu'af ola diyü elinde hükm-i hümâyûn var).

	Θωμαὴ χήρα Κυριάκου;	Γιώργης Κώστα
10	Κιούρω χήρα Πολυμένη (ἢ Που- λημένου) Παρασκευὴ χήρα Κώστα Σταμάτα χήρα Κυριάκου Κιούρω χήρα Ράρα (ἢ Ζάρα)	Πετρής Γιάννη Μανώλης Λαγκαδινός Σαραντινὸς Μανώλη Πετρής Πέγιου Γιάννης Θόδωρου Γιάννης Νικόλα Θόδωρος Μανώλη
11	σπίτια 112 ἄγαμοι 11 χήρες 49	18 Σταμάτης Δημήτρη Κώστας Βασίλη Παπα-Κυριαζῆς Κώστα Γιάννης Σταμάτη Γιάννης Ράικου Νικόλας Ράικου Στρατής Κουκλῆ (ἢ Κουμλῆ)
12	Συνοικία Ἀσωμάτων (Ασομάτη)	19 Κυριάκος Μαμάρη (ἢ Μεϊμάρη) Νέσο (ἢ Πέσο) Δημήτρη Κώστας Γιώργη Κώστας Θόδωρου Μανώλης Κώστα Θόδωρος Μανώλη Μανώλης Δημήτρη
13	Μιχάλης Ἀλέξη Θωμάς Πολύζου Συνώκης; Γερόπουλου; Ἀνδρόνικος Στρατῆ Ἀράστης (Ὀρέστης;) Ἀνδρό- νικοῦ Χριστόδουλος Ἀγαπητοῦ Γιάννης Δημήτρη	20 Νέστο; Κώστα Κώστας Μιχαήλ Δημήτρης Νικόλα Γιώργης Ραδοσλάβ Γιάννης Τρανός Κώστας Τρανός Γιώργης Τρανός
14	Χριστόδουλος Γιάννη Γιάννης Μανώλη Θωμάς Θόδωρος Θόδωρος Γιώργη Συναδινὸς Σταυρινοῦ Ἄγγελος Καισαρίτη Θωμάς Ἀγγελοῦ	16b, 1 Δημός Ἀπόστολου Δημός Σταυρινοῦ Ράλε Γιώργη Θόδωρος Δημήτρη Γιώργης Ἀντρέα Κυριάκος Κώστα Δημήτρης Μιχάλη
15	Κώστας Γιώργη Δῆμος Νίκου (ἢ Πέτκου) Μανώλης Λάτου Γιώργης Μιχάλη Θόδωρος Νικόλα Γιάννης Μιχάλη Δημήτρης Μανώλη	2 Σαραντινὸς Θόδωρος Παυλής, ξένος Δημός Γιώργη Μανώλης Δήμου
16	Γιάννης Ἀλέξη Γιάννης Κανάκη Νικόλας Πατριώτη; Δῆμος Παρασκευᾶ Δῆμος Θωμᾶ Θόδωρος Δήμου	

	Μανώλης Μακρῆ	Μιχάλης Λάμπου
	Γιώργης Σταμάτη	Σάνης Μιχάλη
	Σταμάτης Πετρῆ	Γιώργης Μίλη;
3	Μιχάλης Γιώργη	Σάνης Γιώργη
	Δῆμος Μιχάλη	Γιώργης Δημήτρη
	Ἄγγελος Μιχάλη	9 Θόδωρος Δημήτρη
	Γιάννης Δημήτρη	Μιχάλης Θόδωρου
	Περικλῆς Ἀλέξη	Κυριάκος Δήμου
	Ἀντρίκος Ἀλέξη	Δημήτρης Γιώργη
	Σάνης Λιόλιου	Δήμος, γιὸς Σταμάτη
4	Νικόλας Γιάννη	Παπα-Τρανὸς Γιώργη
	Δημήτρης Γιώργη	Δῆμος Σοφιανοῦ
	Δημήτρης Μιχάλη	10 Δῆμος Παπαδιᾶς
	Σάνης Ρώνπαπα;	Νικόλας Γιάννη
	Κοσμάς Μαρέτη (ἢ Μαρίνη)	Κυριάκος Μιχάλη
	Ἀντρίκος Δήμου	Γιάννης Δημήτρη
	Μανώλης Δήμου	Δημήτρης Βασίλη
5	Σίμος Μανώλη	Μανώλης Γιάννη
	Δῆμος Μανώλη	Παναγιώτης Σιφνῆ;
	Δούκας Μανώλη	11 Δῆμος Τρανοῦ
	Ἄλεξης Δήμου	Σταμάτης Δημήτρη
	Βασιλικὸς Στέφανου	Γιώργης Ρεπανᾶ; (Ρ.α.α)
	Μανώλης Δήμου	Δῆμος Γιώργη
	Σταμάτης Νικόλα	Σάνης Γιώργη
6	Ἀπόστολος Γιώργη	Στάγκος, ξένος
	Κυριάκος Δήμου	Τρανὸς Φωκᾶ
	Δῆμος Νικόλα	12 Μάνθος Δήμου
	Δῆμος Γιάννη	Γιώργης Λάζαρη
	Γιάννης Δήμου	Κώστας Πολυμένη (ἢ Πουλη-
	Δῆμος Μπροστάρη;	μένου)
	Τρανὸς Δήμου	Γιώργης, Ἀρναούτης
7	Μιχάλης Γιάννη	Γιάννης Κώστα
	Ἀναστάσης Μιχάλη	Γιώργης Σεκιώκης;
	Ἀντρέας Γιάννη	Γιώργης Κυδώνης
	Δημήτρης Νικόλα	13 Μιχάλης Μ.ρ.κιοῦ;
	Κώστας Μονομάχου	Χριστόδουλος Συνώκης ;(Σ.οκ)
	Κυριάκος Κώστα	Νικόλας Γιώργη
	Γιάννης Σταυρινοῦ	Γιώργης Πελεκητοῦ
8	Γιώργης Κορφιάτης;	Μιχάλης Γιάννη
	Δῆμος, γαμπρὸς τοῦ Γιώργη	Παρασκευὰς Δήμου

	Μπογντάν Δήμου	Θοδώρα χήρα Δημήτρη
14	Δῆμος Γιώργη
Δῆμος Πετρῆ
Γιώργης Λαγορίκη;
'Αληθινός; Νικόλα
Δημήτρης Λμσογούν;
Σταμάτης Γιάννη
Νικόλας Ταβάρης;	Κυριακή χήρα Κώστα
15	Θοδωρής Νικόλα
Γκίνης Μαδέρη
Θόδωρος Μαδέρη
Μιχάλης Νικόλα
Δήμος Νικόλα
Καλογιάννης Γεροπολίτη;
Μιχάλης Καλογιάννη	Είρηνη χήρα Μαντίνου;
Κιούρω χήρα Ραντοσλάβ
Κιούρω χήρα Τρανή
Καλή χήρα Λυμένου;
Μαρία χήρα Σφαλιάρα
'Αρχοντική χήρα 'Αργυροῦ
Μαρία χήρα Καζαμία;
16	Δημήτρης, μονόφθαλμος (tek
çesm)
Γιώργης Δημήτρη
Κυριάκος Δημήτρη
Γιάννης; (Μ.ρα.λ..)
baştina του πατέρα και του γιου
του Δήμου Γαβρίλη
baştina του πατέρα, της μητέρας
και του γιου του Κυριάκου
Δήμου
Θόδωρος Θωμᾶ	20
Καλή χήρα Χριστόπουλου
'Αγγελίνα Μιχάλη
Μαρία χήρα Θόδωρου
'Αργυρώ χήρα Μολαβίτη;
Μαρία χήρα Μανώλη
Κιούρω χήρα 'Ασημᾶ
'Ελένη χήρα Κοντομανώλη
17	Σιμώνη χήρα Πολίτη
Μαρία χήρα Μοσκόπουλου
Τρανή χήρα 'Αγαπητοῦ
Νικολίνα χήρα Μιχάλη
Δημήτρη χήρα Γιάννη
Μαρίνα χήρα Μούρεση (ἢ Κο-
ρέση)
Θωμαὴ χήρα Μουζάκη	21
Σταυρινώ χήρα Σταμάτη
Θοδώρα χήρα Γιάννη
Τριανταφυλλή χήρα 'Αλέξη
Χριστοδούλη χήρα Δήμου
Σταματία χήρα Δούκα
Δήμητρα χήρα Δημήτρη
Μαρία χήρα Σταυρινοῦ
18	Ξένια χήρα Κώστα
Κιούρω χήρα Ράικου
'Ελένη χήρα Κώστα
Τρανή χήρα Δημήτρη
Είρηνη χήρα Μαμάρη (ἢ Μαμά-
ζη)	17a, l Θοδώρα χήρα Νικόλα
Καλή χήρα Δήμου
Θοδώρα χήρα Μιχαλήνα
Μαρία χήρα Νικόλα
Κονίδω (ἢ Κοπίδω ἢ Φωτίδω)
χήρα Γιάννη
Είρηνη χήρα Πέτρου
Κιούρω χήρα Γκίνη
2		2 Μαρία χήρα Γιάννη
Σιμήνη χήρα Χρυσοῦ
χήρα Δημήτρη Βρσα:λα.ον;
Θοδώρα χήρα Σωματᾶ;
Θοδώρα χήρα Παραγκοπολίτη;
Καλή χήρα Τόζη;
'Ασημίνα χήρα Δημήτρη
3		3 Χρούσα χήρα Κώστα
Μαρίνα χήρα Δήμου

- Δήμητρα χήρα Γιάννη
 Σαραντινή χήρα Παπᾶ
 Θωμαή χήρα Μποσκόπουλου;
 Κιούρω χήρα Μάρκου
 Θοδώρα χήρα Κώστα
 4 Θοδώρα χήρα 'Αλεξή
 5 σπίτια 165
 ἄγαμοι 3
 χῆρες 57
- 6 Συνοικία 'Αγίου Δημητρίου (Άγο Διμήτρι)
- 7 Γιώργης Γιάννη
 Μιχάλης Νικόλα
 Θωμάς Δημήτρη
 Μανώλης (Ν)Τρανού
 Γιάννης Δημήτρη
 Κόσο Στεπάν
 Δημήτρης Εύλανμπου;
- 8 Δημήτρης 'Αντρέα
 Γιάννης Δημήτρη
 Μιχάλης Σερέτη
 Γκιόρκο ΠαπαΔημήτρη
 Δημήτρης Φώτου
 Μανώλης Σαρούχ;
 Δημήτρης Νικόλα
- 9 Γιάννης (Ι)Γρυπάρης
 Στάγκο Ραντγκαβάν;
 Δημήτρης Γιώργη
 Μανώλης Σταμάτη
 Συριανός Κώστα
 Γιάννης Συριανού
 Ντόμκο Σταμάτη
- 10 Παυλής (Η)Σκολάρη
 Νικόλας, τσουκαλάς
 Γιώργης Νίκου (ή Πέτκου)
 Νικόλας Ντόμπρη
 Γιώργης Δημήτρη
 χήρα Θοδώρα Καλ.ο.σε;
- Θοδώρα χήρα (Ι)Βλάντ;
 11 Καλή χήρα Εύλανμπου;
 Μαρία χήρα (Ι)..λ.ορ;
 Καλή χήρα Θεολόγου
 Εύδοκία χήρα Δημήτρη
 Καλή χήρα Δημήτρη
- 12 σπίτια 25
 ἄγαμοι 1
 χῆρες 7
- 13 Συνοικία Μαύρη Κάλη (Μαντικαλί)
- 14 Κώστας Θεραπιανού;
 Δῆμος Κώστα
 Μίχος Κώστα
 Δημήτρης Θεραπιανού
 Ρούσος Θεραπιανού
 Μίχος Θεραπιανού
 Παρασκευάς Στάνε
- 15 Κυριάκος, ράφτης
 Ντόνο Ραντοσλάβ
- 16 σπίτια 9
- 17 'Ο μάδα διαφόρων (Cement a-t-i m ü t e f e r r i k a)
- 18 Γιάννης Καναγούτς;
 Πετρόπουλος Καναγούτς;
 Γιάννης Ροχάρ;
 'Αντρώνης Βοτσέρ;
 'Ανδρόνικος Καλαμιώτης (ή Καλμούνης;)
 Δῆμος Μαυρίδου
 Γιάννης Δριηναπολίτης (ή Βεροιαπολίτης;)
- 19 Γιάννης Καλιώτης (ή Καλυβίτης)
 Δημήτρης Καλιώτης (ή Καλυβίτης)
 Μανώλης Μαλάκης
 Παυλής Μαλάκης

Δῆμος Μαλάκης	Κυριάκος Γιάννη
Γιακουμής Καλιώτης (ἢ Καλυβίτης)	Σταμάτης Μαυρανίτης
Μανώλης Γιακουμῆ	Γιάννης Κορές
20 Δῆμος Γιακουμῆ	Δημήτρης Κασαρὸς
Μανώλης, δραγομάνος (έρμηνεας)	Δῆμος Γιάννη
Φίλιππος, διάκος	Θόδωρος Γιάννη
Σάνης Ἀργυρόπουλος	3 Γιάννης Μιχάλη
Δῆμος Ἀργυρόπουλος	Γιάννης Ἀντώνη
21 σπίτια 19	Γιάννης Γερεμούδη (ἢ Τρεμούδη)
17,b1' Ο μάδα ἀπὸ τοὺς κύκλους τῶν ἐργατῶν ἀλυκῶν τῆς Ἰδιαῖς τῆς Θεσσαλονίκης, οἵ ὄποι οἱ ἀποβλήθη καν ἀπὸ τὴν ἴδιοτητα τοῦ ἐργάτη ἀλυκῶν μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ ἐμίνη. ¹	Μιχάλης Μοσκογιάννη
2 Θόδωρος Δήμου	Δημήτρης Θόδωρου
	Γιάννης Νικόλα
	Δημήτρης Κιούρου
	4 Γιάννης Μαρίνου
	Δημήτρης Γιώργη
	Δημήτρης Μαμάτη (ἢ Μαμάνη)
	Δημήτρης Ρούσου
	Χριστόδουλος Ἀργύρη
	Στέφανος Κώστα
	Νικόλας Δημήτρη ²
	5 σπίτια 21

5 Συνοικία τῶν κατοίκων τοῦ κάστρου τῆς Θεσσαλονίκης.

6 Μούσολμάνοι (ἀκολουθοῦν τὰ δνόματα τῶν ἀρχηγῶν 41 οἰκογενειῶν καὶ 5 ἄγαμων μουσουλμάνων)

15 Ἄπιστοι (G e b r a n)

16 Βεροιώτης Σαραντούλης;

Κιούρω Μπογντάν

Δημήτρης, Ἀρναούτης

17 σπίτια μουσουλμάνων 41

ἄγαμοι μουσουλμάνοι 5

σπίτια ἀπίστων 3

1. Cemaat-i devâir-i tuzcîyan der nefs-i Selânik ki emin marifetiley tuzculukdan ihrâc olunmuşdur.

2. Σημείωση πάνω ἀπὸ τὸ δνομα τοῦ Νικόλα Δημήτρη «στὸν ἀνεμόμυλο» (min asiyab bud). Σὲ ἀνέκδοτη ἱεροδικαστικὴ ἀπόφαση (hüccet) ποὺ σωζεται στὰ ἀρχεῖα τῆς Μονῆς Βλατάδων ἀπὸ τὸ 1498 (μέσα Saban 903) ἀναφέρεται διτὶ ὑπῆρχαν μύλοι πίσω ἀπὸ τὸ κάστρο τῆς πόλης. Βορειοανατολικὰ ἀπὸ αὐτὸ περνοῦσε ἔνας χείμαρρος, ποὺ δνομαζόταν Değirmen Derezi (ρεῦμα τοῦ Μύλου) γιὰ τὸ λόγο αὐτό.

18a,1 Ὁμάδα τῶν ἐπιδιορθωτῶν τῶν καταστημάτων hassa καὶ τῶν λουτρῶν, καραβάν-σεραγιῶν καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων hassa στὴν ἴδια τὴν Θεσσαλονίκη. Στὰ χέρια τους ὑπάρχουν αὐτοκρατορικὰ διατάγματα, διτὶ ἐφόσον ἐκτελοῦν τὰ καθήκοντά τους, εἰναι ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ χαράτσι, σπέντζα καὶ δῆλους τοὺς ἔκτακτους φόρους. Αὗτοὶ εἰναι ὅσοι ἀναφέρονται παρακάτω¹:

5 Νικόλας Μίλου;
 Δημήτρης Μαυρανίτης;
 Σερέτης Καμπαγούτς;
 Πέγιο Δημήτρη

6 σπίτια 4

7 Ἀπιστοι κατασκευαστὲς τόξων, τοῦ κάστρου τῆς Θεσσαλονίκης. Στὰ χέρια τους ὑπάρχει αὐτοκρατορικὸ διάταγμα, διτὶ ἐφόσον ἐκτελοῦν τὸ καθῆκον τῆς κατασκευῆς τόξων νὰ εἰναι ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ χαράτσι καὶ σπέντζα· αὐτοὶ εἰναι ὅσοι ἀναφέρονται παρακάτω²:

10 Συρόποιλος Δημήτρη	Τρανὸς Ἀντρώνη
Παρασκευὰς Γιώργη Ὀρφανοῦ	Δημήτρης Μικρὸς (Küçük)
Μπουρουντάν Κώστα	Μανώλης Καλογιάννη
Κώστας Μπουρουντάν	Ἀθανάσης Ἀντώνη
Γιώργης Τρύφωνα	Θόδωρος Μάλχου
Σταμάτης Ράντουν	Δῆμος Ράντουλ
Ράντιτς Κυριάκου	12 Σάνης Δημήτρη Μικροῦ (Küçük)
11 Ἰλκο Πρόβου;	13 σπίτια 15

1. Cema'at-i meremetciyan dükâkin-i hassa ve hammaman ve kârban-seray ve sa'ir-i hassa der nefs-i Selânik Ellerinde hükm-i hümâyûnları vardur mademki hidmetlerine olalar haracdan ve ispençden ve cemi' 'avariz-i divaniyeden mu'af ve musellem olalar diyü bullardur ki zikr olunur.

2. Gebîân-ı zembereciyan-i kala-i Selânik Ellerinde hükm-i hümâyûn vardur ki mademki zemberekçilik hindmete olalar haracdan ve ispençeden mu'af ve musellem olalar diyü Bullardur ki zikr olunur.

هذا لكتش من به بنت سفارة كشك كلا كلا بالمرس سكة نشي وبيروت
فائز به بيك كند وبابا بني وزقبر ادوسن شيش عين مشاري صارب بايوس
كمبر به سر زن بيك بشل از اسم العين فريم يوك كبس لينا دير سو لانا كاش عمان بالمرس
يزم ساله از ازوي شه كوزور بوكه بر ينك لينا دير سو شه لامبر غلو فوك
عمنبر لالن ساله بيك لينا

هذا لكتش طالب الاعداد كفانه بيك ناما فانه لالن
او لارز به بالله ما تبغ لهه لاما ساله بالله مهله ماله علسه كور كور دير دير وبيروت
يزم دير بيك بيك دير سفه بيك سفه سفه دير اك نيار بالله

هذا لكتش طالب الاعداد كفانه بيك روسه فانه بيك دير سفه بيك سفه
كلمه لكتش بوكده بريان دير بوكده دير بيك لالن وغرين بيك كلهم دير بوكده
الز وغرين وغرين كلهم عيسى بن ابي زلين وغرين كلهم مديح فانه كتش دير بوكده
زالن وغرين كلهم دير بيك بوكده زلين رفاصت دير بوكده ياش بوكده وبيروت
بر بوكده دير بوكده زلين وغرين دير بوكده دير بوكده زلين بوكده زلين
وزن بوكده زلين بوكده زرين بوكده بوكده بوكده لالن دير بوكده زرين بوكده بوكده
بر دير زرين لالن

هذا لكتش سفينه اخونه سفعه ملأة بوكده زرين كوش كوش بوكده بوكده
فوني ركتش كوكله او سير بريان ثلاوه بيك فانه مانبر كوش كوش بوكده لارنسر
هسته دير بوكده او دير قصه برقاوه بيك دير بيك ايم اوكله دوكله دوكله دوكله دوكله
بر و قصه اغواري كلهم ايم قابر مانبر كوش كوش دوكله دوكله دوكله
دو كوكله دوكله بيك بيك مانبر مانبر دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله
و بيك دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله
كيله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله

لبطاط اسلونه ايله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله
كيله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله
بابنه داسقه دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله
كيله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله

هذا لكتش هرمانه و مانه دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله
جده ساله لالن لالن دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله
ساله لالن دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله دوكله

TOB

مُحَمَّدٌ فَامِ مَلَكٌ

رَبِّيْهِ	مَلَكِهِ	مَلَكِيْهِ	شَرِّفِهِ	سَعْلَتِهِ	جَوْلَهِ	مَرْبَعِهِ
رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ
	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ
		رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ

مُحَمَّدٌ فَوْرَقُ صَوْلَهِ

رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	مَلَكِهِ	مَلَكِيْهِ	سَدِّهِ	سَدِّيْهِ	مَهَاجِهِ	مَهَاجِيْهِ
فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ
فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ
فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ
فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ	فَسِرِّهِ

مُحَمَّدٌ

مُحَمَّدٌ

رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ
رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ
رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ
رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ
رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ
رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ	رَبِّيْهِ

TO

15

20

Ila

لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	5
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	10
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	15
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	20
لُورِكَهُ سُوكَهُ شُوكَهُ دُوكَهُ مُوكَهُ نُوكَهُ	

118

لَوْرِكْ لَوْرِكْ لَوْرِكْ لَوْرِكْ لَوْرِكْ
 بَارْكَسْ بَارْكَسْ بَارْكَسْ بَارْكَسْ بَارْكَسْ
 لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ
 لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ
 لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ

عَيْنَهُ

أَبُو جَا

لَوْرِكْ لَوْرِكْ لَوْرِكْ لَوْرِكْ لَوْرِكْ
 كَبِيرْ كَبِيرْ كَبِيرْ كَبِيرْ كَبِيرْ
 لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ
 يْنَهُ

IO

لَوْرِكْ لَوْرِكْ لَوْرِكْ لَوْرِكْ لَوْرِكْ
 كَبِيرْ كَبِيرْ كَبِيرْ كَبِيرْ كَبِيرْ
 لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ لَيْلَكْ

20

138

6

TO

17

26

T49

رَسْمِيٌّ رَجُلِيٌّ دِينِيٌّ لِكُنَّةِ فَاتِحِيٍّ فَاسِعِيٍّ رَأْسِيٌّ بَرِّيٌّ
بَرِّيٌّ فَارِقِيٌّ دِينِيٌّ مَدِيٌّ فَهَاهِيٌّ رَأْسِيٌّ بَرِّيٌّ
كَرِّيٌّ فَارِقِيٌّ فَاسِعِيٌّ فَهَاهِيٌّ مَدِيٌّ بَرِّيٌّ
عَادِيٌّ

كـ مـ

5

الْكَلِيْمِيٌّ فَاطِرِيٌّ فَالِيْلِيٌّ دِينِيٌّ سَوْرِيٌّ سَوْرِيٌّ بَرِّيٌّ مَالِيٌّ	
سَهِيٌّ دِينِيٌّ دِينِيٌّ فَالِيْلِيٌّ سَهِيٌّ سَهِيٌّ بَرِّيٌّ لَفِيْتِيٌّ	
بَهِيٌّ فَالِيْلِيٌّ فَالِيْلِيٌّ فَالِيْلِيٌّ كَرِّيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ سَهِيٌّ	
مَهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	10
كَرِّيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	15
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	20
كَرِّيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	
فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ فَهَاهِيٌّ	

146

رَوْلَهُ مِنْزَلَهُ طَالَهُ دَوْدَهُ دَسَّهُ دَفَّهُ دَرَجَهُ
 مَرْبُونَهُ وَأَوْلَاهُ سَلَّمَهُ دَسَّهُ مِنْزَلَهُ كَبَّانَهُ لَعَنَهُ
 دَرَجَهُ بَاهَهُ دَاهَهُ دَسَّهُ مِنْزَلَهُ طَالَهُ دَرَجَهُ
 دَاهَهُ كَبَّانَهُ دَاهَهُ دَسَّهُ سَلَّمَهُ طَالَهُ دَاهَهُ
 دَاهَهُ كَبَّانَهُ دَاهَهُ دَسَّهُ فَهَنَهُ مَرْبُونَهُ بَاهَهُ
 دَاهَهُ كَبَّانَهُ طَالَهُ دَاهَهُ دَسَّهُ دَاهَهُ دَاهَهُ

عَمَّ.

لَوْلَهُ رِزْنَلَهُ كَبَّانَهُ دَاهَهُ طَالَهُ دَسَّهُ دَاهَهُ : لَوْلَهُ
 دَاهَهُ دَاهَهُ دَاهَهُ دَاهَهُ دَاهَهُ دَاهَهُ دَاهَهُ دَاهَهُ

20

150

رَبِّنُوْ مَاهَدَهْ رَبِّيْهْ حَادَهْ مَاهَهْ رَبِّيْهْ فَالْمَهْ
رَبِّنُوْ لَهَكَ دَسَهْ لَهَاهَ دَسَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ مَهَاهَهْ مَهَاهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ مَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَهَاهَهْ مَهَاهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ مَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَهَاهَهْ مَهَاهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ مَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ

صَهَهْ ١٥
هَهْ ١٦

لَهَهْ كَهَهْ مَهَاهَهْ مَهَاهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ مَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ لَهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ فَالْمَهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ

١٥

لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ
لَهَهْ كَهَهْ مَاهَهْ مَاهَهْ سَاهَهْ لَهَهْ كَهَهْ دَسَهْ

١٦

٢٠

كَبِيرٌ لِنَسْرِيَّةِ مَسْكُونَةِ زَوْلَهِ فَالْمُنْدَبِ سَعْدَ مَانِيَّةِ
مَدِينَةِ بَقِيَّةِ كَوْرَدِيَّةِ تَرْكِيَّةِ دَنْسَهِ مَنِيَّةِ
سَعْدَ بَارِثَةِ تَرْكِيَّةِ دَنْسَهِ دَنْسَهِ دَنْسَهِ

سَعْدَ
جَهَنَّمَ

سَعْدَ	
لَهَمَ	سَعْدَ رَكِيدَ دَيْدَ رَوْسَهُ سَعْدَلَهُ بَارِثَهُ
مَانِيَّةِ	رَكِيدَ سَعْدَ سَعْدَ سَعْدَلَهُ كَبِيرَهُ بَارِثَهُ
مَهْمَمَ	كَبِيرَهُ لِنَسْرِيَّهُ سَعْدَهُ سَعْدَلَهُ بَارِثَهُ دَنْسَهُ
دَنْسَهُ	دَنْسَهُ سَعْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ لِنَسْرِيَّهُ دَنْسَهُ
رَكِيدَ	رَكِيدَ دَيْدَ سَعْدَهُ سَعْدَهُ سَعْدَهُ
لَهَمَ	لَهَمَ سَعْدَهُ رَوْسَهُ سَعْدَهُ تَولِيهُ سَعْدَهُ
رَوْسَهُ	رَكِيدَ مَانِيَّهُ سَعْدَهُ لَهَمَهُ بَارِثَهُ لِنَسْرِيَّهُ
بَارِثَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
لَهَمَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
رَكِيدَهُ	رَكِيدَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
سَعْدَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
دَنْسَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
رَوْسَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
لَهَمَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
سَعْدَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
دَنْسَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
رَكِيدَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
بَارِثَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
دَيْدَهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
رَوْسَهُهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
سَعْدَهُهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ
دَنْسَهُهُ	لَهَمَهُ دَيْدَهُ سَعْدَهُ دَنْسَهُ سَعْدَهُ

رسانی

168

١٧٦

سَمِعَتْ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّبِينٍ لَّهُوَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ

أَنْتَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ وَّلَدُكَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ لَّهُوَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ

وَرَبِّكَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ وَّلَدُكَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ لَّهُوَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ

سَمِعَتْ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّبِينٍ لَّهُوَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ

لِلَّهِمَّ

كَرَبَّهُ وَهُبَّهُ

هَبَّهُ سَمِعَكَ وَهَبَّهُ يَانِبُوكَ وَهَبَّهُ فَسَاهَ رَبِّهِ

وَهَبَّهُ سَمِعَكَ عَالِمَ كُورُونَهُ وَهَبَّهُ سَولَهُ مَارِمَهُ وَهَبَّهُ

سَالِمَ لِسَائِقَهُ وَهَبَّهُ سَولَهُ سَيَادَهُ يَانِبُوكَ وَهَبَّهُ

سَادَهُ مَعْدِلَهُ سَعْدَهُ سَولَهُ سَوْلَهُ يَانِبُوكَ وَهَبَّهُ

فَالِّيَادُهُ زَلَّهُهُ فَالِّيَادُهُ زَلَّهُهُ فَالِّيَادُهُ زَلَّهُهُ

سَمِعَتْ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّبِينٍ لَّهُوَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ

لِلَّهِمَّ

كَمَارِبَهُ نَاهَ

فَوَسِيَهُ دَوَيَهُ سَعِيَهُ فَهَسَاهَهُ يَانِبُوكَ رَبِّهِ

كَبِيَّهُ لَفَهَهُ دَوَيَهُ

سَمِعَتْ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّبِينٍ لَّهُوَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ

يَانِبُوكَ فَيَوْلُوكَ رَافِيَهُ لَهُرُونَهُ يَانِبُوكَ دَوَيَهُ لَهُرُونَهُ

يَانِبُوكَ دَيَوَرَهُ مَهَارَهُ يَانِبُوكَ دَيَوَرَهُ يَانِبُوكَ دَيَوَرَهُ

يَانِبُوكَ دَيَوَرَهُ فَلَلَوَهُ فَلَلَوَهُ فَلَلَوَهُ فَلَلَوَهُ

سَمِعَتْ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّبِينٍ لَّهُوَ أَكْبَرُ مُؤْمِنٍ

لِلَّهِمَّ

173

وَلِمَنْدِيْهِ وَلِلَّهِ تَبَارِكَ لَهُ مَرْبُونَ فَوْقَهُ تَعَالَى وَكَوْنَهُ.

وَمَنْ كَهَافَ لِلَّهِ تَبَارِكَ وَعَزَّ وَجَلَّ هَذِهِ مَادِيْهُ بَوْهِيْهُ
 لَهُوَكَ لَسَدَهُ بَسَدَهُ مَهَالَهُ وَمَدَهُ سَوَّرَ كَوْنَهُ
 بَارِعَهُ بَنَرَيْهُ بَاهَيْهُ وَبَرَسَهُ مَرْبُونَ لَتَهَهُ لَوَيْهُ فَهَهَهُ

١٤

وَلِلَّهِ تَبَارِكَ لَهُ مَهَالَهُ

سَلَامًا

بَارِعَهُ لَكَبِينَهُ مَاهَهُ مَرْبُونَ لَلَّهُ تَبَارِكَ لَهُ مَهَالَهُ مَهَهُ
 طَرَهَاهُ سَلَطَنَهُ مَهَالَهُ سَلَطَنَهُ مَهَالَهُ مَهَهُ
 مَاهَهُ وَسَوَّرَ طَرَهَاهُ سَلَطَنَهُ طَرَهَاهُ سَلَطَنَهُ مَهَالَهُ مَهَهُ
 طَرَهَاهُ وَهَاهَهُ لَكَبِينَهُ لَكَبِينَهُ لَهَاهَهُ سَلَطَنَهُ لَهَاهَهُ
 مَاهَهُ وَهَاهَهُ لَكَبِينَهُ لَكَبِينَهُ لَهَاهَهُ سَلَطَنَهُ لَهَاهَهُ
 طَرَهَاهُ وَهَاهَهُ لَكَبِينَهُ لَكَبِينَهُ لَهَاهَهُ سَلَطَنَهُ لَهَاهَهُ
 سَلَطَنَهُ وَهَاهَهُ لَكَبِينَهُ لَكَبِينَهُ لَهَاهَهُ سَلَطَنَهُ لَهَاهَهُ
 طَرَهَاهُ وَهَاهَهُ لَكَبِينَهُ لَكَبِينَهُ لَهَاهَهُ سَلَطَنَهُ لَهَاهَهُ
 مَاهَهُ وَهَاهَهُ لَكَبِينَهُ لَكَبِينَهُ لَهَاهَهُ سَلَطَنَهُ لَهَاهَهُ
 طَرَهَاهُ وَهَاهَهُ لَكَبِينَهُ لَكَبِينَهُ لَهَاهَهُ سَلَطَنَهُ لَهَاهَهُ

10

15

20

كَنَ

وَرَسَوَهُ سَلَطَنَهُ وَهَاهَهُ

سَلَطَنَهُ
هَاهَهُ

18α

٦
برتیاه و کاه فاسه و عامان داکارا و جوله و سارا احمد
فاسه ز شنده بک رلان کمک جایدزه دانهه خادم که
هر سالهه او لالهه عولدنه و لسعهه و فهمهه فوارنه دلهاهه
سماه و سم اولا نو دیو بوللوره بک و کارهه سهه ز

سنهه سهه بکهه بکهه سهه

٧

٨
کارهه رمه کاهه ماهه بگاهه لالهه کمک جایدزه
واللهه که ما کاهه که زینه کلکهه صفته لاعل لاعل هر لصه
دانیهه فهه سماهه و سلمهه لعللوره دلابوللوره بک کارهه سهه

٩
سروهه سهه اولهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه
لوفهه اولهه کوهه سنهه سنهه سنهه سنهه سهه
سنهه سنهه سنهه سنهه سنهه سنهه سنهه سنهه سنهه

١٠
کوهه سنهه سنهه سنهه سنهه سنهه سنهه سنهه سنهه

١١
عاصه بجهه بکهه بکهه بکهه

١٢
عاصه بجهه بکهه بکهه بکهه بکهه بکهه بکهه

١٣
کارهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه

١٤
کارهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه

١٥
کارهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه

١٦
کارهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه

١٧
کارهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه

١٨
کارهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه

١٩
کارهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه

٢٠
کارهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه

٢١
کارهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه سهه

SUMMARY

Vassilis Dimitriadis, The «Kanunnâme» and the Christian Inhabitants of Thessaloniki circa 1525.

A «defter-i mufassal» with the names of the inhabitants of Thessaloniki circa 1525, preserved at the National Library of Bulgaria, was edited by the Bulgarian Academy of Letters in 1972. The same «defter» also contains part of a «kanunnâme», which indicates the taxes and dues paid in Thessaloniki at that time. The value of that document for the history of Thessaloniki is evident, as we possess only scarce material from that period.

At first the author gives a new translation of the «kanunnâme» and analyzes the information given on the various dues mentioned in it. We can observe that almost a century after the last occupation of Thessaloniki by the Turks in 1430, there were still several Byzantine, mainly fiscal terms in use. One of them was «mayiriye», the Greek word μαγειρεία, indicating a small tax imposed upon the fish caught in the gulf of Thessaloniki. Another one was «monopolye», from the Greek μονοπόλιον, a tax levied on the products of the vineyards. Also, the harbour-master of Thessaloniki was named «kapudan», a term of Byzantine origin, while in later times the same dignitary was called «reis».

The Byzantine character of Thessaloniki, still preserved well into the 16th century, is more evident through the names of her Christian inhabitants as well as in the names of her districts («mahale»). Because these names have been misread to a large extent by the Bulgarian scholar N. Popov in the Bulgarian edition of the «defter», a new reading is given here. These misreadings are due partly to the peculiarities of the «siyakat» script, in which the «defter» is written, but mainly to a lack of good knowledge of the Greek language and Byzantine nomenclature. Because this may lead scholars to false conclusions, examples of these mistakes are given in this article.

The names of the Christian inhabitants are mainly of Greek origin with a large number of Byzantine family names of noble origin among them. There are also names of Serbian, Bulgarian, Albanian and Wallachian origin in small numbers. The professions of many inhabitants are also indicated. One notes also a large percentage of widows among them.

There were a few individuals or groups exempted from taxation. The first ones were Yannis Argyropoulos and Nikolas Paleologos, both of well known Byzantine noble families. Exempted also were four Christians who had the duty to keep in good order buildings for general use, like caravanserais, baths etc, and shops belonging to the sultan and other Ottoman dignitaries. This is an indication of the importance of Byzantine influence upon the development of Ottoman architecture during its first centuries. A considerable number of Christians were also exempted from taxation because they worked at the armoury of the town, which existed since Byzantine times and continued functioning as a gun powder factory until the last years of the Ottoman era.

The «defter» becomes thus one more proof of the continuous presence of the same people from Byzantine times to the present day in Thessaloniki.